

HEMIS

REVISTĂ DE CULTURĂ - ISSN 1584-5672 • ANUL IV, nr.6 (38), Iunie 2006 • Apare lunar la SLOBOZIA

Editor:
Asociația Culturală HELIS,
Consiliul Județean
Ialomița,
Muzeul Național al
Agriculturii

• Următorul număr
va apare în luna august 2006

„HELIS - PISCU CRĂSANI“ - 20 MAI 2006 -

*
Sub un stejar, de funii spânzurată,
Fierbea în clocot cu euforie
Berbeci, porci, tauri în devălmășie
Să-și sature lihniții încă-o dată,
Când scârțâitul roților nomade
Și cnuturi bătaioase la năvală
Rostogoleau o groaznică-mbulzeală
De răcnete, pârjoluri, cavalcade.
Cu amândouă toartele bizare
Și-ascunse în interior lumina
Muzeului expune în vitrina
De catifea o tigvă de căldare,
Pământ călcat, hârb afumat la pândă
De-o Asie pe fugă și flământă

*
De-o grindă spânzurată în putregaiul
Străvechii șuri cu căpătâi de lanț
Scrășnește de-o năvală spre Bizanț,
Să-apuțe pâinea, aurul și raiul:
La foc, boi fierb cumanii în cazane,
Și porci înfipti în săbii cu mâner.
Să-mpingă fumul de ciulini spre cer
E treaba vântului din bărăgane;
Se îmbunează frigul a ninsoare,
Spre sud curg nouri somnoroși, spre sud,
De nicăieri scârțâituri se-aud
Și cade peste lume-o-ntunecare
Cu alți barbari de noapte până-n zori
Prin buruienile din viitor

Șerban Codrin

Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan”

În perioada 1-4 iunie 2006, în organizarea Consiliului Județean Ialomița, Centrului Creației Populare Ialomița și Consiliului Local Slobozia s-a desfășurat cea de-a X-a ediție a Festivalului Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan”. Ajuns în acest an la o ediție aniversară, festivalul a prilejuit încă o dată participanților cunoașterea reciprocă a valorilor culturii populare tradiționale românești și universale, transformându-se într-o veritabilă sărbătoare internațională a prieteniei.

Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan” este, cu siguranță, un eveniment de larg interes, un prilej de bucurie și de speranță că un astfel de festival poate contribui la cunoașterea reală a unei părți însemnate a culturilor altor țări, a contactului dintre ele, dintre cei ce le reprezintă, dar și o sarcină dificilă în organizarea lui, pe măsura importanței ce trebuie să o aibă.

Ediția din acest an a festivalului a reunit timp de 4 zile ansambluri folclorice din Polonia (ansamblul folcloric „Ziemia Cieszynska”), Bulgaria (ansamblul folcloric „Zarya”), Macedonia (ansamblul folcloric „Kole Nedelkovski”), Republica Moldova (ansamblul folcloric „Izvoras”), România (ansamblul folcloric „Doina Bărăganului”). Alături de ele au prezentat programe artistice ansambluri folclorice și formații de dansuri populare din județ.

Prima zi a festivalului a inclus în program o primire a delegațiilor din străinătate de către oficialitățile municipiului Slobozia și județului Ialomița, oaspeții fiind întâmpinați cu căldură și ospitalitate. După amiaza aceleiași zile ansamblurile au fost găzduite de municipiul Urziceni, unde parada portului popular pe străzile orașului a fost urmată de un spectacol folcloric în Parcul tineretului. În aceeași seară, ansamblul folcloric „Zarya” din Bulgaria a susținut un spectacol folcloric la Ciochina, iar „Kole Nedelkovski” din Macedonia a fost oaspetele localității Drăgoești, evoluțiile lor fiind apreciate de un numeros public.

A doua zi Slobozia a fost gazda

festivalului. Parada portului popular a atras mii de locuitori ai municipiului care au admirat varietatea costumelor și frumusețea cântecelor și dansurilor participanților. Scurtele momente de evoluție artistică din stradă aveau numai să

Ansamblul „Ziemia Cieszynska” Polonia

prefațeze spectacolul desfășurat pe scena din Piața Revoluției. Agilitatea și forța dansurilor artiștilor bulgari, ritmicitatea între liric și dinamic a polonezilor, grația și frumusețea folclorului macedonean, autenticitatea și dinamismul moldovenilor, amestecul de gingășie și izbucniri eruptive de energie antrenantă ale românilor au oferit spectatorilor momente deosebite. Spectacolele au continuat în aceeași seară la Tândărei, unde ansamblul folcloric „Ziemia Cieszynska” din Polonia a susținut un program artistic în aer liber și la Giurgeni, unde bulgarii de la „Zarya” au încântat publicul venit în număr mare să îi admire.

Următoarea zi a festivalului a însemnat vizitarea orașului Fetești. Parada portului popular pe străzile orașului a adus aceeași bucurie ca de fiecare dată printre locuitori, iar spectacolul susținut de ansamblurile folclorice pe scena Grădinii de vară a încununat o seară memorabilă

atât pentru feteșteni cât și pentru oaspeții festivalului. Spectacolele au continuat în aceeași zi la Vlădeni (ansamblul „Izvoras” din Republica Moldova), Stelnica (ansamblul „Kole Nedelkovski” din Macedonia) și Valea Ciorii (ansamblul „Ziemia Cieszynska” din Polonia). Oaspeții din străinătate au apreciat în mod deosebit caldă primire ce le-a fost făcută, iar spectacolele lor au încântat publicul ce a umplut până la refuz sălile Căminelor culturale.

Ultima zi a festivalului s-a desfășurat la Slobozia. Spectacolul de Gală a avut loc pe scena din fața Centrului Cultural UNESCO „Ionel Perlea”, vremea nefavorabilă și ploaia puternică neputând ține departe de scenă spectatorii veniți să admire pentru ultima dată evoluțiile ansamblurilor vizitatoare. În cadrul acestui moment deosebit organizatorii au mulțumit oaspeților din străinătate și au oferit acestora diplome și cadouri.

De-a lungul celor 10 ediții „Floare de pe Bărăgan” a demonstrat că și-a creat o cale dreaptă și sigură către public, oferind spectacole pitorești și parade răsunătoare, făcând să circule culturi și mentalități diferite în ceea ce au ele mai direct și spontan.

Edițiile precedente au demonstrat pe deplin că această manifestare culturală place publicului, deschizând drum către cunoașterea istoriei, a creației populare, a tradițiilor, obiceiurilor și credințelor unui popor.

Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan” se dovedește a fi o manifestare culturală de înaltă ținută, oferind posibilitatea întâlnirii și cunoașterii reciproce a valorilor de cultură tradiționale ale altor popoare, adevărate tezaure transmise din generație în generație.

Manifestarea pune în lumină forța operei folclorice perpetue, graiul culturii, care întinde punți ale înțelegerii între oameni deosebiți prin situarea geografică, limba sau istoria lor, deoarece arta modelează caracterele, cucerește, apropie, unește sufletele.

Festivalul „Floare de pe Bărăgan” se transformă, astfel, într-un moment mult așteptat când, dincolo de frontiere geografice și socio-politice, oamenii își dau mâna, aplecându-și frunțile în fața măreției folclorului.

Cristian OBREJAN

Liviu Loghin

La ușa primăverii

arborele sub care dorm
plânge cu flori de iudee
îmbătrânesc
la ușa primăverii
toți stau cu mâinile întinse
și cu gurile deschise

Vesellie

îmi găsesc clipa de fericire
în costum
și cu cravată

râd cu gura până la urechi
neștiind că de mâine
n-am s-o mai văd
nici goală

Fără motiv

se emigrează des în cer
fără motiv
și doar c-un singur ban

colacii de salvare sunt în floare
și ciorba de suspine-i pe asfalt

Pedeapsă

idee de răceală

norul jupuit parchează
pretenții

pedeapsă

aud cum se rostogolește
sângele prin vene
de parcă-l fugărește cineva

În odaie

îngenunchease soarele-n odaie
la șase
și un sfert din vise

pereții se dezvoltau
în razele firave

Căutători de absolut

storc apa din pietrele morii
și-mi ud lacrimile deshidratate

mai mulți se duc pe sine
în buzunare
și în palme

În același loc

și sub același cer
îngropând secunde
alții
dar tot ei
căutători de absolut

Constatare

orice-aș face
nu mă satisface
eu tot așa mă văd
atât cât mă pot cuprinde
atât cât mă pot mângâia
și-atât cât mă pot injura

În palmele tristeții

respir același cântec ambiguu
de pe cer

în scoici
urechi de lemn
și picioare

în palmele tristeții
valurile înmuguresc

Prin praf

în cerc încet încerc
să dau de urma cozii

prin praf
și măcăcini
dezastru

nesemnificativă clipă
scoasă la mezat

O noapte bună

se împiedicau cuvintele-n mustață
și dintre ele
cele slabe
sfârșesc înfipte-n firele de păr

o noapte bună
iama

în pat
se despletesc din clipe
lacrimi

Valeriu STOICA,
fost ministru al Justiției:
Constantin ȚOIU,
prințul prozei românești

Venirea mea la Urziceni are semnificația unui dublu privilegiu. Sunt privilegiat pentru că am venit mai întâi în calitate de însoțitor. L-am însoțit, îl însoțesc pe scriitorul Constantin Țoiu. Și pentru că însoțitorii observă, chiar dacă nu întotdeauna scriu, am aflat și de ce sunt de două ori privilegiat. M-am întrebat de multe ori care este secretul talentului lui Constantin Țoiu. Venind la Urziceni am aflat, cel puțin în parte, acest secret. Pentru că talentul lui Constantin Țoiu s-a plămădit în Câmpia Română, forța Câmpiei Române este în măsură să dezvăluie cel puțin o parte din secretul talentului prozatorului. În urmă cu treizeci de ani a apărut romanul care l-a făcut celebru, **Galeria cu viță sălbatică**. Într-un fel, prozatorii, spre deosebire de poeți, se construiesc greu, gestația unui prozator e mai lungă decât cea a unui poet. Deși apărută într-un moment în care prozatorul avea mai bine de o jumătate de secol, această carte a fost semnului unei mari tinereți! Pentru că, din '76 și până astăzi, scriitorul Constantin Țoiu a scris mai multe cărți, **Însoțitorul, Obligado, Căderea în lume, Barbarius**, memorii, însemnările pline de farmec din **Prepeleac**. Am citit ultima carte, **Istoriisrile signorei Sisi**. I-am spus scriitorului că am redescoperit în acest ultim roman două dintre trăsăturile pe care le-am descoperit în toate cărțile lui. Mai întâi este vorba de farmecul inegalabil de povestitor. Nu întâmplător această carte se cheamă istorisiri, pentru că personajele cărții chiar povestesc. A povesti înseamnă a recrea lumea. A

istorisi înseamnă a retrăi istoria, a construi o altă istorie prin cuvinte și-n această carte, ca în toate cărțile lui, Constantin Țoiu s-a dovedit și se dovedește un mare vrăjitor al cuvintelor. În al doilea rând, am redescoperit în această carte spiritul scriitorului Constantin Țoiu, care este un spirit de secol XVIII. Nu întâmplător în carte

vorbește despre iluministi. Spiritul lui este spiritul unui mare raționalist, cartezian și, într-un fel, mă întreb dacă nu s-a rătăcit în secolul XXI, un secol în care de multe ori rațiunea pare să fie abandonată. Dar întoarcerea la rațiune este pentru Constantin Țoiu o adevărată vocație și toate cărțile lui au această lumină extraordinară a celui care interoghează lumea, a celui care se interoghează pe el, a celui care, cu vechea lampă a lui Diogene, care căuta oamenii, caută azi cu lampa rațiunii oamenii vremii lui. Cartea este o tulburătoare interogație despre istoria secolului XX, despre România, despre ce s-a întâmplat cu ea și mai ales despre un fermecător personaj, prințesa Ghica, prințesa Sisi. Deși nu am avut prea multe prilejuri de a întâlni reprezentanți ai aristocrației române, sunt bucuros că de aproape trei decenii trăiesc alături de un aristocrat al literelor române, de prințul Constantin Țoiu, prințul prozei românești!

Nicolae STAN
Cronica
voioasă

Maestre, Domnule
Ministru, Domnilor
Primari, Doamnelor și
Domnilor,

Aș dori, pentru început, să vă dezvălui faptul că, înainte de a veni aici, de a avea bucuria să mă întâlnesc cu Constantin Țoiu, prietenul meu Gheorghe Dobre, care este redactorul șef al revistei HELIS, mi-a reproșat faptul că nu am mai scris „Cronica voioasă”, fiind eu ocupat cu altceva. Așa că mi-a smuls promisiunea că, în intervenția mea, dacă va fi, să fac o abordare strict prozastică, un fel de cronică verbală a acestui minunat roman pe care îl lansăm astăzi. Vreau să spun că, pe mine, romanul lui Constantin Țoiu m-a surprins, în sensul că rămâne la fel de viguros, la fel de limpede, într-adevăr cartezian, cum spunea domnul ministru Valeriu Stoica, în substanța lui și plin de sevă. Ceea ce m-a bucurat foarte mult. Eu aș găsi și aș comenta două aspecte. Din punct de vedere compozițional, al structurii, acest roman este o mărturie despre violența secolului XX, bineînțeles, într-o formă, cum spuneam, prozastică, într-o formă specifică lui Constantin Țoiu, plină de farmec. Este vorba de trecerea prin această lume a secolului XX a unei aristocrate, Sisi, care, prin relații biografice, este cumva afiliată celor două rele care au structurat lumea românească, dar și lumea în general, și anume naționalismul, cu expresia românească, locală, a Gărzii de Fier, fenomenul legionar, și comunismul, pe care-l știm destul de bine, în măsuri diferite. Din acest punct de vedere este o mărturie romanescă, o confesiune, aș putea spune, pe un ton elegiac, până la urmă, un regret că lucrurile au stat așa, și cu o dorință de asumare a acestor lucruri. Ceea ce, în acest segment, este specific lui Constantin Țoiu și nu caracterizează

întotdeauna proza românească este faptul că această mărturie despre secolul XX nu este localistă, nu este una strict determinată, datată și prin aceasta depășită apriori. Este un secret pe care-l dețin marii scriitori de a da publicului senzația corporalității, a faptelor, a ceea ce se întâmplă, a lucrurilor istorice, pe de o parte, pe de altă parte de a se detașa, de a rămâne în marginea literaturii. Aș spune că aceasta este o ficționalizare a istoriei, o transformare a istoriei în ficțiune, într-o categorie a artistului, a prozatorului. Cum a reușit Constantin Țoiu să facă acest lucru? În opinia mea, printr-un artificiu naratologic și anume prin faptul că, toată această viziune, aceste lucruri, aceste violențe care s-au întâmplat în România, sunt narate din perspectiva unui aristocrat, signora Sisi. Ori, un aristocrat, prin natura lui, prin percepția lui, este dincolo de orice violență, este dincolo de bine și de rău. Mai ales este dincolo de rău. Aceasta este noutatea, chintesența naratologică a lui Constantin Țoiu și prin aceasta romanul este detașat, obiectiv, senin, cartezian și plăcut, în același timp. Nu mai spunem că e vorba și de o perspectivă naratologică a unui personaj feminin. Se spune că măsura unui prozator aceasta este, de a crea personaje feminine credibile, pline de farmec și de vino-ncoa. Poate fi citit la fel de bine și de slobozeni, și de urziceni, cum la fel de bine poate fi citit de parizieni sau londonezi. Pentru că nu este localist și asta pentru că el poartă o marcă, un stil, brand, cum se zice mai nou. Acest roman este materializarea unui stil deja cunoscut, adică nimeni nu poate să scrie așa cum scrie Constantin Țoiu, deși lasă impresia, și aici este secretul, că oricine poate să scrie așa ceva, la fel cum o face inegalabil maestrul Constantin Țoiu. Îl felicit și-i doresc forță și inspirație în continuare!

Intervenția prozatorului Nicolae Stan la lansarea romanului maestrului Constantin Țoiu, Istoriisrile signorei Sisi, la Urziceni, 19 mai 2006

Spune câte unul: „Viața mea este un roman!”. „Și de ce nu-l scrii, domnule?” ești tentat să-i răspunzi. Ca și cum ți-ar ghici gândul, respectivul adaugă: „Nu-l scrii fiindcă, pur și simplu, nu-mi propun acest lucru. Cum adică nu-ți propui, te gândești. Ți-ai propui să vopsești gardul a doua zi sau să vinzi vaca, ți-ai propui să te însori sau să te îmbeți, dar nu poți să-ți propui să scrii un roman. Ca și cum oricine și-ar propune să proiecteze și să construiască un pod de dimensiuni gigantice sau Catedrala Mântuirii Neamului și ar și reuși. Condiția reușitei nu constă numai în a-ți propune, condiția este să dispui de baza necesară, în cazul nostru această bază este talentul propriu oricărui creator plus starea de spirit corespunzătoare, adică starea de inspirație, care să-ți permită materializarea proiectului. Toți visăm, la un moment dat, să fim mai mult decât suntem, numai că bunul simț ne împiedică să confundăm visul cu realitatea.

„În fond nici n-ar fi prea greu”, continuă domnul respectiv, „căci, nu-i așa, numai cine nu vrea nu scrie un roman!”

Este adevărat, te gândești, azi toată lumea face piața, este și un bun prilej de a se mai întâlni unul cu altul, de a mai schimba o impresie, dar nu oricine poate scrie un roman. Nici o scrisoare de patru pagini nu poți scrie întotdeauna, chiar dacă te adresezi cuiva apropiat. Poate oricine să pregătească o tocniță cu rețeta în față, dar un roman nu are rețetă. S-au scris tomuri întregi despre roman, dar acestea sunt pure speculații, pure interpretări care vor să conducă, în final, la o mai bună înțelegere a romanului. Unii chiar au pretenția că au reușit o catalogare a romanului. Dar acesta nu poate fi catalogat, nu poate fi introdus în tipare, el fiind un produs cu caracter particular, unic. Adică fiecare autor are un stil, dar și acesta poate suferi modificări în funcție de subiectul abordat.

„Am o memorie bună - adaugă același - pot să reproduc destul de fidel o conversație...” Mă gândesc la o conversație auzită în tren, într-o stație de metrou sau la restaurant. Dar nu redând conversații auzite pe te miri unde se poate scrie un roman. În felul acesta se poate scrie cel mult un reportaj, mai mult sau mai puțin reușit. Un romancier nu are nevoie să rețină conversații. El poate doar pleca, uneori, de la o conversație. Romancierul, prin actul de creație, dă naștere la o mulțime de conversații între personaje sale. Deși unii păstrează față de roman anumite rezerve care țin tocmai de această pretenție a autorului de a ști tot timpul ce se întâmplă în conștiința personajelor sale și nu a semenilor săi, cum afirmă alții.

Ioan NEȘU

De ce nu scriu
unii roman

Normal că nimeni nu poate, ști, la un moment dat, ce se întâmplă în conștiința unui semen de-al său. De aceea nici un romancier nu scrie romanul vreunui semen de-al său. Romanul nu copie realitatea dar se poate întâmpla ca realitatea să copie Romanul. Milan Kundera spunea undeva că: „...romanul nu examinează realitatea, ci existența, iar existența este câmpul tuturor posibilităților umane, tot ce poate omul să devină, tot ceea ce este el capabil.”

Dacă autorul își gândește romanul cu intrigă, cu mai multe sau mai puține personaje, dacă tot el botează acele personaje, dacă stabilește finalul, nu este normal să știe și ce gândesc acele personaje? În fond ele gândesc și se comportă tot timpul așa cum le dictează autorul. Dacă este în interesul romanului ca o tânără să se culce cu toți bărbații din cartier, ea se va culca cu toți. Dacă autorul se hotărăște s-o transforme apoi într-o bigotă, fata va deveni o bigotă și va vinde lumânări la intrarea în biserică. De aceea prozatorul este și va fi în continuare omniscient.

Vom exemplifica reluând un fragment dintr-o intervenție a domnului N. Manolescu (*O ușă abia întredeschisă*, Editura Cartea Românească, 1986):

„Mary îl privea furioasă. Simțea limpede că nu l-a iubit niciodată, dar îi era silă să-i spuie. Îi șopti numai sec:

- Te-ai întâlnit cu ea aseară la teatru!

Georges se gândi că ar fi de prisos s-o mintă. De altfel, el știa că ea suferă și fără motiv... Voi deci să mărturisesc, dar se trezi mințind cu seninătate.

- Nici n-am fost aseară la teatru, îi spuse el, pe când o vedea în minte pe Lucia.

Mary ar fi vrut să-l palmuiască. Își aminti însă de scena de acum o săptămână și se trânti furioasă în fotoliu.”

Dacă autorul s-ar rezuma numai la actul unei relatări nude, fără să-și etaleze „dovezile caraghioase de omnisciență”, cum sunt tentați să afirme unii, acest

fragment ar fi arătat astfel:

„Mary îl privi, apoi îi șopti:

- Te-ai întâlnit cu ea aseară la teatru!

- Nici n-am fost aseară la teatru! îi spuse el.

Mary se trânti în fotoliu.”

Exact ca în comentariul unui meci de fotbal, atunci când reporterul spune că X a trimis balonul în tribună, dar nu ne spune și de ce, pentru că, efectiv, el n-a știut ce a gândit în momentul acela jucătorul X. Dar prozatorul va ști totdeauna ce se va întâmpla în romanul lui și de ce. El este peste tot și el dirijează totul, ca un dirijor o orchestră simfonică. Romanul este gândit ca un tot unitar, de la prima și până la ultima frază. Nimic nu este spus acolo gratuit, numai ca să umple pagina. Chiar și descrierea unui peisaj are un rost, deși afirmă cu tărie unii critici, că cititorul ar sări „nesmintit peste pasajele descriptive”. Părerea noastră este că numai cei care citesc în diagonală pot gândi așa. Altfel nu ar avea credibilitate. Și un romancier este mai bun, când este mai credibil, când convinge. Dacă un cititor lasă un roman din mână puțin dezamăgit de soluția aleasă de autor, atunci acela nu este un bun romancier și ar putea, pentru plăcerea sa, să adune niște clișee și să încropească un reportaj, unde nu este nevoie să intre în sufletul clienților săi. Datele primare le poate obține mergând duminica în târg sau direct prin telefon. Așa credeau la începuturi și proletcultiștii care-i trimiteau pe tinerii condeieri la documentare pe șantierele patriei. Prozatorul creează personaje, el nu scrie reportaje.

De aceea, romancierul nu are pretenția de a ști ce este dincolo de gesturile și cuvintele oamenilor, el chiar are acest drept de a ști, întrucât personajele sunt creațiile lui, el le face urâte sau frumoase, deștepte sau proaste, cu caracter sau fără. El nu este nevoit să vadă ce se întâmplă în mintea lor, atâta timp cât doar de el depinde ce se întâmplă acolo.

Actul de creație nu este propriu oricărui neavenit. Nu este suficient să vrei să scrii un roman, pentru că dacă ar fi așa, nu s-ar mai discuta tot timpul și aproape în toate revistele literare despre așa zisa criză a romanului, iar în România ar fi sute de Brebani, Tupani, Tepeșeni sau Fănuși.

Dacă cei care nu sunt de acord cu omnisciența autorului ar putea totuși scrie roman, ar fi poate niște buni autori de romane polițiste sau S.F. Acolo nici nu este necesară omnisciența autorului. Și nici n-ar fi nevoiți să-și închipuie o carte ca pe o lume, așa cum cred ei.

Alexandru BULEANDRĂ

Dă-mi, Doamne, visele-napoi!

(urmărire din nr.5/37)

21. Biblioteca din adâncuri

27-28 febr. (duminică spre luni)

Am citit din „România literară” toată seara, din numerele 1-7. Printre texte, cel semnat de Nicolae Balotă, „De profundis”, m-a impresionat. Cum a fost el arestat de securitate pentru niște cărți pe care regimul le interzisesse și el le-a luat de la biblioteca benedictinilor din Cluj. Dar și alte cărți, despre legionari. La presiunea familiei și a prietenilor, le ascunsese într-un stup fără albine, în livadă. Și securistul civil l-a condus pe tânărul studios tocmai acolo.

În celula strâmtă și întunecată unde a fost aruncat după primul interogatoriu, după o noapte de nesomn petrecută în picioare vegheat de un securist care mai și dormita, aude, în liniștea care se lăsase grea ca bezna din arest, ca o șoaptă, mai clară într-un colț.

Era o rugăciune - un fragment dintr-un psalm, 88, - pe care tânărul aflat în beciul din subsolul clădirii securității și-l aduce aminte. Îl învățase dintr-o Biblie luterană, în germană: „Din abis, te strig, Doamne...”

Visul

Nu îmi aduc aminte legăturile. Trebuia așezate cărți, multe, într-un tub ca o fântână adâncă. Pereții tubului erau ca niște rafturi de bibliotecă iar cărțile îl căptușeau. Se pare că, datorită unei zguduirii a tubului sau a unei mișcări neatente a celui care le așează, o ploaie de cărți a căzut spre fundul nevăzut al tubului.

La suprafață, luminat puternic, un tânăr, parcă îmbrăcat în galben, s-a ridicat în aer și acolo, fără să mai atingă pământul, se dădea peste cap, se rotea, venea spre pământ și iar se înălța. Eram uimit și bucuros la fel și amicul meu acrobat care se menținea în aer fără nici un efort, conducându-și corpul acolo unde voia.

Descoperise felul în care tatăl său, aflat în tub, putea să reazeze cărțile căzute în abisul bibliotecii. Într-adevăr, uitându-mă în jos, vedeam cum bătrânul se mișca asemenea fiului său la suprafață, luând cărți și așezându-le în rafturile circulare. Ca un cosmonaut într-un vehicul spațial, mișcându-se în starea de imponderabilitate, zăream doar cotoarele lor, mai ales unul de culoare roșie.

1. În fragmentul din memoriile sale, Nicolae Balotă vorbește și de tatăl lui care era la doctor, ale lui fiind majoritatea cărților interzise. Dacă ar fi fost acasă atunci când l-au ridicat pe fiu, sigur ar fi ripostat și, la fel de sigur, ar fi fost arestat și el.

2. Am revenit asupra titlului „De profundis” de mai multe ori, ca și la pasajele din „Psalmi”; mi s-a părut ingenioasă tainița stupului gol pentru ascunderea cărților.

3. Îmi mai aduc aminte că fiul și tatăl din vis erau Michael și Kirk Douglas. Și un alt lucru: când tânărul Balotă s-a trezit după ce a dormit pe o scândură, încercând să-și dezmoștească oasele, băjbăind, făcea turul acelei capsule din beton, cu câte doi pași pe fiecare latură.

22. Potecă spre vis

„De profundis” mă duce cu gândul la o diaporamă pe care am făcut-o acum 20 de ani din vreo 30 de diapozitive pe care le-am ales din câteva sute. Diaporama este o succesiune de diapozitive pe firul unui subiect, cu un fond muzical, eventual și un comentariu, de cele mai multe ori poetic.

Știam teoretic ce este o diaporamă și cred că și văzusem câteva la un concurs. Ce mă impresionase era un dispozitiv relativ simplu, ce permitea ca trecerea de la un diapozitiv la altul să nu se facă prin intervalul acela alb-negru ce tăia firul imaginilor, ci, cu ajutorul a două aparate de proiecție, se acoperea treptat spotul luminos al unei imagini în

timp ce se deschidea în același fel spotul imaginii care urma. Pe ecran se vedea cum din imaginea proiectată inițial apărea o nouă imagine. Era colosal. Parcă o înghițea. Sau se petrecea o metamorfoză.

Am ales diapozitivele și după acest criteriu. Apoi a apărut firul ideii - o fetiță descoperă natura. Fetița era Linda, fata fotografului care făcuse diapozitivele, și apărea în multe dintre ele în diferite cadre din natură: pădure, adunând flori etc.

La versurile lui Ștefan Augustin Doinaș nu știu cum am ajuns. I-am citit un volum antologic și ideea a devenit: fata descoperă treptat creația divinității. Titlul diaporamei s-a ivit, probabil, influențat și de textul poetic, „Potecă spre vis”. Fondul muzical, lucrat cu mijloace electronice de inginerul Vasile Mihnea, sugera misterul spre care fetița, în joaca ei copilărească, părea condusă de culori și sunete.

Ajunge și la gura unei peșteri, pătrundem treptat în ea până la uriașele stalagmite - blocuri albe de gheață în camera maronie din fundul pământului. Trebuia să ies la suprafață pentru ca apoi să mă înalț spre cer. Cum să fac asta?

După ce am așezat și reasezat diapozitivele în sute și sute de feluri, a apărut și varianta potrivită. Genială, cred, întrucât de câte ori făceam trecerea cu diapozitivele respective de la imaginea cu volumul alb în sala maronie, pe imaginea de la suprafața pământului cu un petec de zăpadă, un trunchi de copac căzut în prim-plan, frunzele ruginii apărute de sub zăpada topită și cerul albastru din fundal străbătut de semicercul unui curcubeu, surpriza printre membrii juriului și ceilalți concurenți era totală.

Când se trecea de la o imagine la alta, parcă vedeam cum, de fapt, culorile din prima imagine se deplasau pentru a forma alte corpuri: albul din blocul de gheață devenea zăpadă, maroniul din pereții peșterii devenea frunze etc. Era ca o metamorfoză cosmică - de la abisul subteran la suprafața terestră - realizată cu mijloace tehnice destul de simple.

Să fi fost, în ideea de acum a relatării, calea spre vis un mecanism care transformă imaginea diurnă într-una a nopții, din mintea fiecăruia?

23. Terorism

Duminică, 10 aprilie 2005

De la un timp amân să notez visele. Unele, întrucât nu sunt de notat (erotice etc.) altele deoarece le repet pentru a le ține minte până când voi avea chef să le scriu.

Constat că dinclo de mine, cel diurn, se derulează o altă viață, mult mai dramatică. Acesta să fie romanul vieții mele? - cum spunea mama și atâția oameni obișnuți. Dar ei se refereau la viața lor pur și simplu, cu întâmplări considerate, după o anumită vârstă, ca demne de a figura într-o carte. Eu însă consider viața din visele mele ca demnă de un roman. Dar, din ceea ce fac, fascinat, rezultă că însăși căutarea punților dintre noapte și zi este adevărata substanță a acestui roman virtual.

...În ultimul vis se făcea că m-am mutat cu Lili la bloc, într-un apartament cu trei camere. Și parcă nu erau mobilate. Într-una din camere, stăteam la masă cu un aparat de radio demontat în două părți legate prin fire și care funcționa. Mai erau și alte fire - un snop de diferite culori - care atârnavă doar de o parte, deci, ca să-l opresc, așa cum insista Lili, de ele nu aveam de ce să mă ocup.

Apăsam pe toate butoanele pe care le vedeam și totuși el continua să meargă. Nu știu dacă se vorbea, se cânta; făcea în orice caz gălăgie și Lili nu mai suporta. L-am întrebat pe un amic, ce se afla în altă cameră, cum să-l opresc, și el parcă mi-a spus să apăs pe un buton.

Apare tata, bine dispus, punând pe masă o sticlă de o jumătate de ceva și s-a așezat pe scaun. Mai avea și-altceva în mână, dar eu mă uitam cu atenție la conținutul sticlei, dacă e votcă, bere sau coniac. Mi s-a părut că e bere și m-am mai liniștit.

„Oprește-te!” - a spus, și aparatul s-a oprit. Am rămas uimiți. „Cum ai făcut?” l-am întrebat. „Când știi pe ce buton să apeși, apeși până când se oprește!”

Așa era, eu apăsam pe toate, nemaștiind care este cel adevărat.

Abia atunci eu și Lili ne-am dat seama că tata locuia pe aceeași scară cu noi, la un etaj mai jos, el având un apartament cu două camere. Ne-am simțit prima dată stânjeniți de această întârziere în perceperea unei situații care ne privea direct, apoi m-am gândit ce să fac cu apartamentul după ce tata va muri: să-l folosesc eu, să-l închiriez și să împart banii cu fratele meu care se afla undeva foarte departe.

Am început să coborâm scările și parcă le coboram cu capul în jos, mai mult zburând, dându-ne seama că ne aflam la etajul șaizeci și ceva și la fiecare etaj nu vedeam pe nimeni în fața ușilor de la apartamente spre care ne uitam cu groază, așteptându-ne să fim atacați cu bombe etc.

Am ajuns în sfârșit la parter și, cu mâinile în cap, am alergat îndepărtându-ne de intrare într-o zonă a blocului unde nu mai puteam fi loviți.

1. În ziua respectivă, cred, se dădea la radio un interviu cu un fotograf român care deschisese o expoziție cu zgârie-nori.

2. Aparatul de radio e lângă fotoliul pe care stau și se mai întrerupe, prind greu posturile etc. și mă gândeam că ce bine ar fi să am o combină puternică.

24. Aripă de înger

...Acum eu și Lili ne cățărăm pe o pantă abruptă, albă, și picioarele ne intră în ceva nisipos, ca zahărul. Era, acum îmi dau seama, un tobogan, și ce mă uimea era faptul că puteam să ne urcăm chiar pe muchia de sus fără ca picioarele să ne alunece.

Doi copii, un băiat și o fetiță, se urcaseră și ei în urma noastră, iar acum eram într-o postură dificilă: a trebuit să iau fata de un braț și să o ridic pe culmea urcușului și totodată să fiu atent să nu cad pe spate de pe înălțime. Am forțat puțin brațul fetiței când am adus-o pe platoul de sus și ea a început să țipe la maică-sa că nu știu ce i-am făcut.

Acum scena era în fața blocului unde am locuit în copilărie. Câteva femei din fața blocului mi-au spus că așa face mereu fata aceea, e o certăreață și o răsfățată.

Când m-am întors, am văzut că fetița se transformase într-un fluture, dar unul mare, ca făcut din hârtie, pe care Lili căuta să-l atingă cu palma.

Apoi am văzut-o pe maică-sa apărută la un geam și pe Lili care o trăgea pe fii-sa de urechi. O cunoșteam pe femeie, îmi fusese elevă, i-am cerut scuze pentru ce s-a întâmplat, i-am spus că eu sunt vinovatul dar n-a fost cu intenție...

Când nu scriu visul imediat, nu mai pot să mă gândesc la posibilele lui surse diurne. La acesta din urmă:

1. La policlinică, așteptând să mi se dea rețeta compensată, am văzut-o pe fosta mea elevă, acum divorțată, femeie la 45 de ani, cu una din fiicele ei de mână. Eu le știam pe amândouă mici, independente, neîngrijite de maică-sa. Acum fata era cât maică-sa și mă gândeam ce o fi având de a adus-o la policlinică.

2. De unde să fi apărut acel dâmb alb, curat, pur, ca o aripă de înger?

25. Ultimul vis

Predeal, 15-16 iunie 2005

Ultima secvență dintr-un vis cu Lulia și Andrei. M-am urcat din nou, deși eram pe plecare, într-un bloc unde ei își lăsaseră diferite lucruri: bocanci etc.

Mă urc cu Lulia pe scări ca într-un pom înalt și-i arăt lucrurile aruncate pe ici-colo, până când ajung în vârf unde nu se mai văd decât crengile copacului jucate de vânt.

Și atunci spun, sau îmi aduc aminte de ce-mi spunea Andrei:

„Crengile copacului ascund absența celor care nu mai sunt.”

Prof. Titi Damian

ANTIDOTUL PROSTIEI

Există în viața fiecăruia dintre noi clipe, momente, împrejurări când memoria afectivă, îți scoate la suprafață, din străfunduri, întâmplări, experiențe, gânduri, imagini sau scânteii de propoziții, de fraze, sintagme pe care le credeai înecate pentru totdeauna în negura uitării. Uneori e de ajuns o atingere, o privire, un sunet, ca pe ecranul memoriei să-ți apară precum, chipul într-o oglindă, atât de limpede, încât te minunezi dacă nu cumva totul se întâmplă acum. Stai și te întrebi dacă nu tot ce ai văzut, ai auzit, ai simțit, ai gustat, a fost stocat până în cele mai fine detalii. Cum mi se întâmplă și mie acum, când recitesc poezia lui Arghezi, „Horă de băieți”. Instantaneu mi-a apărut, de parcă s-ar fi petrecut cu câteva clipe în urmă, o propoziție pe care tata (Dumnezeu să-l odihnească!) ce o rostea ca definitiv argument, atunci când le epuiza pe toate celelalte, în încercarea de a convinge pe cineva despre adevărul afirmațiilor sale: „Să fiu un prost dacă nu-i așa!”.

Nu erau dese astfel de argumente - jurăminte, din contră, copil fiind, nu mi-l amintesc să-l fi rostit decât doar de câteva ori. Oricum, era crezut de ceilalți. A trebuit să reflectez și eu de ce și-a luat el acest reper moral negativ și nu altul, dintre sutele de „jurăminte” extrem de colorate ale limbii române? Pentru că, pentru el, prostul era unitatea de măsură unică pentru prostie. Într-adevăr, el alesese pe cel mai cuprinzător - PROST - dintre alte sinonime extrem de colorate: nerod, stupid, prostovan, nătâng, nănac (prostul proștilor), năzglob, prostănac, neisprăvit, tânt, prostuț (aș fi recunoscut cititorului dacă m-ar ajuta să completez lista), fiecare cu sensurile și cu subtilitățile lui, mai ales că situațiile în care sunt rostite sunt infinite, după cum infinite sunt și rostirile care le comentează.

O altă observație interesantă este că acest cuvânt nu prea are feminin. Oricine știe, că un bărbat, dacă este catalogat drept prost, rămâne prost iremediabil, pe când, dacă o femeie este proastă, rămâne doar o proastă, simpatică prin prostia ei, cel mult atrăgătoare.

Nu cu mulți ani în urmă, circula printre noi o glumă care-și avea substratul și adevărul ei. Se zicea că chinezii - oameni inventivi - au descoperit unitatea de măsură a prostiei: Tianul, cu submultiplii lui - DECI, CENTI și MILI (cu accent pe ultima silabă). Era vizibilă aluzia la un grup social spre care o mare parte a populației își îndrepta săgețile, nu numai să se distreze, ci, probabil că avea și alte motive bine întemeiate. Oamenii erau astfel mulțumiți că reușiseră să-i adune într-un colț, măcar teoretic și cu oarecare satisfacție și răzbunare, așa cum fac albinele cu trântorii în stupi, când nu e mâncare destulă, îi înghesuie într-un colț...

După Revoluție (sau ce-o fi fost ea, nu-i treaba mea!) acești inși s-au metamorfozat într-o altă categorie care a scăpat de anatema pusă confracților dinainte.

Dar întrebarea e ce s-a întâmplat cu proștii - mai ales cei din societatea civilă, căci erau și sunt destui, greu de identificat, de anatemizat, și, de îndreptat - nici atât.

Nimic - un răspuns sec vine de la orice ins pe care-l întrebi. Sunt printre noi, se luptă și ei, ca și noi, înving sau sunt învinși în lupta pentru existență, se cocoată pe scara socială, de multe ori pe umerii celor deștepți cum zicea Preda. Deșteptul zice cu emfază: da-i prostului o scară și el o folosește să coboare. Dar dacă urcă și nu vrea să mai coboare? Ce-i nebun? Ai auzit vreodată vreun prost să-și recunoască singur prostia, să coboare de unde-i pus și să intre în anonim?

Tocmai aici se întâlnește țărănul tata cu Maestrul Arghezi. Amândoi l-au luat ca reper moral negativ și-l desființează, fiecare cu armele lui: tata cu jurământul, riscând el să fie reper moral pozitiv, iar Arghezi cu arma subtilă a aluziei, dezvăluind și dezghicând societății putreziciunea morală cu nume feminin: prostia. O mică-mare deosebire între cei doi: unul folosește singularul, pentru că-l interesează aspectul concret de viață la nivel individual, pe când celălalt are în vedere generalul, vizând selecția răsturnată a valorilor într-o societate fără repere morale.

Dar, mai bine să urmărim textul poeziei. Aluzia din primul distih este inteligentă și amară: „Într-o țară care-a fost/ Era mare cel mai prost”. Așadar, o țară care nu-și selectează corect și cinstit valorile, ajunge să nu mai fie, adică devine repede o amintire. Următoarele două versuri spun, într-o formă și mai concentrată, la fel de subtil dar tranșant, motivul: „Țara unde-i bun tutunul/ Avea proști unul și unul”. De observat locuțiunea „unul și unul” care devine un superlativ absolut. Cu alte cuvinte, deștepții îi numeri pe degete, nu mai sunt deloc, sau dispar. Poetul n-a asociat întâmplător, de dragul rimei „tutunul” cu „unul”. Nu că tutunul ar fi dăunător, ci mai degrabă e de vină amețea provocată de tutun, soră vitregă cu lenea, sinonimă cu „a tăia frunză la câini”. Asta la prima vedere. La o lectură mai profundă, vom descoperi un paradox: tutunul poate fi asociat cu omul predispus la reflecție și atunci se schimbă întreaga semnificație.

Următorul distih scoate din anonim, din marea de proști, pe cei deștepți, câți mai sunt: „Cine-oleacă-avea de cap / Și-l punea după dulap”, adică ori nu se implica suficient, ori nu-i era permis, așa cum lasă, de fapt, poetul să se înțeleagă mai departe: „Pentru că omul cel mare/ S-alegea după picioare”. Iată că aluzia Poetului - martor la spectacolul sinistru al selecției valorilor - devine subtilă, comunicând esența unei practici de selecție care ține seama de aparență, nu de esență. De aceea, firesc, cade întrebarea: ce unități de măsură sunt folosite și mai ales din ce medii și cum se face selecția? Este o căutare inutilă, din moment ce reperele sunt absurde: „Umblau solii prin norod/ C-un carâmb și-un calapod”. Aluzia la instrumentele cizmarului, „carâmbul” și „calapodul” este mai mult decât ingenioasă, întrucât aduce în prezent o experiență din lumea latină a antichității: „Ne sutor ultra crepidam” („Cizmarule, nu mai sus de sandală”). Gradul de obediență devine singurul criteriu în selectarea valorilor: „Și cinstiră și se da/ După talpă și pingea”. Consecințele sunt cele prevăzute, adică o uniformizare, în jos, a întregii societăți, sau altfel spus, mediocru nu poate selecta decât mediocri, și aceștia, la rândul lor, alții, până se instaurează o tiranie a mediocrității care, prin natura ei, provoacă o uniformizare a societății cu tot cortegiul ei de consecințe.

În partea a doua a acestui pamflet în versuri, poetul propune, direct, un dialog între el și cititor. Se culpabilizează naiv, zâmbind parșiv, trecând și el în tabăra proștilor: „Am o minte, vai de mine/ Și mă face de rușine”. Numărând ignoranții caută un aliat între cititori: „Spune, tu, pe ce-i cunoști/ Dintre proști pe cei mai proști?”. Cu amară prefăcătorie, propune niște repere înșelătoare, ne semnificative: „După chică sau chelie?/ După unghii sau simbrie?”.

Fraza concluzivă dezleagă „enigma” alegoriei printr-o morală exprimată concentrat, dar tranșant: „Fiindcă, vezi, mai marele / Și-ascunde picioarele”. Așadar, constată amar-ironic poetul, prostia are toate șansele să se substituie inteligenței, s-o înăbușe. Acest trist adevăr este exprimat într-o morală implicită, ce trimite la vigilență, sau la resemnare, ca și cum ar zice: „Nu mai e nimic de făcut”.

Și totuși, genialul Arghezi găsește soluția: hohotul de râs, mereu în măsură să desființeze și să anuleze prostul și prostia. Aceasta o face tot cu mijloacele specifice poeziei. După fiecare distih introduce câte un refren format din câte patru cuvinte rimate, bisilabice - unele substantive, altele interjecții, încărcate cu sensuri neașteptate, pentru a realiza o comunicare cu cititorul, pe care îl ia drept complice:

- disprețuind: „Bi-ba, ba-ba/ li-ba, la-ba”/
- batjocorind: „Bu-hu, hu-hu /bu-hu, i-hu”/
- desființând: „I-ham ba-ha/ bu-hu, i-hu”/
- hohotind: „Tra-la, ra-la/ la-la, la-la”/
- anihilând: „Cio-ca, bo-ca/ bo-ca, cio-ca”/

Sunt aceste refrane niște strigături într-o horă imensă, niște așchii rupte parcă din sufletul său îndârjit în încercarea de a anula, cu mijloacele pline de har ale poeziei, răul cel mai rău din lume: prostul deștept. Prin acest oximoron avem în vedere prostul clasic, descoperit de toată lumea. Dar ce te faci cu variantele lui mai subtile, precum prostul-fudul, prostul-ticălos, prostul-mitocan, prostul-arogant, prostul-clevetitor, prostul-imbecil, prostul-hoț, prostul-mincinos, prostul-șef. Acesta din urmă este cel mai periculos, pentru că, odată împins în sus de către tot de-ai lui, aceștia rămași jos, mișună pretutindeni și fac prozeliti, care,

la rândul lor, își vor ridica alții dintre ei, și tot așa...

Metafora din titlu? Ea însăși o bijuterie, cum o bijuterie lirică este întregul poem. Aparent neutru, titlul își descarcă sensurile conotative multiple numai după ce e terminată lectura poemului, rămânând întrebările: Cine joacă hora? Ce fel de horă? Ambiguitatea sporește reflexivitatea. Este hora proștilor care au biruit într-o societate lipsită de vigilență sau este hohotul de râs al poetului și al cititorului complice, devenit refren căruia i se adaugă o horă rotundă. Adică proștii pot fi încercuți, adică izolați.

Parabola aceasta despre prost și prostie acompaniată de acest râs demolator din refren se constituie într-un hohot imens - replică originală, purtând amprentă argehiziană, la perpetua prostie, pe cale să devină reper moral într-o societate care-și pierde, într-un mod accelerat, busola. Să te pui cu prostul, tu, înțeleptule, n-ai cum, căci s-ar putea ca toți ceilalți din jur, să nu mai poată face diferența. Singurul antidot pare să fie un hohot imens și iminent care s-o pulverizeze. Să reiau jurământul tatălui meu, sau să hohotim împreună cu Arghezi?

N.B. Unități de măsură moderne, pentru Prostia Omenească încă nu s-au inventat. Decrete prin care să fie selectați proștii sau să fie sancționată prostia nu s-au dat și nu se pot da curând, din motive lesne de înțeles. Scriitorii noștri au abordat prostia ca temă literară și au sancționat-o cum au știut ei mai bine: de la Anton Pan, pe la Ion Creangă, până la Camil Petrescu (face un admirabil portret al prostului imbecil), ajungând până la Marin Preda, care nu-l iartă nici el în celebra scenă a săpării șantului - adevărat testament moral al lui Moromete care avea atunci curajul să prevadă că prostul-deștept „se urcă pe umerii tăi și-l duci în spate o viață întreagă”. Să-l purtăm și noi sau să-l scuturăm și să hohotim?

Horă de băieți

Într-o țară care-a fost
Era mare cel mai prost.
Bi-ba, ba-ba
Li-ba, la-ba.
Țara unde-i bun tutunul
Avea proști unul și unul.
Ri-ba, bo-bi
Ri-bo, ro-bi.
Cine-oleacă-avea de cap
Și-l punea după dulap.
Hu-hu, bu-hu
Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.
I-ha, ba-ha
Ba-ha, i-ha.
Umblau solii prin norod
C-un carâmb și-un calapod.
Lu-la, la-lu
Vi-va, va-lu.
Și cinstirea și se da
După talpă și pingea.
Da-du, du-da
Ga-gu, gu-ga.
Dar deștepții fiind prea mulți
Au rămas pe drept desculți.
I-ha, pa-pa
Pa-pa, i-ha.
Am o minte vai de mine,
Și mă face de rușine.
Cio-ca, bo-ca
Bo-ca, cio-ca.
Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proști pe cei mai proști?
Zu-ri, zu-ra
Zu-ra, zu-ri
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
Pa-vu, ga-vu
La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
Tra-la, ra-la
La-la, la-la.

Tudor Arghezi, Versuri

Prof. Titi Damian

ANTIDOTUL PROSTIEI

Există în viața fiecăruia dintre noi clipe, momente, împrejurări când memoria afectivă, îți scoate la suprafață, din străfunduri, întâmplări, experiențe, gânduri, imagini sau scânteii de propoziții, de fraze, sintagme pe care le credeai înecate pentru totdeauna în negura uitării. Uneori e de ajuns o atingere, o privire, un sunet, ca pe ecranul memoriei să-ți apară precum, chipul într-o oglindă, atât de limpede, încât te minunezi dacă nu cumva totul se întâmplă acum. Stai și te întrebi dacă nu tot ce ai văzut, ai auzit, ai simțit, ai gustat, a fost stocat până în cele mai fine detalii. Cum mi se întâmplă și mie acum, când recitesc poezia lui Arghezi, „Horă de băieți”. Instanțaneu mi-a apărut, de parcă s-ar fi petrecut cu câteva clipe în urmă, o propoziție pe care tata (Dumnezeu să-l odihnească!) ce o rostea ca definitiv argument, atunci când le epuiza pe toate celelalte, în încercarea de a convinge pe cineva despre adevărul afirmațiilor sale: „Să fiu un prost dacă nu-i așa!”.

Nu erau dese astfel de argumente - jurăminte, din contră, copil fiind, nu mi-l amintesc să-l fi rostit decât doar de câteva ori. Oricum, era crezut de ceilalți. A trebuit să reflectez și eu de ce și-a luat el acest reper moral negativ și nu altul, dintre sutele de „jurăminte” extrem de colorate ale limbii române? Pentru că, pentru el, prostul era unitatea de măsură unică pentru prostie. Într-adevăr, el alesese pe cel mai cuprinzător - PROST - dintre alte sinonime extrem de colorate: nerod, stupid, prostovan, nătâng, nănac (prostul proștilor), năzglob, prostănac, neisprăvit, tânt, prostuț (aș fi recunoscut cititorului dacă m-ar ajuta să completez lista), fiecare cu sensurile și cu subtilitățile lui, mai ales că situațiile în care sunt rostite sunt infinite, după cum infinite sunt și rostirile care le comentează.

O altă observație interesantă este că acest cuvânt nu prea are feminin. Oricine știe, că un bărbat, dacă este catalogat drept prost, rămâne prost iremediabil, pe când, dacă o femeie este proastă, rămâne doar o proastă, simpatică prin prostia ei, cel mult atrăgătoare.

Nu cu mulți ani în urmă, circula printre noi o glumă care-și avea substratul și adevărul ei. Se zicea că chinezii - oameni inventivi - au descoperit unitatea de măsură a prostiei: Tianul, cu submultiplii lui - DECI, CENTI și MILI (cu accent pe ultima silabă). Era vizibilă aluzia la un grup social spre care o mare parte a populației își îndrepta săgețile, nu numai să se distreze, ci, probabil că avea și alte motive bine întemeiate. Oamenii erau astfel mulțumiți că reușiseră să-i adune într-un colț, măcar teoretic și cu oarecare satisfacție și răzburare, așa cum fac albinele cu trântorii în stupi, când nu e mâncare destulă, îi înghesuie într-un colț...

După Revoluție (sau ce-o fi fost ea, nu-i treaba mea!) acești inși s-au metamorfozat într-o altă categorie care a scăpat de anatema pusă confrăților dinainte.

Dar întrebarea e ce s-a întâmplat cu proștii - mai ales cei din societatea civilă, căci erau și sunt destui, greu de identificat, de anatemitizat, și, de îndreptat - nici atât.

Nimic - un răspuns sec vine de la orice ins pe care-l întrebi. Sunt printre noi, se luptă și ei, ca și noi, înving sau sunt învinși în lupta pentru existență, se cocoată pe scara socială, de multe ori pe umerii celor deștepti cum zicea Preda. Deșteptul zice cu emfază: dă-i prostului o scară și el o folosește să coboare. Dar dacă urcă și nu vrea să mai coboare? Ce-i nebun? Ai auzit vreodată vreun prost să-și recunoască singur prostia, să coboare de unde-i pus și să intre în anonim?

Tocmai aici se întâlnește țaranul tata cu Maestrul Arghezi. Amândoi l-au luat ca reper moral negativ și-l desființează, fiecare cu armele lui: tata cu jurământul, riscând el să fie reper moral pozitiv, iar Arghezi cu arma subtilă a aluziei, dezvăluind și dezghiocând societății putreziciunea morală cu nume feminin: prostia. O mică-mare deosebire între cei doi: unul folosește singularul, pentru că-l interesează aspectul concret de viață la nivel individual, pe când celălalt are în vedere generalul, vizând selecția răsturnată a valorilor într-o societate fără repere morale.

Dar, mai bine să urmărim textul poeziei. Aluzia din primul distih este inteligentă și amară: „Într-o țară care-a fost/ Era mare cel mai prost”. Așadar, o țară care nu-și selectează corect și cinstit valorile, ajunge să nu mai fie, adică devine repede o amintire. Următoarele două versuri spun, într-o formă și mai concentrată, la fel de subtil dar tranșant, motivul: „Țara unde-i bun tutunul/ Avea proști unul și unul”. De observat locuțiunea „unul și unul” care devine un superlativ absolut. Cu alte cuvinte, deșteptii îi numeri pe degete, nu mai sunt deloc, sau dispar. Poetul n-a asociat întâmplător, de dragul rimei, „tutunul” cu „unul”. Nu că tutunul ar fi dăunător, ci mai degrabă de de vină amețea provocată de tutun, soră vitregă cu lenea, sinonimă cu „a tăia frunză la câini”. Asta la prima vedere. La o lectură mai profundă, vom descoperi un paradox: tutunul poate fi asociat cu omul predispus la reflecție și atunci se schimbă întreaga semnificație.

Următorul distih scoate din anonim, din marea de proști, pe cei deștepti, câți mai sunt: „Cine-oleacă-avea de cap / Și-l punea după dulap”, adică ori nu se implica suficient, ori nu-i era permis, așa cum lasă, de fapt, poetul să se înțeleagă mai departe: „Pentru că omul cel mare/ S-alegea după picioare”. Iată că aluzia Poetului - martor la spectacolul sinistru al selecției valorilor - devine subtilă, comunicând esența unei practici de selecție care ține seama de aparență, nu de esență. De aceea, fioresc, cade întrebarea: ce unități de măsură sunt folosite și mai ales din ce medii și cum se face selecția? Este o căutare inutilă, din moment ce reperele sunt absurde: „Umblau solii prin norod/ C-un carâmb și-un calapod”. Aluzia la instrumentele cizmarului, „carâmbul” și „calapodul” este mai mult decât ingenioasă, întrucât aduce în prezent o experiență din lumea latină a antichității: „Ne sutor ultra crepidam” („Cizmarule, nu mai sus de sandală”). Gradul de obediență devine singurul criteriu în selectarea valorilor: „Și cinstiră și se da/ După talpă și pingea”. Consecințele sunt cele prevăzute, adică o uniformizare, în jos, a întregii societăți, sau altfel spus, mediocritatea nu poate selecta decât mediocri, și aceștia, la rândul lor, alții, până se instaurează o tiranie a mediocrității care, prin natura ei, provoacă o uniformizare a societății cu tot cortegiul ei de consecințe.

În partea a doua a acestui pamflet în versuri, poetul propune, direct, un dialog între el și cititor. Se culpabilizează naiv, zâmbind parșiv, trecând și el în tabăra proștilor: „Am o minte, vai de mine/ Și mă face de rușine”. Numărând ignoranții caută un aliat între cititori: „Spune, tu, pe ce-i cunoști/ Dintre proști pe cei mai proști?”. Cu amară prefăcătorie, propune niște repere înșelătoare, ne semnificative: „După chică sau chelie?/ După unghii sau simbrie?”.

Fraza concluzivă dezleagă „enigma” alegoriei printr-o morală exprimată concentrat, dar tranșant: „Fiindcă, vezi, mai marele / Și-ascunde picioarele”. Așadar, constată amar-ironic poetul, prostia are toate șansele să se substituie inteligenței, s-o înăbușe. Acest trist adevăr este exprimat într-o morală implicită, ce trimite la vigilență, sau la resemnare, ca și cum ar zice: „Nu mai e nimic de făcut”.

Și totuși, genialul Arghezi găsește soluția: hohotul de răs, mereu în măsură să desființeze și să anuleze prostul și prostia. Aceasta o face tot cu mijloacele specifice poeziei. După fiecare distih introduce câte un refren format din câte patru cuvinte rimate, bisilabice - unele substantive, altele interjecții, încercate cu sensuri neașteptate, pentru a realiza o comunicare cu cititorul, pe care îl ia drept complice:

- disprețuind: „Bi-ba, ba-ba/ li-ba, la-ba”/
- batjocorind: „Bu-hu, hu-hu/ bu-hu, i-hu”/
- desființând: „I-ham ba-ha/ bu-hu, i-hu”/
- hohotind: „Tra-la, ra-la/ la-la, la-la”/
- anihilând: „Cio-ca, bo-ca/ bo-ca, cio-ca”/

Sunt aceste refrane niște strigături într-o horă imensă, niște așchii rupte parcă din sufletul său îndârjit în încercarea de a anula, cu mijloacele pline de har ale poeziei, răul cel mai rău din lume: prostul deștept. Prin acest oximoron avem în vedere prostul clasic, descoperit de toată lumea. Dar ce te faci cu variantele lui mai subtile, precum prostul-fudul, prostul-ticălos, prostul-mitocan, prostul-arogant, prostul-clevetitor, prostul-imbecil, prostul-hot, prostul-mincinos, prostul-șef. Acesta din urmă este cel mai periculos, pentru că, odată împins în sus de către tot de-ai lui, aceștia rămași jos, mișună pretutindeni și fac prozeliti, care,

la rândul lor, își vor ridica alții dintre ei, și tot așa...

Metafora din titlu? Ea însăși o bijuterie, cum o bijuterie lirică este întregul poem. Aparent neutru, titlul își descarcă sensurile conotative multiple numai după ce e terminată lectura poemului, rămânând întrebările: Cine joacă hora? Ce fel de horă? Ambiguitatea sporește reflexivitatea. Este hora proștilor care au biruit într-o societate lipsită de vigilență sau este hohotul de răs al poetului și al cititorului complice, devenit refren căruia i se adaugă o horă rotundă. Adică proștii pot fi încercuți, adică izolați.

Parabola aceasta despre prost și prostie acompaniată de acest răs demolator din refren se constituie într-un hohot imens - replică originală, purtând amprentă argheziană, la perpetua prostie, pe cale să devină reper moral într-o societate care-și pierde, într-un mod accelerat, busola. Să te pui cu prostul, tu, înțeleptule, n-ai cum, căci s-ar putea ca toți ceilalți din jur, să nu mai poată face diferența. Singurul antidot pare să fie un hohot imens și iminent care s-o pulverizeze. Să reiau jurământul tatălui meu, sau să hohotim împreună cu Arghezi?

N.B. Unități de măsură moderne, pentru Prostia Omenească încă nu s-au inventat. Decrete prin care să fie selectați proștii sau să fie sancționată prostia nu s-au dat și nu se pot da curând, din motive lesne de înțeles. Scriitorii noștri au abordat prostia ca temă literară și au sancționat-o cum au știut ei mai bine: de la Anton Pan, pe la Ion Creangă, până la Camil Petrescu (face un admirabil portret al prostului imbecil), ajungând până la Marin Preda, care nu-l iartă nici el în celebra scenă a săpării șanțului - adevărat testament moral al lui Moromete care avea atunci curajul să prevadă că prostul-deștept „se urcă pe umerii tăi și-l duci în spate o viață întregă”. Să-l purtăm și noi sau să-l scuturăm și să hohotim?

Horă de băieți

Într-o țară care-a fost
Era mare cel mai prost.
Bi-ba, ba-ba
Li-ba, la-ba.
Țara unde-i bun tutunul
Avea proști unul și unul.
Ri-ba, bo-bi
Ri-bo, ro-bi.
Cine-oleacă-avea de cap
Și-l punea după dulap.
Hu-hu, bu-hu
Bu-hu, hu-hu.
Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.
I-ha, ba-ha
Ba-ha, i-ha.
Umblau solii prin norod
C-un carâmb și-un calapod.
Lu-la, la-lu
Vi-va, va-lu.
Și cinstirea și se da
După talpă și pingea.
Da-du, du-da
Ga-gu, gu-ga.
Dar deșteptii fiind prea mulți
Au rămas pe drept desculți.
I-ha, pa-pa
Pa-pa, i-ha.
Am o minte vai de mine,
Și mă face de rușine.
Cio-ca, bo-ca
Bo-ca, cio-ca.
Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proști pe cei mai proști?
Zu-ri, zu-ra
Zu-ra, zu-ri
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
Pa-vu, ga-vu
La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
Tra-la, ra-la
La-la, la-la.

Tudor Arghezi, Versuri

Mihai VIȘOIU

Tata poartă pufoaica din '89 și voi vreți să-și schimbe mentalitatea?

Analizii, domnii, care de la lăsarea seriei și până la miezul nopții și a doua zi în reluare sunt pe sticlă, despăcând în patru firele de păr ale societății românești ajunsă precum cântăreața lui Eugen Ionesco, indiferent în solda cui sunt, au ajuns la un consens în ceea ce privește sapa de lemn în care a ajuns România: mentalitatea majorității populației este neschimbată, fiind cea formată în cei aproape 50 de ani de comunism.

Corupția este mantaua cu spini de aur purtată de unii dintre liderii opoziției și ai unei părți dintre cei ce reprezintă cărele Guvernului Târceanu, conservatorii și UDMR-iștii, este dată la darac de aceiași procurori injectați cu virusul prezidențial condus de sloganul: "Facerea de bine se pedepsește", este precum o uriașă avalanșă de zăpadă menită să strivească și să înece pe toți cei neavizați.

Trăim vremuri asemănătoare celor din timpul domniei lui Alexandru Lăpușeanu, când prostimii i se dădea capul lui Moțoc, deși se știa că nu se mănâncă și de foame nu ține.

Linșajul politic pe care Adrian Năstase a fost obligat să-l suporte este doar începutul și despre ce se întâmplă acum am scris în urmă cu trei ani, când le aduceam la cunoștință celor aflați atunci la putere și care se credeau partidul-stat, că s-a ajuns prea departe. Vor cădea și alte capete până când PSD-ul va rămâne doar cu gloata iubitoare de Băsescu, președintele care știe mai bine decât Ceaușescu, la începuturile sale din anii '65-'68, să se scalde în popor și să dea naștere unui singur partid, cel din care s-a desprins doar de o bucată de vreme.

V-o declară unul care nu trăiește din sondaje făcute pe 1.200 de subiecți cu cifrele dinainte pregătite în funcție de cine le comandă și plătește. Toți știu cât sunt de mincinoase, dar le înghit.

V-o spune unul pe care îl știți, dar de care nu v-a fost teamă, pentru că are ceea ce nu aveți voi - caracter.

Eu am bătut ulițele satelor și am stat de vorbă cu amărății care își îneacă necazurile în "adio, mamă" și "te-am zărit printre morminte", recunoscând că am fost unul dintre gomiștii revoluției agrare, o minciună pusă la cale de cei care uitaseră de unde au plecat, călcându-și în picioare trecutul.

În primăvara lui '99 am lansat "Tragedia agriculturii românești - răstignirea țăranilor", în Vinerea Mare a Paștilor, în satul Odăeni din comuna Ciocile, din județul Brăila la hotar cu județele Buzău și Ialomița. Am făcut acest lucru între cei trei pereți ai unui grajd și nu la Teatrul Național cum au procedat la doi ani după aceea niște preținși iubitori de țărani. Dar ca unul convins că pâinea se mănâncă pe rând și că cine nu știe tabla împărțirii nu va avea parte de ceea ce a adunat din nemuncă, aștept să-i judece Dumnezeu.

Zilele trecute, zi de târg la Urziceni, am întâlnit mai mulți țărani din satele din împrejurimi pe care nu îi mai văzusem de mult. Veniseră să vândă câțiva saci cu grâu și porumb, cu soia și mazăre, floarea-soarelui și fasole, sau să cumpere câteva scânduri pentru reparat gardul, ori calcanul casei. Am vorbit de una de alta și de unde plecam tot acolo ajungeam: cum se poate ca prețul unui litru de motorină să fie de zece ori mai mare decât al unui kilogram de grâu și de cincisprezece ori mai mare decât al unui kilogram de porumb. De ce în România motorina este mai scumpă decât în toată Europa?

- Măi, nea Mișule, ce vezi matale când treci prin Gârbovi sau Valea Măcrișului, Jilavele ori Grindu, ca să nu mai spun de Munteni Buzău, Colelia, Cocora sau Reviga?

Știam unde bate, dar am tăcut. Voiam să spună el.

- Sunt sute de sonde care sug din adâncuri zi și noapte petrol. Ce să mai zic de instalațiile care scot gazele naturale fără alte cheltuieli decât țevile ce le captează. În buzunarele cui se duc banii luați pe gazele

și petrolul scoase de pe pământurile noastre, că noi dăm peste 30.000 de lei pe litru de motorină și gazele, de când s-au scumpit, nu mai ard în sobele noastre, deși am dat o groază de bani să le instalăm. Băgăm pe foc știuleți de porumb că este mult mai ieftin.

- Am auzit că se vor face chiar centrale termice, care vor folosi în loc de păcură și gaze știuleții de porumb, că au putere calorică mult mai mare.

- A trebuit să descoperim noi, țărani, că știuleții au cea mai mare putere calorică, iar domnii specialiști că porumbul ars nu poluează, adică este ecologic.

- Și mai este și problema cu fondurile SAPARD venite pentru noiăștia care vrem să fim mici fermieri. Ca să te bucuri de ele ai nevoie și de banii tăi pe care însă nu-i ai. Bunicu' zicea că până în război, la noi la Fierbinți, era o bancă de unde țăranul se împrumuta.

- Să zicem că ne-am uni și am face rost de partea aia de bani de care avem nevoie, dar cine ne face actele și cine ne învață să pornim afacerea?

- Ei o țin pe a lor, că țărani au mentalitatea învechită, neschimbată, că sunt îndărătnici ca niște catâri.

- Mai dă-i, mă, dracu' peăștia care ne judecă și spun că suntem proști, iar ei îi pupă-n fund pe cei de la putere, indiferent de culoarea politică.

- O țin una și bună, ca Ivan cu fluieru', că până nu-și schimbă mentalitatea, țăranul e sortit sărăciei. Când îi văd la televizor mă cert cu ei de zice nevastă-mea că am înnebunit, că vorbesc singur. Unuia, după ce l-am injurat de toate neamurile, că-l cunosc dinainte, când lua brânza și puii de la noi de la CAP, i-am zis: "Măi, nea Cutare, ce tot vorbești tu de schimbarea mentalității, când tata poartă aceeași pufoaică din '89, de când era pe șantier și venea seară de seară cu câte un pumn de cuie în buzunarele ei. E aceeași pufoaică de acum șaisprezece ani, doar că are o mie de petice".

Așa vorbesc țărani despre viața și mentalitatea lor care nu se mai schimbă.

De-a râsu' - plânsu'

Niciunde parcă, nu se întâlnesc în același loc artele de comunicare, ca în lăcașurile de cult, unde slujitorii altarelor încearcă să cunune sacral cu profanul.

Vorbirea cu ajutorul sunetelor, scrierea folosindu-se de litere, stări de spirit transmise prin intermediul feței, ochilor și al mâinilor. La toate acestea se interferează muzica veche bizantină cu caracter teologic și nu în cele din urmă iconografia - chipurile sfinților, meșteșugurile de pictori anonimi sau știuți.

Nu de mult timp, conform canoanelor creștine, am fost prezent la un parastas de pomenire a unei rude - slujbă oficiată într-o biserică situată în apropierea urbei noastre.

Cochetând cu pictura, am o slăbiciune aproape bolnăvicioasă de-a studia la interlocutorii mei, pe cât posibil, toate stările interioare pe care încearcă să mi le transmită prin vorbire, chip, ochi, sprâncene, mâini.

Aceeași preocupare am avut-o și asupra preotului care oficia slujba. Să mă ierte Dumnezeu, dar ce am observat, parcă nu se cade ca un preot să rostească sau să fie atât de trădat de neconcordanța trăirilor de pe chip cu vorbele rostite.

Fața omului vorbește aidoma gurii, și cum vorbirea a fost născocită mai în glumă, mai în serios, pentru a masca gândurile - Talleyrand - feței nu-i reușește niciodată această performanță. Putem minți pe calea vorbirii, dar nu putem face asta pe calea chipului.

În timpul pomenirii celor decedați, din pominoagele rudelor, observam la preot acea trăire interioară de tristețe, gând curat și dragoste față de cei pomeniți, însă gura lui vorbea altceva: "Să nu prind pe vreun enoriaș că vine cu lumânări cumpărate din altă parte! Orice lumânare se va cumpăra numai din parohia mea!?!"

Cuvintele de dojană rostite concomitent cu numele morților!

Ei, părinte, cât v-ați străduit apoi să vă ascundeți gândurile, nu ați mai reușit. Chipul, ochii, sprâncenele și mâinile vă trădau, exteriorizau interiorul dvs. alicit în răutate, duplicitate, aviditate!

Și vă întreb: Ce ar mai rămâne din teatru fără această artă care este mimica și care constă în posibilitatea de a exprima, pe calea gesturilor și mai ales prin expresia feței, sentimente și idei?

Slobozia, mai 2006

Vasile PANĂ

Mai știu și alții, domnule Popescu!

De mai bine de o săptămână mă tot frământă întrebarea pusă de un domn Popescu la festivitatea organizată de "Fundația 2000" al cărei președinte este jurnalistul de excepție Ion Marin, acum director la "Ultima oră".

Printre invitații de marcă din mass-media a fost și un domn Popescu care, după decernarea premiilor de excelență, la cocktail, m-a abordat cu: „Popescu: Sunteți Mihai Vișoiu de la *Economistul*?” Am răspuns afirmativ și așteptam să văd cu ce l-am deranjat, că de bine nu te caută nimeni. „Ați publicat, în urmă cu trei săptămâni, articolul *Permiteți-mi să vă aduc aminte: nu România, ci românii cumpără gazele cu cel mai mare preț din Europa!*, în care folosiți o mulțime de informații mai mult decât interesante despre zăcămintele de gaze naturale existente în țara noastră, în prezent neexploatate.”

L-am întrebat pe un ton glacial, menit să pună punct discuției, de ce îl frământă grija. „În curând urmează să se privatizeze societățile de distribuție a gazelor împreună cu exploatarea zăcămintelor și de participarea la licitație sunt interesate mari companii internaționale”. „În acest mod se vor duce și gazele după petrolul românesc dat austrieților” - am apăsător eu pe fiecare cuvânt și apoi am continuat: „Fac parte dintr-o familie de petroliști cu zeci de ani petrecuți în mai toate schelele țării și ale căror inimi au pulsă odată cu pompele sondelor. L-am spus că știu cum e cu petrolul și gazele de la tata care a fost maestru electrician autorizat la nelimitat și energetic-șef la unul dintre cele mai importante trusturi de construcții-montaj schele din cadrul Sovrompetrol, care a forat și a pus în exploatare sute și sute de sonde pentru extragerea petrolului și gazelor de la răsărit la apus și de la miazăzi la miazănoapte. De la el am aflat că la începutul anilor '60, România avea forate și cu „cepul” pus câteva mii de sonde de gaze, dar și alte zăcămintele prospectate și neforate. L-am mai

spus domnului Popescu că eu am văzut maiștrii petroliști care știau unde să pună turlile sondelor de parcă ascultau cu stetoscopul cum pulsează în adâncuri țiteiul. Plângeau când dădeau în exploatare schele noi în Vâlcea și Argeș, la Moinești și Galați, în Câmpia Bărăganului, pe malurile Crișului, dar mai ales în Podișul Transilvaniei la Mediaș, Blaj și Târgul Mureș, ca să nu mai vorbesc de zonele Prahovei, Buzăului și Dâmboviței. Sovrompetrolul lua tot și, cum zicea nea Ion Putere, erau în stare să stoarcă și fitilul lămpii cu gaz. Îi plăteau bine, dar nu cu ruble ci cu lei, leii trecuți prin două stabilizări. Așa că, domnule Popescu, ce am putut să ferim de lăcomia rușilor, acum dăm occidentalilor, de dragul de a le fi pe plac.”

Pe cine interesează că românul plătește mia de metri cubi de gaze cu 280 de Euro, că prețul gigacaloriei i-a făcut pe jumătate dintre cei care trăiesc în mediul urban, în apartamente, să renunțe la termoficare, să își sacrifice sănătatea și să se condamne la moarte. O moarte lentă, vor spune cei care nu știu ce viteză prinde „cosașa” când intră printre bătrânii lipsiți de hrană, de asistență medicală și de medicamente. Treceți prin cimitirele țării și o să vedeți câte morminte cu cruci noi au răsărit în acest început de an 2006, an pe care l-am dorit mai bun.

Marți, 1 februarie, am fost sunat de domnul Popescu de la un telefon cu număr ascuns. M-a rugat, da, m-a rugat să urmăresc jurnalele de seară ale televiziunilor. Le-am urmărit și am aflat că la licitația pentru distribuția gazelor și exploatarea zăcămintelor nu vor mai putea participa companiile cu capital integral străin, privatizarea lor intrând în stand-by.

Mulțumesc, domnule Popescu! Zău că nu mă interesează cu ce te ocupi și dacă ești cu adevărat un Popescu. Oricum se pare că *Economistul* te-a convins că prețul gazelor plătit de români îi îngheață pe mulți.

Serghei Esenin

Traducere din limba rusă:
Adrian BUCURESCU

Noapte

Lin moșăie răul.
Prin brădet, nici o boare.
Nici cârstei nu cântă,
Nici privighetoare.

Noapte. Liniște în jur.
Doar un pârâu clipește.
Cu argintul ei Luna
Totul în jur poleiește.

Se arginteză răul
Cu pârâu deodată.
Se arginteză iarba
Din stăpă udată.

Noapte. Liniște în jur.
Natura atipește.
Cu argintul ei Luna
Totul în jur poleiește.

1911 - 1912

Plec. E liniște. Zăpada
Se aude sub copite,
Sure cibri s-au strâns grămadă
Croncănind pe câmp smerite.

Codrul de năluci e plin
Și adoarme ca vrăjdit,
Cu un alb batic un pin
Pare că s-a-mbrobodit.

Sub zăpadă se-ncovoie
Ca un moș într-un toiag,
Chiar în vârf o ghionoaie
Îl scobește cu arțag.

Calu-aleargă, lunca ninsă
Cu un șal s-a învelit.
Fuge-n zarea necuprinsă
Drumul meu fără sfârșit.
(1914)

Neagră arătură, din câmp până-n grind!
Cum, plin de iubire, să nu te alint?

Trec pe podu-albastru, peste lacul clar,
Seara-mi dăruiește în inimă har.

Stau colibe sure-n lunca înserată,
Trestile toate freamătă deodată.

Pirostrii pe roșul foc însângerează,
Luna cu-albe pleoape în vreascuri visează.

Ghemuiți, cosașii stau lângă drumeag,
Ascultând povestea spusă de-un moșneag.

Undeva, departe, unde rău-i frânt,
Murmură pescarii somnorosul cânt.

Cositor scilipește pe pustia vale...
Cântec mult prea trist, tu - rusească jale.
1914

În zori, de Rusalii, în zori, la canon,
Prin mesteceni trece tainic albul zvon.

Dintr-un somn de praznic satul se arată,
Primăvara-n dangăt se frământă beată.

La ferestre-s ramuri și funde-n culori.
Merg la liturghie să mă plâng la fiori,

Haidetți în hățișuri, păsări, să cântăm,

A mea tinerețe s-o înmormântăm!

În zori, de Rusalii, în zori, la canon,
Prin mesteceni trece tainic albul zvon.
(1914)

Cunună îți împletesc doar ție,
Flori revărs pe potecile line.
Cotlon liniștit, o, Rusie,
Te iubesc și mă încred în tine.
Mă uit la câmpul tău nemărginit,
Departă și aproape - tot tu ești.
Cu țipătul cocorilor sunt înrudit
Și cu ale cărărilor vești.
Cristelnița bălții înflorește,
Cheamă la vecernie papura,
Și pe arbuști omătul se topește
În stropi întremători ca anafura.
Și deși ceața miresmată, în zori,
Valuri de vânturi și-o fugăresc,
Tu toată ești smirnă și flori
De la magii care taine ghicesc.
(1915)

În acel tărâm, printre urzici gălbui
Și un gard uscat,
S-au ascuns în sălcii brumării
Izbele din sat.

Colo în câmp, peste văiuș-n fum,
După lacul verde,
Spre Siberia duce un drum
Și-n nisip se pierde.

S-a dus Rusia-n Mordovia și-n Ciud,
Și teamă nu are.
Pe-acel drum merg oamenii târând
Lanțuri la picioare.

Sunt ucigași sau hoți după menire,
Merg aduși de spate.
Le-am îndrăgit tristețea din privire,
Fețele brăzdate.

Prea mult rău din bucurie e-n ucigași,
În inimi sunt puri.
Li se strămbă negrii lor obraji
Vinetele guri.

Eu un vis ascund și mă tot alint,
Curat în suflet,
Ca și eu în cineva șișul să-implânt
Sub al toamnei vuiet.

Și eu cândva, prin răcorosul vânt,
Cu ocașii ținând,
Aș merge, cu funia de gât,
Prin nisip lipăind.

Și când trecând, cu pieptul drept, voi zâmbi,
În ceasuri grele,
Cu limba vijelia pe drum va netezi
Urmele mele.
(1915)

În roșia seară cade pe gânduri drumul,
Tufe de scoruș în ceață se destramă.
Baba-izbă cu fălcile pragului
Miezul tăcerii îl miroase cu teamă.

Frigul de toamnă mângâietor și blajin
Se furișează prin ceață-n curtea cu ovăzul;
Prin geamul albăstru un copil bălai
Spre jocul ciorilor își îndreaptă văzul.

Cuprinzând homul, urcă scâteind
Cenușa verde din soba rozalie.
Cineva nu e, și blânda adiere
De acela șoptește, în noapte, zurlie.

Cineva cu călcăiele nu va mai strivi
Prin crâng ierburi de aur și crestăte frunze.
Înăbușit oftatul își cufundă sunetul,

Țintind clonțul bufniței ursuze.

Hățișul se-ncruntă, în grajd e somn tihnit,
Albul drum alunecă în șanț oftând...
Și duios jelesc palele de ovăz,
Din buzele blândeilor vaci atârnând.
(1916)

La tovarășii cei veseli,
Înspre argintii ogoare,
Tristă, ca hulubul singur,
Bucuria va să zboare.

Amintirea prinde-n ciocul
Subțirel prima ninsoare,
Și târziu, din lac, în sănii,
Pleacă-a rațelor chemare.

Sub ferești, cu mâini întinse,
Bradul umbra și-o aruncă.
Apa o lulea și-aprinde
Și afumă-ntreaga luncă.

Fumul se răsfire-n miriști,
Făcând zilei temenele.
Al femeii iz de iarbă
Ascult pe buzele mele.

Pace vouă, tei din crânguri,
Scurgeți miere din tămăie!
Tot primesc cu zâmbet, însă
Nu-mi trebuie nimic mie.
(1916)

Luna în șură își ascunde
Gălbuiul chip de Soarele ivit.
Din înalt prin pajști pătrunde
Vălvătaia dinspre Răsărit.

La umbră spuma de rouă a sclipit
Ca ochii profunzi ai unei fecioare.
În opinci de mesteacăn s-a ostenit
Primăvara c-un toiag prin ponoare.

În mestecănișul fără lumină
Cersei răsunători a agățat
Și din zori prin violeta grădină
Ca un fluture vesel a zburdat.
(1916)

Nu rătăci, prin tufe roșii nu strivi
Frumoase lebede! Urme nu căuta!
Cu snopul de ovăz al părului
A dispărut pe veci făptura ta.

Precum e coaja poamei sângerii erai,
În asfințit, gingașă, prea frumoasă,
Și cu un trandafir mai semănai,
Ca neaua strălucite de luminoasă.

Și ochii tăi cu grâne s-au acoperit,
S-a stins și numele ca sunetu-n lumină.
Dar a rămas un șal mototoilit
Cu zi de miere de la mâna-ți fină.

În liniște, când zarea ca un măt plâpând
Își spală cu boticul lăbuțele moi,
Ascult cum despre tine grăiesc blând
Faguri de vânt și apa în zăvoi.

Deci să-mi șoptească seara cea albastră
Că ai fost vis și cântec cristalin,
Cine te-a plâsmuit așa măiastră
Se sărutase c-un mister divin.

Nu rătăci, prin tufe roșii nu strivi
Frumoase lebede! Urme nu căuta!
Cu snopul de ovăz al părului
A dispărut pe veci făptura ta.
(1916)

Aurel ANGHEL

Claca

"Există două lumi, cea pe care o trăim și cea pe care o visăm"

Dacă aș fi scris un jurnal al tuturor viselor mele, dacă aș fi trăit realitatea acestor vise, aș fi fost în mod sigur mai fericit, dar demult pomit din lumea aceasta reală în care trăiesc să mă bucur și să mă chinu deopotrivă. Uneori cele două vieți ale mele sunt atât de puternic trăite, încât sunt nevoit să-mi iau uneori martori sau repere, să întreb pe cei din jur în care plan al celor două vieți mă aflu.

Aveam câțiva ani când s-a construit casa noastră. Nimeni nu mă va crede că am participat efectiv la treabă în ziua aceea de pomină, când pe un schelet, ca cel al dinozaurului din Muzeul Antipa un număr de peste 50 de oameni, bărbați, femei, tineri și copii, într-o singură zi au pus între zăbrelele laterale pământul amestecat cu paie tocate, balegă de cal formând pereții care au rezistat la trei cutremure mari, care ne-au ferit de gerurile cumplite din timpul iernii, de viscole, de ploii torențiale și de nemiloasa bătaie a Crivățului. În Bărăgan se simte în largul și în puterea lui deplină.

În ziua de Caloian s-a făcut clacă pentru casa lui Pârnod. Oameni cu găleți, cu coșuri de nuiele, cu maiuri, cu lopeți s-au adunat pe la 8 dimineața în curtea noastră.

Aș dori să spun adevărul trăit despre această zi. Mă tem însă că la ce îmi amintesc s-a adăugat ce am aflat mai târziu din povestirile martorilor, cei care deseori își aminteau de ziua de Caloian din 1940. Povesteau bunică mea Leanca, tața Leanca lui Turlă, tușa Sira lui moș Ironim Barna, Didina lui Vasile Lărgeanu, lăutarii din Colilia, nea Cănică. A fost o zi unică în felul ei.

Dragostea adevărată este poveste, pornește din realitate, trece în vis și se întoarce înapoi. Cum eu n-am putut face în mod clar această distincție, vă invit la Cocora mea dragă să visăm împreună timpul unor vieți care deja sunt ca un vis. Pentru visul la care vă invit, primiți chiar de la început dragostea mea.

O săptămână întreagă Moș Cocioarbă cu cei doi fii ai lui au pus cap la cap tâlpile casei din salcâmii tăiați din toamnă de tata. Au ridicat apoi o întreagă țesătură de stâlpi începând din cele patru colțuri ale dreptunghiului măsurat cu pasul de tata și însemnat cu niște țărșuși de cei trei tâmplari.

Nea Cristea Șcheua, renumitul fierar de lângă Gheorghe Papuc a făcut un dric de căruță de scoabe din fier cât degetul gros al tatei. Cu o scândură în care era o bulă de aer Nea Ion Cocioarbă, verifica tot timpul stâlpul să fie la unghi. În prima zi toți stâlpul au fost puși la locul lor.

- Gata, Pârnoade, pentru azi e gata, îi lăsăm în noptea asta să se înfrățescă. Ar fi bine să ne înfrățim și noi, că n-am avut timp de azi dimineața să ne tragem sufletul.

Mama a dus masa din bucătărie, a pus un ștergar curat, țesut de bunică, a pus tava ei cu calul șarg și ceșcuțele pentru țuică. A mai adus o pâine mare pufoasă, cum numai la noi puteai să mănânci, tata a scos ceapă și ridichii de lună, bunică a scos o bucată mare de brânză proaspătă, luasem rândul la stână cu două zile mai înainte.

- Hai noroc, măi Ionică, și să vă ajute Dumnezeu, să fie numai bucurii și petreceri în casa asta.

- Noroc, Nea Ioane, și să-ți dea Dumnezeu sănătate, să mai faci case, mai mari și mai frumoase ca asta.

- Lasă, măi Pârnoade, o să vezi tu ce frumusețe de casă o să facem noi.

- Uite ce e nea Ioane, te rog și eu să-mi faci rând, așa pe după Sf. Ilie, că vreau să ridic și grajdul, vreau și un saivan pentru oi.

- Bine, mai vorbim noi de grajd, că acum casa e la rând și mai avem până o vedem astupată și cu țigla pusă pe ea.

- Ai țigla adusă, că n-am văzut-o.

- O am în curte la Moș Răducănu, pe aici e cam hudiță și mi-a fost frică să nu mai ia cineva din ea că o am cam la fix.

- Ai luat și olanele? Să știi că ăla al lui Ispas a uitat de olane și a stat două ierni cu zăpada în pod. Poate auzim de Pârnod cu zăpada-n pod, că se și lovește.

- Am luat, bre și olane și ciment să le fixeze.

- Bine, mă Ionică.

După câteva țuici oamenii s-au mai înmulțit și au trecut la diminutive.

Îmi era tare drag de tâmplari, nu-mi plăcea însă numele lor, Cocioarbă, mi se părea un nume dur și vulgar pentru cât erau ei de meseriași și de cumsecade. Ridicau case, făceau uși și ferestre, florăria de la partea din față, făceau modele pe scândurile galeriei. Într-o zi, când casa era aproape însălată cum îi placea să zică, bătrânul de care mă minunam a venit cu o vioară și a scârțâit ceva din ea.

- Să știi Ionică, eu am făcut-o, dar e greu tare de făcut, m-a chinuit o iarnă întreagă și nici n-a ieșit cum trebuie. M-am dus cu ea la unu domnu Rădulescu la Buzău, știi ce mi-a zis?

- Matale ai făcut-o?

Mă dau eu mare și zic că eu am făcut-o.

- E bună, se oprște, stă pe gânduri, mă așteptam să mă lude și știi ce mi-a zis?

- E bună, dar de aruncat. E o porcărie, cum crezi că poți să faci mata vioară din orice fel de scândură și din rindea, și lipită cu clei de oase.

- Poți s-o arunci.

Dar nu m-a lăsat inima și mi-a zis că, dacă vreau o vioară, mai bine să cumpăr una, cea mai amărâtă pe care oi gasi-o, s-o duc la el și o face el din nou "fată mare".

- Am ieșit cam de-a-ndoaselea și m-am dus în Drăgaică să iau o căruță de scândură dreaptă fără noduri pentru uși, mă înțeleșesem cu unu Albu din Lopătari care are gater și uscătorie.

- Da e destul de frumoasă, zise Pârnod să-i facă plăcere lui Moș Cocioarbă.

- Asta e frumoasă ca nevasta lui Ispas și cântă ca aia a lu Trampaliu când se îmbată la nuntă.

- Toți au început să rădă, iar vioara, prima pe care o vedeam în viața mea, a ieșit din discuție.

- Ei, Ionică, gata, țuica a fost bună că e de la Colac, pâinea și mai bună, că e de la Dumnezeu și brânza de la oi. Hai să mergem acasă, mai avem și noi câte ceva de făcut până se înnoptează, și să ne mai și hodinim, mâine suntem aici cum răsare soarele.

Sfinții Ion și Ioana

7 ianuarie a fost totdeauna cea mai mare sărbătoare din familia mea. Pregătirea ei începea încă din primăvară. Creșteam un cârd de rațe și altul de găște pentru masa festivă. Veneau la noi toți prietenii părinților, rudele apropiate și vecinii. Tata aducea și lăutarii de la Colilia.

7 ianuarie. Ziua tatălui meu, mutat de doi ani la sora mea la Ploiești.

7 ianuarie, ziua mamei mele dragi, mutată de 20 de ani lângă bunică.

7 ianuarie 2006. Plec cu soția mea la Ploiești. Intru în bucătărie. Pe canapea, aproape de cuptor, îl văd pe tata. Stă întins cu privirea pierdută. Încotro aleargă sufletul lui acum?

Ne aude când intrăm, stă liniștit și ne așteaptă. Mă apropiu, îi spun „sărutmăna tataie”, dă să se ridice, mă aplec și îl sărut. Miroase bine, e curat, îi simt puterea zvâcnind înăuntru. Sora mea îl îngrijește ca pe propriul copil. Se emoționează. Câteva lacrimi îi apar în ochii, a căror formă s-a modificat. Genele s-au tras ușor înăuntru, accentuând mirarea care i s-a fixat pe față. Sigur se miră. Poate pentru că mai trăiește sau poate pentru că nu a fost lăsat să tremure de frig și să facă foamea în singurătate, ca atâția bătrâni trecuți de 90. Se bucură, încearcă să spună ceva și se oprește. El, care acoperea ore în șir pe toți cu poveștile și glumele. Se ridică greu de pe canapea

se pregătește și iese afară, să măsoare cu pași mărunți distanța dintre casa sorei mele și biserica Sf. Pantelimon.

- Bună ziua tataie. O doamnă ieșită de la biserică îl vede și îl întreabă:

- Câți ani ai tatie?

- 93.

Doamna se uită mai atent, se miră și exprimă gândul.

- 93 tataie?

- Dar ce, doamnă, 93 e mult?

Impresionată, femeia scoate o bancnotă de 10 lei și i-o oferă.

- Ia-o tataie.

- Nu e nevoie, doamnă, sărmana, stau la copiii mei, am tot ce-mi trebuie.

- Ia-o tataie, insistă doamna.

Bătrânul ia banii și mulțumește.

- Să trăiești tataie, să fii sănătos. Mai adugă așa ca pentru sine...93 de ani!

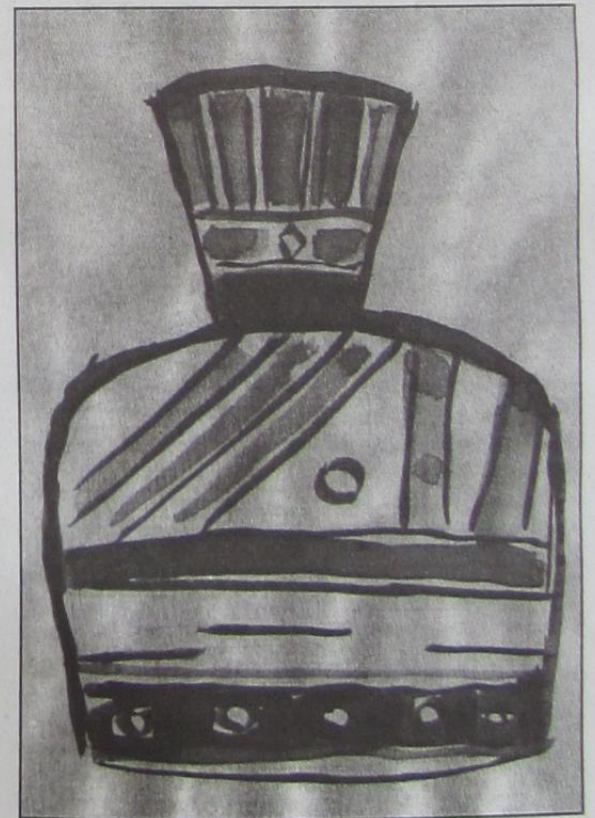
- Ce vă mirați doamnă? Bunicul meu a trăit 116 ani. Bătrânul acesta care bate pași mărunți pe loc pentru a porni în scurtele călătorii zilnice este Pârnod, tatăl meu.

Ne așezăm la masă. Nu vrea să stea cu noi. Sora mea îi dă mâncarea pe un scaun lângă canapea.

Pâmód este și personajul meu, unul din oamenii care a acoperit cu viața lui veacul trecut, în Cocora Bărăganului meu...

Am ieșit afară. Ceata orașului m-a învăluit într-o clipă. Unde să merg? Încotro să apuc? Cum să fiu chiar acum acolo, la noi acasă? Unde e mama, unde sunt vecinii mei, unde sunt nea Cănică și Costică și Ionel și Miti, lăutarii noștri de Sf. Ion? Unde sunt toate acestea? Dar eu, încotro să apuc acum? O durere ascuțită în zona pieptului m-a întors din drum. Aș fi colindat la nesfârșit orașul acesta, Ploiești, care a înghițit în pântecul lui uriaș jumătate din frații mei și mai nou și pe tatăl meu. Ies în stradă. Durerea se accentuează. Fac câțiva pași și mă întorc. Trec de poarta soră-mi și ajung la biserică. Fac o cruce și îl rog pe Dumnezeu să mă scape, să mă mai rabde o vreme... Unde să merg, Doamne?

O voce din adâncul ființei mele, mă îndeamnă să mă întorc. Deschid poarta și văd ușa garajului puțin deschisă. Intru. Trag ușa după mine și mă așez pe grămada de saci cu grâu. Grâul adus la Ploiești de pe pogoanele noastre de la Cocora... Când am mai văzut eu atâția saci cu grâu unul peste altul? Mă așez pe un sac. Îmi vine în minte ziua când au început cotele obligatorii, când am furat grâul nostru...

Desenele din acest număr aparțin lui Dan Stăneasă

Un poet împiedicat brutal să debuteze în anii '60 ai secolului XX

Sonetul este o formă poetică fixă absolut fascinantă, cu o istorie de aproape o mie de ani. Tiparul somptuos, de 14 versuri, nu dă semne de oboseală sau uzură, se poate adapta de la o literatură la alta, de la un creator la altul într-o multitudine de variante, care nu trădează modelul unic. Tocmai această maleabilitate formală, posibilitatea de a prelua orice conținut, orice stil fac din sonet o structură ideală, unde au încăput clasicismul, romantismul, pansianismul, simbolismul, modernismul, iar viitorul va demonstra, fără nici un dubiu, că acomodarea va continua. Sonetul înseamnă, în același timp, rigoare de orice grad, dar, paradoxal, libertate. Strict compus, ori cu o anumită lejeritate, sonetul satisface, din perspectiva poetului, aproape toate exigențele și capriciile. Nu este, așadar, de mirare că autori diverși până la nerecunoaștere se întâlnesc, aici, pe acest spațiu mai mult decât pe teritoriul oricărei alte poezii cu formă fixă. În poezia română contemporană, atât de contradictorie în tendințe, de la tradiționalism la postmodernism, de la neoclasicism la ludic și onirism, sonetisti alcătuiesc o familie divergentă numai în ceea ce privește conținutul ideilor, dar extrem de unită în orizont formal. De la extremismul dizolvant al lui Mircea Cărtărescu la ironia onirică sau lubrică a lui Emil Brumaru, de la răceala germanică, postromantică a lui Octavian Sovyani la retorismul lui Adrian Păunescu, de la corectitudinea formală, dar ardentă în același timp, a lui Radu Cârneli, la imaginarul apocaliptic, absurd al sonetelor Valeriei Manta - Tăicuțu, orice distanță pare a se dizolva în capacitatea acestei miraculoase forme fixe, unde încap exact atât cât este nevoie pentru a potența un minimum de conținut într-un maximum de efect. Sonetul poate fi, în ceea ce privește specia literară, elegie, pastel, odă, satiră, fabulă, așa că îți trebuie numai acea necesară ciutură de talent pentru a o coborî, apoi a o ridica din fântâna cea mai adâncă a oricărei aventuri poetice...

Am gândit toată această aparent lungă introducere în vreme ce mă adânceam în lectura volumului *Ingerințe* de Anghel Macedon Pișcu, Editura Helis, 2006, Slobozia. Colegul nostru, fire creativă și speculativă, profesor eminent de limba și literatura română, om de o inteligență ieșită din comun, dar, în același timp, dublată de remarcabile aptitudini artistice, se prezintă ca un poet încărcat de conținut, profund, agitat, meditativ, un filozof a cărui scriitură este versul bine cioplit, întotdeauna cu har, puțin spectaculos în ceea ce privește manipularea figurilor de stil, în schimb foarte eficient, aproape exact, ba chiar exagerat de riguros. Erorile, să le numim așa, formale (unele rime) par mai mult niște naivități căutate, voite, mici impertinențe de autor, care strică din când în când perfecțiunea, pentru a lua peste picior chichirezul sonetului.

Conținutul poemelor sale vine dintr-un fond ancestral, obsedant, arhetipal, de căutat în psihozele speciei umane din viziunile lui Gustav Jung sau ale lui Mircea Eliade. Te-ai aștepta să întâlnești o poezie mistică, având în vedere înclinațiile poetului spre misterele gândirii religioase. Ei bine, nu, pietatea, devoțiunea apar numai în insule izolate, fără o insistență specială. Mai mult poet al sentimentului decât al speculației filozofice, Anghel Macedon, chiar atunci când pare a se adresa Divinității, o face în termeni concreți, deloc speculativi:

Trimite-mi, Doamne, inger în colibă,
Bătrâna-i tinerețe să-mi grăiască
De-o zi dintâi când se-ntrupa crăiască
Țărâna-n mine pură, fără hibă.

Trăiam atunci cu merele în pace,
Dormeam în rai, sorindu-mă, balaur

Și mă-ncălzeau privirile de aur
Ce-n trup pereche vina mea îmi coace.

Eu, măr mușcat, picat-am din lumină
Și zac în frunze să-mi dospesc păcatul,
Lăsând sămânța să-ntâlnească-aluatul.

Ce m-a-ncolțit odată fără vină.
Când vânt veni-va din zăpezi, curatul,
Va sparge-n flori tăcuta mea tulpină.
(Sonetul 10)

Un vers obscur, al optulea, oarecum întunecă sensurile poemului, dar nu trebuie să căutăm dincolo de cuvinte, ci pur și simplu să degustăm frumusețea estetică a textului.

Poetul este un elegiac și nu se sfiește să aibe amintiri, ale sale proprii, cărora le caută înțelesuri, sau le încarcă nostalgic, aproape eminescian cu imagini ale copilăriei, spre deosebire de postmoderniștii noștri, cărora le este rușine de memorie, pe care o caricaturizează în versuri parodice. Ca un neotradiționalist sănătos, Anghel Macedon aduce o adevărată laudă câmpiei, tatei, râului.

Mă lua cu el, în zori la rituri, tata,
În văile mirificei Morgane,
Prin mucedu crivăi și-n somn gorgane,
Treceam gonind de duhuri strânsă ceata.

La umbra lui mă ascundea de soare
Când foc vărsa pe-a câmpului sinie,
Năluci topind, ne înghițea urgie
De-oglinďă fumegând tremurătoare.

Străvechi balaur scăpăra în vale
Ce mântuit s-a înturnat în apă
Când greu de timp cădea-n alt timp pe cale.

Ne închinam minunii ce ne-adapă:
Și azi mă-alină reavăna lui boare
Ca umbra tatei, petec de răcoare.
(Sonetul 18)

Imaginea fetei morgane, a aerului cutremurându-se încins peste câmpurile părjolite de secetă, este memorabilă (*Năluci topind, ne înghițea urgie/ De-oglinďă fumegând tremurătoare*). Râul (metafora balaurului) devine o minune care adapă, devenită peste timp, o echivalență a umbrei tatei, „petec de răcoare”. Pastelul aparent simplu, sonetul poate fi citit în mai multe chei, dintre care una pare dragă poetului, care îmi vorbește aproape cu extaz ori de câte ori are prilejul: despre mitologia câmpiei. Exemplele ar fi destule, și nu mă îndur să nu transcriu această evocare a „lamurii”:

Un bob găseam, păros ca o jivină,
Sub smidă deasă, împăclită barbă,
Stărnit de hâda-i nepăsare oarbă,
L-am pus sub brazdă reavănă-n grădină.

Îl așteptam în van a se deschide,
Secretu-adânc să și-l descuie-n soare,
Căci bănuiam în el o călătoare,
Închisă taină din Semiramide.

Târziu de ani l-acoperă-n uitare,
Când nesperat o teacă verde-mpunse
Țărâni ca unt de frunze vechi ascunse.

Cu grabă pom se-ntulpină în ramuri
Și-ntr-un arminden scapără de floare,
Cuvintele-mi recunoscui în lamuri.
(Sonetul 74)

Dincolo de parabola seminței devenită pom în floare, ultimul vers, cel mai frumos, ne duce cu gândul la o artă poetică, unde însuși sonetistul se auto-prezintă printr-o metamorfoză de la profundă virtualitate la rod împlinit.

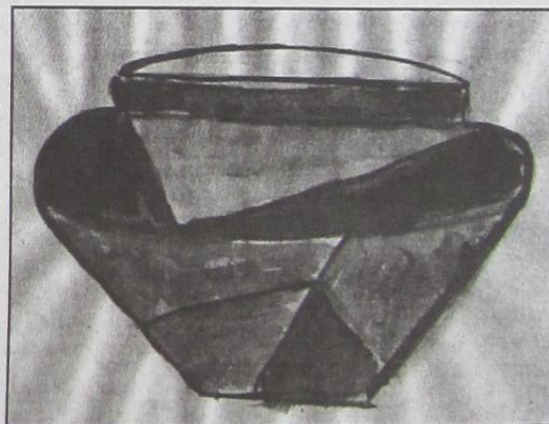
Exemplele ar putea continua, cele 112 sonete, să recunoaștem, un florilegiu bogat, propunând un segment ilustrativ al preocupărilor, prin ani, perseverente, ale poetului. Aluziile păgâne, mitologice sunt destule, îndeosebi cu deschideri către lumea Olimpului, probabil izvorâte nu dintr-un substrat cultural, ci din nevoia etnică a lui Anghel Macedon de a se legitima ca exponent și vecin apropiat, sau, de ce nu, ca unul dintre păstrătorii unei civilizații tracomacedonene devenită prin valorile vremii grecească. Așadar, ironie a istoriei, traci devin greci, apoi macedonenii romanizați devin aromâni, iar astăzi, iată-l pe macedoneanul romanizat Anghel scriind poeme într-o limbă română, ce e drept, puțin neaoșizată!

În finalul volumului întâlnim poeme în alte forme fixe, gazelul, echeta, rondelul și glossa. Fiecare merită o privire amănunțită, poetul, ca orice profesionist, dovedindu-se un virtuoz de clasă aleasă. Dacă gazelul și rondelul își au maeștrii de la Coșbuc și Macedonschi la Leonid Dimov și Emil Brumaru, glossa nu a făcut prozeliti de la Eminescu la Anghel Macedon.

Cele două poeme, mai scurte decât capodopera eminesciană, sunt compuse perfect, aparent simplu, cu mare economie, efectul dovedindu-se cu atât mai percutant. În felul acesta, cartea se încheie puternic, schimbarea armoniei lirice avându-și tâlcul ei. Ironia interioară a gestului nu scapă unui cititor inteligent, scoțând în evidență singularitatea acestor glosse.

Poet necunoscut în complicatul labirint al literaturii române contemporane, Anghel Macedon este autorul unei opere solide, compuse cu un meșteșug devenit măiestrie, creație bogată în cele mai diverse sugestii, aureolată cu o ironie de om de cultură, care are simțul aproape tragic al coducității. Anghel Macedon a fost împiedicat brutal să debuteze în anii '60 ai secolului XX, așa că opera sa începe să devină un bun public cu prea mare întârziere, purtându-și cu atât mai dureros cununa cristică, de jertfă.

„Ingerințe”, de Anghel Macedon Pișcu, Editura Helis, Slobozia, 2006

F.M. CIOCEA

O DESCOPERIRE EPOCALĂ

Am fost invitat de un prieten, renumit arheolog, să vizitez unul din cele mai interesante șantiere pe care cu râvnă și stoicism se escavează tone și tone de pământ în speranța de a descifra cât mai corect istoria milenară a scumpei noastre patrii. Desigur, nu eram singurul invitat: alți câțiva novici ca și mine erau oaspeții arheologului, entuziasmați nu de gândul vreunei descoperiri interesante ci mai ales de chermiza în aer liber stropită din belșug cu vin și bere.

Bineînțeles că până la locația respectivă, aflată într-o zonă pitorească, aproape s-au epuizat memoriile aparatelor de fotografiat, așa încât, ajunși la obiectiv, jumătate din imagini au trebuit să fie șterse, dar nu imortal! Mania fotografiatului este mai dureroasă la români chiar mai mult decât la japonezi. Gazda a explicat pe înțelesul tuturor importanța acestui șantier în timp ce câțiva deja scormoneau prin țărână după cioburi de oale și pietre.

- Aveți grijă, nu schimbați locul obiectelor! ne avertiza arheologul. Vă rog să nu săpați în locul acela! dar degeaba; Hoarda dezlănțuită și îmbătățită de febra descoperirilor scormonea cu o râvnă amplificată cu fiecare piesă smulsă din brațele calde ale pământului. Așa că singura soluție a gazdei pentru a-i potoli a fost să urgenteze pregătirea mâncării: pește prăjit, fript, aperitive etc.

Cuvântul magic „La masă!” a oprit pe loc vânzoleala.

A fost liniște aproape o oră, timp în care am mai aflat câte ceva despre trăitorii de altădată ai acestor meleaguri. Gazda vorbea, iar noi aprobam clevăind, iar când bucatele și lichidele s-au epuizat a coborât, iarăși, peste noi zelul arheologic.

Împrăștiati ca potârnichele pe teren, nici o dojană nu-și atingea ținta. Săpam și eu când, strigătul unuia, îmi atrase atenția.

- O ladă, am găsit o ladă!

- Unde? Ce ladă? veneau întrebările.

- Aici, jos!

- Nu atinge nimic! răcni gazda.

Dar până să ajungă el acolo, lada din lemn masiv de stejar, în parte putrezită, era trasă afară din groapă și desfăcută cu o lovitură precisă de cazma.

- Barbarilor, țipa arheologul, stați deoparte!

Năuceala ne cuprinsese pe toți când din lada de lemn ieși la iveală o cutie de metal strălucitor, probabil argint.

- Deschide-o, deschide-o! urla gloata excitată.

Realizând că orice protest este inutil, specialistul deschise cutia și... căzu, pur și simplu în fund. De uimire toți am căzut în fund. Vă veți întreba ce dracu era în cutie de ne-a pus pe toți în fund. Ei bine... o scrisoare, domnilor, o scrisoare veche de două mii de ani scrisă în românește pe un pergament din piele de vițel.

- Citește-o, citește-o! urlară curioșii la unison.

Arheologul n-o putea face, deoarece emoția îi sugruma glasul, ceilalți încă nu se ridicaseră din poziția în care căzuseră și doar eu, târându-mă în genunchi, smulsei scrisoare din mâna gazdei.

- Citește-o, citește-o! mă îndemna mulțimea.

Voi reda și pentru dumneavoastră conținutul misivei, redactată în cea mai curată limbă românească.

Dragi urmași,

O să vă surprindă această scrisoare, dar citind explicațiile următoare veți înțelege de ce am făcut-o: de multe generații tribul nostru a moștenit un cub magic. Nimeni nu știe de unde provine acest cub. L-am moștenit de la străbuni și o să-l lăsăm moștenire copiilor noștri. Dacă voi săpați pământul pentru a privi în trecut, cubul nostru magic ne ajută să privim spre viitor. Când ați început săpăturile pe acest teren cubul s-a activat și ne trimite imagini și sunete din timpul vostru. Așa am învățat limba. Pe șeful șantierului îl știm de când era tânăr și slăbuț. Probabil că în decursul anilor mulți claponi, berbeci și băuturi au trecut prin burta domniei sale, fiindcă dacă atunci săpa vârtos cu lopata, acum răcăie cu furculița în genunchi, iar sprinteneala s-a mutat din picioare la cap. Să știți că noi vă privim chiar în momentul în care citiți această scrisoare și suntem foarte bucuroși; ca să vă scutim de eforturi costisitoare v-am desenat planul localității și descrierea comunității cu activitățile ei de zi cu zi. Dacă săpați doi coți sub prima ladă găsiți o alta cu zece ulcioare din cel mai bun vin al nostru. Beți-l și veseliți-vă!

P.S.

Mulțumim arheologului slăbuț și brunet, descoperitorul scrisorii, care în douăzeci de minute a făcut cât toți ceilalți în douăzeci sau două sute de ani de săpat cu furculița.

02.06.2006

COȘMARUL

- Azi noapte, prietene, am trăit cel mai urât coșmar din viața mea. Urât e puțin spus: a fost ca o tortură rafinată și repetată.

- Și vrei să mi-l povestești?

- Dacă suport, aș încerca, dar și acum mă înfir la gândul de a retrăi acea experiență nocturnă.

- Păi, să încercăm.

- Mulțumesc... Nici nu știu cum să încep... Era dimineață și pe la șase soneria puternică a unui ceas deșteptător m-a trezit brutal din somn. Am rămas foarte nedumerit, deoarece nu mai aveam ceas deșteptător de mulți ani, serviciul acesta preluându-l firesc telefonul mobil. Bineînțeles că nu m-am ridicat din pat, considerând că

fiu-meu mi-a aranjat o farsă, dar căutând telecomanda televizorului meu nou nou, cu patruzeci de programe prin cablu, nu am găsit-o și nici televizorul....

Nevastă-mea s-a smuls prima din căldura patului și m-a întrebat cât se poate de firesc:

- Bei cafeaua acasă sau la servicii?

- Ce servicii?! am replicat nedumerit. Astăzi plec la Cluj cu afaceri.

- Ești nebun?! Atât îi trebuie șefului, încă o absență nemotivată ca să-ți ia douăzeci la sută din salariu.

- Eu nebun? Apropo, unde-i televizorul nostru cu plasmă?

Soția m-a privit ciudat gândindu-se că iar fac glume. Am fugit la fereastră și ce mi-a fost dat să văd mai că mi-a provocat un mic atac de cord: nu priveam lumea de la etajul vilei mele cochete ci de la nivelul patru al unui bloc anost. În parcare blocului, doar câteva dacia amărâte, roase de cancerul ruginii, așteptau timpuri mai bune și benzina pentru ipotetice călătorii. M-am retras tulburat în căldura plăcută a patului, hotărât să dorm până la trezirea completă din coșmar.

- Ți-am spus că întârziil! Îmbracă-te repede, între timp îți pregătesc ceva la pachet.

Bineînțeles, insistența soției m-a ridicat în picioare, dar habar nu aveam unde trebuie să merg. Să-mi întreb direct nevasta era prea de tot, așa că o luai pe ocolite:

- Mergi și tu la servicii?

- Bineînțeles! Să ne grăbim, că pleacă autobuzul.

Am ajuns în stație tocmai când sosea mașina, o rablă jupuită, pe care o simțeam apropiindu-se după norul de fum negru degajat cu larghețe în atmosferă. Ne-am înghesuit, împreună cu alte zece persoane în acest mijloc de locomotie și tortură și, după vreo patruzeci de minute de supliciu, ne-a debarcat pe toți la poarta unei fabrici.

Ești foarte distrat astăzi, m-a apostrofat nevastă-mea. Noi trebuie să mergem la atelierul din stânga, nu în hala principală. Atelierul, un fel de cameră a groazei, îmbăcsit de fum de la aparatele de sudură și unde se comunica mai mult prin semne datorită

zgomotului infernal.

Personal, habar nu aveam ce să fac în acest haos generalizat, când o sonerie gravă, activată în acel moment a întrerupt ca prin farmec tot vacarmul.

- La ședință, tovarășii a urlat o voce prin megafon.

- Ce ședință? întrebai timid o femeie în salopetă.

- De sindicat, parcă n-ai ști!

Am tăcut și m-am lăsat dus de râul halatelor și salopetelor albastre spre sala de festivități...

În sală jumătate din oameni stăteau în bănci, iar cealaltă jumătate, printre care mă număram și eu, bătea stepul pe loc în picioare. Era așa de cald încât după introducerea cu osanale pentru partid și conducător, care a durat o oră și jumătate, curgea apa după noi ca la saună. Când s-a trecut la al doilea punct din ordinul de zi nu mai știu nimic, deoarece am leșinat eroic.

Eram întins pe pat când mi-am revenit, dar nu am deschis ochii: îmi era frică. Simțeam sub pleoape mii de ace luminoase, iar spatele îmi amorțise dureros.

- Toată noaptea te-ai foit și ai gemut, răsuna imaterial glasul nevestii-mi.

Încet, cu teamă, deschisei ochiul stâng care se rotunji fericit spre balcon și deschizând ochiul drept am admirat lângă vilă bijuteria de automobil frumos cabrată...

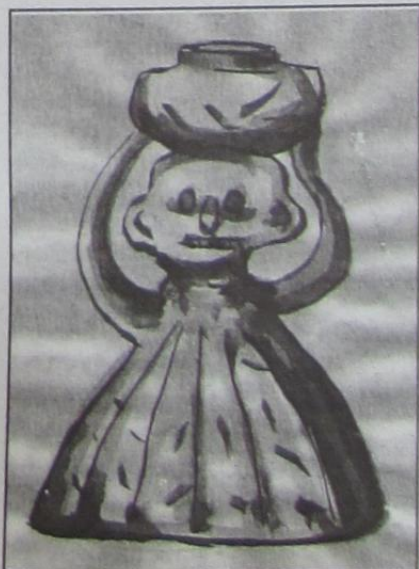
- Ți-ai pierdut mințile?! mă apostrofa consoarta.

- Dacă-ai ști unde-am fost...

- Unde?

- În... iad!

07.04.2006

Dorina ENE

UMBRA ROMEI

(urmărire din nr. 5/37)

- Hippolita, - zise Septimius după ce ea sfârși lectura și puse sulul pe masă - ai de gând să mă chinuiești mult cu asta?

Și aruncă sulul în foc.

- Stăpâne, - răspunse ea calmă - mi-ai spus cine-i această Livia. Eu sunt o ființă care nu intră în rândul oamenilor. Nu merită să te dezonozezi pentru mine.

O cută apără pe fruntea lui și ochii îi sclipiră de mânie sub imboldul aprigei lui firi romane.

- S-o-nghită Hades! - strigă el. - Pe ea și pe toate curtezanele și pseudo-curtezanele din Roma și din lume!

- Dar nu era o curtezană, stăpâne... - mai încercă Hippolita.

- Ce știi tu? - îi întoarse el vorba, privind-o pieziș. - Crezi că toate-s ca tine? Am drepturi absolute asupra ta, dar n-ai vrut să-mi cedezi. Pe când ea mi s-a dăruit de prima dată, ca s-o iau de nevastă. Vrea să se remărite neapărat cu un patrician... Să nu-mi mai pomenești despre ea! Nu mă face să ridic mâna asupra a ceea ce am mai scump pe lume!

Hippolita zâmbi:

- Iartă-mă, stăpâne! N-am vrut să-ți fiu o piedică, atâta tot...

El o privi, o văzu fragilă și gingașă și un val de duioșie îi cuprinse inima. Deschise brațele și ea îi căzu la piept, lipindu-se de dânsul, cu ochii închiși.

- Să nu te mai dai niciodată deoparte în fața nimănui! - șopti Septimius, mângâind-o. - Tu și numai tu ești soția mea...

...Într-o dimineață, el plănuise să treacă pe la gamizoana cetății. Dar draga lui era parcă mai frumoasă ca oncând și întârziară în cubiculum. Ea îl săruta mereu pe buze și dragostea care-i una nu-i lăsa să se despartă.

La poartă însă se oprise lectica Liviei. Aceasta sosise atunci în oraș și se duse drept la Septimius, mâniaoasă.

Unul din sclavii cei vechi ai proconsulului o văzu și-o recunoscă. Îi ieși în întâmpinare ca din întâmplare.

Livia însăși îl interpelă:

- Du-te și spune-i stăpânului tău că a venit Livia Fulgentia!

- Nu-i acasă, stăpâne! - zise sclavul, cu cea mai mare dezinvoltură. - Acum o jumătate de oră a plecat...

Livia îl privi cu necaz. Dar așa trebuia să fie, pentru că sclavul nu avusese timp să primească ordinele stăpânului. Fără o vorbă, făcu un semn să întoarcă lectica.

„Așa - gândi sclavul. - Să nu-l tulburi pe stăpânul meu de la bucuria lui...”

Livia, mușcată însă de o bănuială, porunci sclavilor săi să lase lectica jos după colțul străzii și îl postă pe unul din ei la pândă. Timpul trecea și nimeni nu se arăta. Începu să creadă că sclavul îi spusese adevărul.

De-abia după un ceas și jumătate, Septimius ieși din palat. Rollio, sclavul care-o mințise pe Livia, uitase să-l mai avertizeze de venirea ei.

Aceasta se urcă imediat în lectică și porunci să fie dusă în întâmpinarea lui. Când ajunseră în dreptul lecticii sale, ea îi strigă batjocoritor:

- Salut, victimă a sclavilor!

El citea ceva și n-o observase. Dar batjocura îl făcu să ridice capul.

- A, tu erai! - zâmbi sarcastic. - Poftim în casă!

Nu suferea să fie insultat, mai ales în stradă și avea de gând să-i dea o lecție.

Au coborât din lectici și el o conduse în palat.

- Ce bine te-ai instalat aici! - exclamă ea.

- Nu-i așa? - replică Septimius ironic.

Arsă de ironia lui, Livia îl privi în ochi și rosti cu amărăciune:

- M-ai uitat. Ai uitat nopțile noastre, când veneai și mă ademeneai în cubiculum...

- Hai în cubiculum! - zise el îndatoritor.

Știa că Hippolita făcea baie.

Livia se învioră deodată:

- Mă mai iubești, Cornelius? Mă așteptai? Și eu, care îți scriam în loc să vin...

- Chiar numai tu trebuia să vii... - murmură Septimius.

Ea interpretă aceste cuvinte ca o revenire a dragostei lui și vru să i se arunce în brațe.

- Ei, nu aici, vrei să ne vadă sclavii? - rosti el ironic. - Hai în cubiculum!

- De când îți pasă de sclavi? - zise ea. - Dar știi ceva? Rollio, sclavul tău, m-a mințit acum un ceas și jumătate că plecaseră de acasă.

- Ai venit și atunci? De unde știi că a mințit?

- Am pândit și te-am văzut ieșind.

„Ah, ai venit chiar când aveam de gând să plec, dar Hippolita... - gândi dânsul, luminându-se la față la amintirea dragostei prelungite. - Rollio mi-a menajat fericirea.”

- O să-l pedepsesc - spuse cu voce tare. - Hai în cubiculum!

Ea îl văzu înviorat și crezu că sosirea ei îl înveselise. Îl urmă bucuroasă în dormitor.

Aici domnea o dezordine în lege. Patul era desfăcut, un peplum al Hippolitei era aruncat peste ceșafuri și un altul pe un scaun. O brătară încrustată cu nestemate trona pe perna de la perete.

Septimius, care știa în ce stare se află încăperea, se prefăcu foarte mirat de răvășeala ce domina acolo și care marca lipsa recentă a unei femei. Livia, în schimb, păli. Înțelesese.

- De ce m-ai adus aici? - murmură întunecată, printre dinți.

- Tu ai vrut! - zise el cu candoare.

- Spune-mi cine mi-a luat locul? - scrâșni ea. - Și... ce-i cu brățara aceea?

- Un dar al meu - zâmbi el. - I l-am pus acolo înainte de a pleca. Te supără?

- Ah, așa așa vrea să te lovesc... - șuieră Livia.

- Încearcă! - se mulțumi Septimius să rostească, dând din umeri.

- Deci, era adevărat! De-aceea nu-mi răspundeai la scrisori! De-aceea...

Intrarea Hippolitei o întrerupse. Proaspătă după baie, ea purta o încântătoare haină de casă de cașmir alb, brodat cu flori și papagali din fir de aur și argint. Era un dar indian pe care i-l făcuse Septimius.

Dând cu ochii de Livia, Hippolita tresări. Dar bănuia după privirea ironică a stăpânului cine era musafira și ce se petrecuse. Se simți puțin intimidată la vederea unei matroane romane, dar Septimius o fulgeră cu privirea și ea îi înțelese planul.

Păși înăuntru cu dezinvoltura stăpânei casei: - Iartă dezordinea - se adresă Liviei. De-abia m-am sculat...

Romana o măsură din cap până-n picioare cu nedisimulat dispreț. Apoi, fără să-i dea nici o atenție, se întoarse spre Septimius:

- Deci pe ea mi-ai preferat-o, Cornelius! Dăruiești asemenea podoabe unei sclave nememice... Unde e demnitatea ta de patrician roman? Cum poți să te uiți la ea, cum poți...

Proconsulul se încruntă, întrerupând-o:

- Nu uita că sunt în casa mea. Ea e sclava mea, e-adevărat, deci cu-atât mai mult pot să fac ce vreau cu ea. Nu-mi ești soție ca să ai dreptul să-mi ceri socoteală!

- De ce m-ai adus aici? Numai ca să mă sfideze sclava asta?

- Tu te-ai lăsat tentată să vii aici - zise el calm.

- Vorbeai de demnitate. Află că ea, sclava mea, mi-a rezistat și n-a vrut să-mi cedeze. M-a învățat s-o respect! Iar tu mi-ai căzut în brațe înainte să știu bine cine ești... și numai din interes!

Livia își mușcă buzele.

- Să-l chem pe Rollio, - adăugă Septimius - să-l pedepsesc pentru că nu mi-a anunțat venirea ta! Dar nu aici; în bibliotecă... Vino Hippolita!

La ușa bibliotecii, proconsulul îi făcu loc iubitei sale:

- Stăpâna casei întâi! - zise el. - Pe urmă tu! Livia intră, palidă de mânie. Lăsă să-i scape batista pe covor și porunci cu voce aspră:

- Sclavă, nu vezi că mi-a căzut batista? Ridică-mi-o, ce mai aștepti?

Hippolita tresări, privindu-l pe Septimius. Acesta o liniști cu un semn al mâinii.

- Sclavă obraznică, nu vrei să te supui? - scrâșni Livia.

Atunci intră Rollio.

- Ridică batista Liviei Fulgentia! - îi porunci stăpânul.

Sclavul îndeplini ordinul, apoi așteptă, palid. Bănuia de ce fusese chemat și nu știa ce gânduri avea Septimius. Se temea de mânia lui. Livia era furioasă:

- Sclav nemernic, - izbucni ea - cum ai îndrăznit să mă minți? Sclavii mei l-au văzut pe proconsul ieșind din casă la un ceas și jumătate după ce tu mi-ai spus că era plecat!

- Așa ai făcut, Rollio? - rosti aspru Septimius, distrându-se în sinea sa de furia Liviei.

Sclavul căzu în genunchi în fața lui:

- Stăpâne, când a sosit Livia Fulgentia tu nu

te sculaseși încă. Erai cu stăpâna... (Toată lumea din casă o numea astfel pe Hippolita.) N-am îndrăznit să vă tulbur și de aceea am mințit, jur pe Hercule că de-aceea, stăpâne!

- Așa! - zise Septimius cu gravitate, punând mâna pe umărul sclavului, care-l privea cu ochii măști de groază. - Pentru asta... te eliberez! - accentuă ultimele cuvinte. Ești primul sclav pe care-l eliberez, pentru că ești primul care mi-a adus un serviciu deosebit. Ridică-te!

Hippolita se îmbujorase toată. Livia rămase câteva clipe mută în fața acestui afront suprem. Iar Rollio, sărutând mâna stăpânului, nu mai știa cum să-i mulțumească.

În sfârșit, Livia își recăpătă graiul:

- E primul sclav pe care-l eliberez, - rânji - fiindcă nu te-a deranjat când făceai dragoste cu o sclavă nedemnă! Eu plec, dar Roma va afla!

Și ieși valvârtej din încăpere.

- Rollio, - zise Septimius - du-te după ea! Urmărește-o, să fii sigur că a plecat... Apoi revino!

Rollio ieși. Hippolita se aruncă suspinând în brațele iubitelui ei.

- Cum m-a insultat... - scânci ea.

- Liniștește-te, doar noi am avut ultimul cuvânt! - zâmbi el, mângâind-o. - A fost umilită destul... Liniștește-te, iubito!

- Dar la Roma vor încerca să ne despartă... - Nu te teme de asta - spuse el liniștit. - N-o să le mai oferim această posibilitate... Dar acum lasă-mă, că vine Rollio și nu i-am făcut încă actele de eliberare...

Ea zâmbi:

- Ai eliberat un sclav, stăpâne...

- Și pe tine am vrut...

- Eu sunt sclava inimii tale, dragostea mea! - murmură Hippolita, sărutând mâna lui și lipind-o de pieptul ei.

- Frumoasa mea zeiță! - surâse el, gata s-o cuprindă în brațe iarăși.

Dar intră Rollio, care se prefăcu, ascunzându-și zâmbetul, că nu observă scena.

- Rollio, - i se adresă Septimius, așezându-se la masă și scriind - în paza ta am s-o las pe Hippolita de câte ori voi lipsi.

- Jur pe Jupiter, stăpâne, - zise Rollio, îngenunchind - că am s-o păzesc până voi muri!

Proconsulul îi dădu actele de eliberare și libertul îi sărută din nou mâinile.

- Stăpâne, - spuse el - sunt om liber acum; dar sunt libertul tău și jur pe zei că niciodată nu te voi trăda și niciodată sprijinul meu nu-ți va lipsi! Ți-am fost sclav, de acum înainte îți voi fi câine credincios și-ți voi păzi bunurile împotriva oricărui dușman!

I se umeziseră ochii. Septimius zâmbi:

- Am încredere în tine Rollio! - rosti el. - Ridică-te! Vom mai vorbi pe urmă...

Libertul se înclină și ieși.

Septimius o conduse pe Hippolita în cubiculum, unde ea văzu imediat brățara.

- O, stăpâne... - murmură, uluită. - E atât de frumoasă...

- Nu la fel de frumoasă ca tine - zâmbi el, sărutând-o. - Rămâi și împodobeste-te cum îți place! Eu am puțină treabă.

Ea nu-l întrebă nimic, ca de obicei. Știa că nu-i plăcea să fie iscodit și că tocmai acesta fusese defectul principal al Liviei. Așa că se supuse.

El trecu iar în bibliotecă și-l chemă pe Rollio.

- Am să plec la Roma - îi spuse. - Mai înainte însă am ceva de îndeplinit.

Se așeză la masă și scrisese ceva, apoi îi arătă sulul:

- E actul de eliberare al Hippolitei. Ai grijă să nu afle nimeni! Și să nu afle ea; nu i-ar face plăcere... Pecetlui sulul și-l puse într-un sertar unde mai erau niște acte.

- Eu am să plec la Roma - reluă el. - Ea este liberă de-acum; dar să nu afle!

- N-ai nici o grijă, stăpâne!

- Dacă mi se întâmplă ceva, - adăugă Septimius - tu să-i dai actul! Dar numai dacă mi se întâmplă ceva... Ai înțeles?

- Da, stăpâne!... Dar ce să ți se întâmple?

- Nu știu - se încruntă ușor Septimius. - E mai bine ca ea să fie asigurată...

- Stăpâne, - încercă Rollio - du-te la un oracol înainte de a pleca! Nu porni așa, dacă ai presimțiri rele... N-o lăsa singură pe lume!

Septimius îl privi în ochi.

- Bine - zise el. - Am să-ți ascult sfatul... Dar tu nu uita ce ți-am spus!

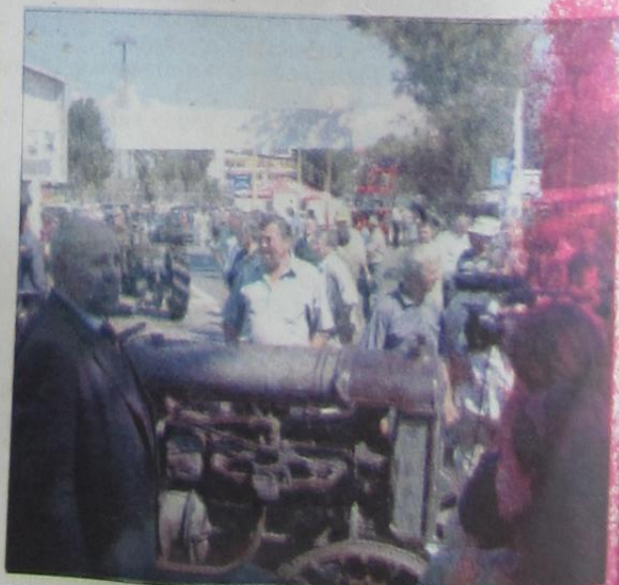
- Fii sigur de mine, stăpâne!

- Îți mulțumesc, Rollio! - zâmbi Septimius. - Acum du-te!

Se ridică și el și trecu în cubiculum.

(continuarea în numărul viitor)

MUZEUL NAȚIONAL AL AGRICULTURII

Muzeul Național al Agriculturii a participat, în perioada 31 mai – 10 iunie 2006, la două târguri de nivel internațional – **TIBCO 2006**, la Romexpo București - în Pavilionul Central, etajul I, pe axul central, având pusă la dispoziție o suprafață totală de aproape 100 m.p. - și **EXPOAGROUTIL** (ediția a XIV-a), la Mamaia.

La **TIBCO**, unde au participat peste 500 de firme, dintre care aproape o treime din străinătate, MNA a fost prezent cu două expoziții-retro: **MAȘINA DE CUSUT**, care a cuprins 18 mașini de cusut marca *Singer, Adler, Gritzner, Seidel & Naumann, Casnica*, organizate pe secțiunile *Istoric mașini de cusut, Ateliere de croitorie, cizmărie, blănărie-pielărie, Cursul SINGER (1937), Comerțul cu mașini de cusut, Școlile de economie casnică, și DIN BUCĂTĂRIA DE ODINIOARĂ – POVESTE NETERMINATĂ, compusă din 143 de piese reprezentând mașini de gătit *VESTA, PETROL-GLOBUS, PRIMUS*, instrumentar culinar (*cratițe, tigăi, ceainice, mașini de tocat carne, de măcinat nuci sau de mărunțit sare, piulițe cu pisălog, rășnițe pentru cafea și piper, farfurii etc.*), obiecte de ambient... care conturează atmosfera din bucătăria bunicilor, aceasta găzduind și un stand cu vânzare de produse de patiserie tradiționale (*cozonaci, checuri, prăjituri de casă*), preparate de Maria Stochiță, din Videle, județul Teleorman.*

MNA – NAVA AMIRAL S-A ÎNTORS VICTORIOASĂ ACASĂ

Expozițiile MNA au constituit o adevărată surpriză atât pentru organizatori și ceilalți expozanți, cât mai ales pentru cei peste zece mii de vizitatori. După ce colindau standurile care ofereau produse de larg consum – confecții, electrocasnice, articole de uz casnic, cosmetice, bijuterii, produse alimentare și de alimentație publică, dulciuri și altele - majoritatea vizitatorilor rămăneau uimiți, încântați și plini de curiozitate – în special tinerii și copiii – descoperind exponatele de colecție ale MNA. Reacțiile au fost diverse, în funcție de vârstă. Cei trecuți de prima tinerețe își aduceau aminte de copilăria petrecută în casa părintească și încercau să retrăiască vreme când foloseau ei înșiși o parte dintre mașinile de gătit, tigăile, ibricile sau mașinile de tocat pe care le priveau sau mașinile de cusut vechi de aproape un secol. Interes, admirație și nostalgie a stârmit și gramofonul de la începutul secolului trecut, care a ambientat cu melodii din vremi trecute expoziția **MAȘINA DE CUSUT**:

„Am 74 de ani. Eram copil. Le-am prins. Erau plăcile Odeon, patefonul Odeon, cinematograful Odeon. Am văzut, la oamenii mai în vârstă. Frumos, amintire... Ce lin, ce frumos... Tango, dansezi, auzi

o operă, un vals. Păi, ăștia, acum, nu știu. Joacă 6-7 inși, fete și băieți, tontoroii. Nu știu să danseze. Aștia, cine avea în casă, era bogat. Nu avea oricine”.

„Astea sunt de pe timpul lu' tata și a lu' mama. Foarte frumoase au fost... Noi, când am plecat de-acasă, le-am aruncat pe toate. Expoziția e nemaipomenită, cu toate acestea adunate din toată țara”.

„Aparatele astea vechi... îmi trezesc amintiri din copilărie, că doar cu astea am trăit. Ne mai aducem aminte cum era pe timpuri. Aveam și terezie, am avut și samovar. Sunt foarte frumoase. Făceam mâncare la... le-am și uitat denumirile de când n-am mai umblat cu ele. Ne-am modernizat acum și le-am uitat pe astea vechi”.

„Idea este foarte bună. Pentru toată lumea. Pentru cei bătrâni să-și aducă aminte de plitele bunicilor, iar pentru cei tineri să știe că nu numai microundele pot face mâncare”

„Expoziția mi se pare cu adevărat deosebită. Ați avut o idee fantastică. În copilăria mea, am avut acasă o mașină de gătit VESTA. Erau nichelate marginile și avea și un bazin pentru apă. Acela e un mojar, am și eu acasă”.

„Cartea de vizită a gospodinei, cât era de curată sau mai puțin curată, de la ușă vedeai cum este curat primusul. Există o soluție, pastă, numită AMOR, cu care se curăța și se degresa, încât primusul devenea lucitor ca o oglindă. Despre expoziție, impresia este, într-un cuvânt, copleșitoare. Amintiri din copilărie, din viața trăită alături de părinți. Și am trăit o viață îmbelugată. Astăzi e epoca automatizării. Te duci la ușă, apeși pe buton și totul s-a rezolvat. Înainte, însă, cărai lemnele cu cărca sau te duceai seara, la rând, la găzărie, în timpul războiului, ca să poți cumpăra gaz dimineața, ca să ai ce pune în lampă sau în primus”.

„Apreciez inițiativa dumneavoastră, în sensul de a aduna tradiția într-un loc bine ales. Faptul că expuneți obiecte mai vechi pe care poporul nostru le-a utilizat este un cuvânt de laudă pentru dumneavoastră. Vă doresc succes! Să nu vindeți nimic, ba, dimpotrivă, să mai achiziționați, ca să fiți un muzeu reprezentativ!”

ÎN DESANT LA BUCUREȘTI ȘI MAMAIA

Aceleași aprecieri au fost consemnate și de cotidianul *România liberă*, în numărul din 2 iunie 2006: „Aici, principala atracție o constituie o colecție de mașini de cusut cumpărate sau primite ca donație din toate colțurile țării”, iar *Cronica Română* din 3 iunie 2006 relatează: „...la etaj, ajungi în bucătăria de altădată... neterminată. Tot ce poți să strângi într-o viață de om într-o bucătărie. De la cratițe, oale, ceane de mămăligă, polonice, rășnițe de piper, de cafea, reșouri Primus, plite Vesta... și absolut orice s-a oprit în timp atunci când au apărut cuptorul cu microunde și vasul de teflon. Tot în cadrul muzeului se afla, la un alt stand, și un atelier interactiv de bătut... la mașina de cusut, cea mai mare colecție din țară. Cea mai veche, o Singer, datează din 1867”.

Vizitatorii au avut și posibilitatea de a cumpăra produse de artizanat autentice de la standul cu vânzare al MNA, precum și publicațiile editate de muzeu - volumele „Dumitru N. Seceleanu. Documente inedite”, „Domeniul Perieți”, „Ferma model Perieți”, „Evanghelie Zappa”, „Unelte, mașini și instalații textile și de pielărie”, „Catalogul mașinilor de cusut din colecția MNA”, precum și cărți post-cu imagini de arhivă și din expoziția de bază a muzeului.

La Târgul internațional EXPOAGROUTIL de la Mamaia, cu **SPECTACOLUL MAȘINILOR AGRICOLE DE EPOCĂ** și expoziția **HAMBARUL** (alcătuită din peste 20 de piese reprezentând hambare unicat de la începutul secolului al XVIII-lea până în prima jumătate a secolului al XX-lea, măsuri pentru cereale, instrumentar metrologic, împletituri rituale din spice de grâu și fotografii), MNA s-a remarcat, pentru al doilea an consecutiv, dintre cele peste 90 de firme reprezentând aproximativ 250 de producători de tractoare, mașini și echipamente pentru mecanizarea agriculturii, substanțe pentru fertilizarea și protecția plantelor și semințelor, produse alimentare și utilaje pentru industria alimentară.

Demonstrațiile practice cu tractoarele *Lanz Bulldog*, *HSCS* și mașinile agricole vechi, de la începutul secolului trecut, (*batoza acționată de locomobil*), dar și tractoarele *Fordson*, *International Harvester McCormick*, pompa de stins incendii și motorul staționar *Deutz* au fost și de această dată principala atracție a târgului, peste 3.000 de vizitatori exprimându-și uimirea că aceste utilaje mai pot funcționa, curiozitatea față de tehnica agricolă de acum aproape o sută de ani și aprecierea pentru Muzeul Agriculturii care a adunat aceste piese din toată țara și le-a redat funcționalitatea.

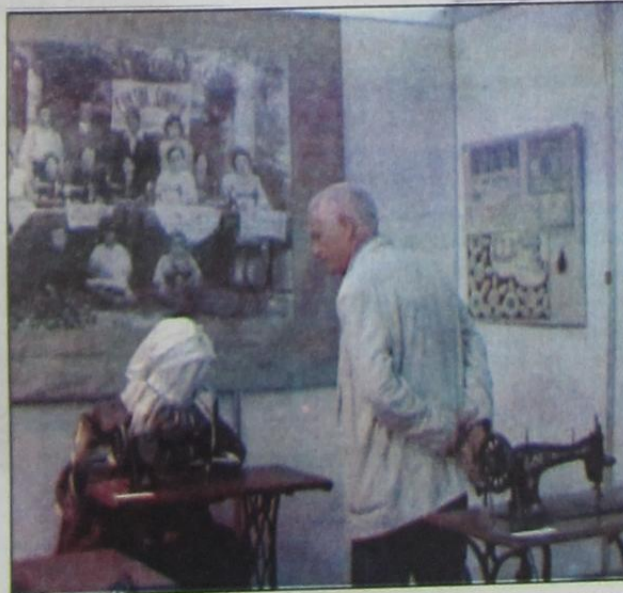
Reacțiile vizitatorilor au fost sintetizate într-o scrisoare primită de conducerea muzeului, de la doamna Ioana Stănculescu (iostanca@yahoo.com.), prin poșta electronică: „Sincere felicitări pentru strădania depusă ca acest Muzeu al Agriculturii Românești să existe, să se dezvolte și să ne facă cunoscuți lumii întregi. Am văzut și anul trecut expoziția de la Mamaia, cât de cuprinzătoare și ce exponate deosebite conține. Vă doresc sănătate și putere de muncă în slujba acestui muzeu, care este însăși viața dumneavoastră. La cât mai multe expoziții cu mari și deosebite succese. Un român, fiu de țaran din Bărăgan, deși plecat de 40 de ani de acasă, nu pot să uit truda părinților în negrul pământ ialomițean pentru a da copiii la școală. Sunt mândru că sunt român, mă mândresc și eu cu acest Muzeu al Agriculturii Românești. Încă o dată **FELICITĂRI!**”

„Atracția târgului au fost tractoarele și mașinile agricole vechi, de la începutul secolului trecut, chiar și o batoză funcțională de treierat grâu. Toate aceste echipamente de la începutul mecanizării agriculturii contrastau cu tractoarele și combinele moderne ultradotote, computerizate și care oferă toate facilitățile agricultorului modern”, scria cel mai mare cotidian regional, *Telegraf*, în numărul din 8 iunie 2006, sub titlul „Tractoare de acum 100 de ani, atracția târgului EXPOAGROUTIL”.

Activitatea MNA a fost recompensată de organizatorii celor două manifestări prin acordarea, la TIBCO, **CERTIFICATULUI DE APECIERE (Certificate of Appreciation)**, iar la EXPOAGROUTIL a **PREMIULUI DE EXCELENȚĂ** „pentru gradul înalt de profesionalism asigurat acțiunii și managementul performant, asigurat firmei și manifestărilor”.

Participarea cu succes a MNA la cele două manifestări de nivel internațional a fost posibilă și datorită sprijinului acordat de sponsorii statoțnici ai acestei instituții de cultură - SC Concivic SRL Slobozia, SC Oyl Company SRL Slobozia, SC Conte Impex SRL Slobozia, SC Agromex AD SA București, Camera de Comerț, Industrie și Navigație Constanța, Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Constanța, SC Pet Star SRL Slobozia, SC Somalex SRL Slobozia, SC Impex Agrorep SRL Tândărei, SC Lunca SRL Slobozia.

Elena SLUJITORU
Foto: Ștefan OLTEANU

Noi informații despre județul Ialomița în timpul Războiului Crimeii

În anii 1853-1856 are loc un nou război ruso-turc, transformat într-un conflict european, prin implicarea Franței, Austriei, Angliei. Este vorba despre Războiul Crimeii. Deși bătălia decisivă se dă la Sevastopol, foarte puțini mai amintesc de faptul că, în anii 1853-1854, principalul teatru de război a fost, ca de atâtea ori, spațiul românesc.

De curând, am avut norocul să consult o lucrare foarte rară: gen. M.I. Bogdanovici, *Războiul Crimeii (1853-1856)*, 4 volume, Sankt Petersburg, 1877.

După cum ne informează autorul, s-au folosit mai multe categorii de surse în scrierea acestei istorii: lucrări ruse sau străine despre război; rapoarte oficiale, din timpul războiului; notițe edite sau inedite ale participanților; interviuri luate participanților. Documentele anexate sporesc valoarea cărții.

Primele două volume descriu operațiunile militare de la Dunăre și oferă informații prețioase despre Principatele Române. Autorul dă dovadă de o cunoaștere foarte bună a geografiei românești: forme de relief, climă, rețeaua de drumuri și starea acestora în funcție de anotimpuri, rețeaua de râuri și cele mai bune treceri peste acestea.

"Pământul este foarte roditor, în special în Muntenia, dar agricultura se află într-o stare rudimentară. Se cultivă, mai mult, grâu și porumb. În 1852, cele două Principate au exportat peste un milion de sferturi de grâu, iar Muntenia și 1200000 de sferturi de porumb". Totuși, trupele rusești întâmpină dificultăți în aprovizionare. Autorul explică situația prin aceea că în Principate sunt puține mori (majoritatea locuitorilor au acasă pietre de moară), dar și prin dorința boierilor de a ridica prețurile.

"Există foarte multă vie, dar este întreținută prost, ceea ce scade din calitățile vinului. Lemnul e puțin, iar uneori și apa se întâlnește rar, ceea ce determină trupele ruse, de multe ori, să facă marșuri de peste 40 de verste".

Armata pământeană a Țării Românești era formată din 6000 de oameni. Pentru paza graniței, la Dunăre, se forma câte un pichet la 120 de familii. Fiecare pichet număra 22 de oameni. Grănicerii aveau vârsta de la 20 la 40 de ani.

Cele mai bune treceri peste Dunăre se aflau la Calafat, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Gura Ialomiței și Brăila. Trecerea de la Gura Ialomiței era foarte apreciată de ruși, pentru că putea fi utilizată tot timpul anului. După ce un călător ajungea pe malul stâng al Dunării, era obligat să treacă și râul Ialomița pe un pod de bărci.

Așadar, autorul vine cu o serie de descrieri și informații statistice care, cu siguranță, au fost folosite și de ofițerii ruși pe perioada războiului.

La 14 (26) iunie 1853, țarul Nicolae I lansa manifestul cu privire la ocuparea Principatelor Române de către trupele ruse. Acestea urmau să reprezinte un gaj pentru Rusia, până la satisfacerea revendicărilor de către Turcia (Rusia dorea un statut special în raport cu creștinii ortodocși din Imperiul Otoman). Începea Războiul Crimeii. 80000 de soldați ruși intrau în Principate.

La 21 iunie, avangarda rusă, condusă de generalul Anrep, era trimisă spre Dunăre, pentru a preveni trecerea turcilor pe la Silistra, Turtucaia

sau Rusciuc. În drum spre București, un detașament este lăsat la Slobozia, pentru a observa regiunea.

În toamna anului 1853, are loc bătălia de la Oltenița, încheiată nedecis, ceea ce-i determină pe ruși să-și regrupeze forțele. La Slobozia, comanda este preluată de generalul Bogușevski, care avea sub comanda sa două regimente și o baterie de artilerie. Cum "*Slobozia asigură comunicațiile cu Moldova și Basarabia*", detașamentul lui Bogușevski a fost întărit cu încă un regiment și o baterie. Până la urmă, turcii se retrag la sud de Dunăre.

La sfârșitul lunii ianuarie, generalului Liders i se încredința spațiul de la Dunărea de Jos, în sus, până la Bordenișani și pe râul Ialomița, până la Sărățeni. În consecință, Liders va repartiza unitățile militare în Galați, Brăila, Slobozia și în localitățile din jurul acestor puncte. La Slobozia își aveau cartierele: divizia a 15-a de infanterie, o brigadă a aceleiași divizii și regimentul de infanterie Praga. Tot aici erau încartiruite: un batalion de infanterie (al aceluiași regiment) și o baterie ușoară de artilerie. La Sărățeni, Perieți și Ciochina se aflau alte trei batalioane.

În martie 1854, rușii încep pregătirile pentru asediul Silistrei. Divizia a 15-a primește ordinul să se apropie de cetatea turcească. Grosul trupelor rusești urmau să traverseze Dunărea pe la Brăila și Galați. Pentru a distra atenția turcilor, detașamentul colonelului Zurov, aflat la Tândărei, primește ordin să organizeze o diversiune în fața Hârșovei. În seara de 8 martie, acesta ajunge la Dunăre, unde, pe o distanță de 30 de verste³, între Bordenișani și Gura Gârlița, sunt aprinse ruguri mari, se cântă și sunt aduse 350 de bărci, bombardate imediat de turci. Dar, diversiunea este reușită: trupele ruse reușesc să treacă la sud de Dunăre. Mai mult, pe 16 martie, detașamentul lui Zurov ajunge să cucerească Hârșova.

Până la începutul lunii mai, forțele rusești, compuse din 90000 de soldați, se concentrează în jurul Silistrei. Cartierul general rus se mută de la București la Călărași, sunt pregătite spitale militare și depozite cu provizii. La Slobozia se afla un depozit cu o capacitate de 30000 de sferturi de pesmeți.

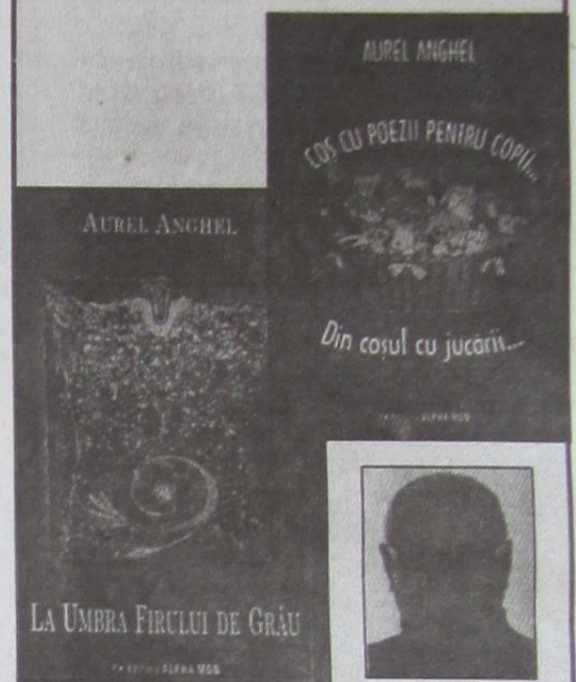
După o lună de asediu, rușii renunță la cucerirea cetății și se retrag în stânga Dunării. Aici, trupele sunt regrupate. O parte a acestora, în frunte cu generalul Liders, rămân concentrate în jurul Călărașilor și Sloboziei. De exemplu, la Slobozia se află divizia a 8-a de infanterie. Restul armatei se afla lângă Urziceni și Maia Catargi. În ultima dintre așezări se va stabili și cartierul general al prințului Gorceakov, comandantul armatei ruse de la Dunăre. La puțin timp, urmează retragerea rușilor din Principate.

Necazurile românilor nu se încheiau însă aici. În luna august, locul rușilor era luat de turci și austrieci, ocupația Principatelor menținându-se până în 1857.

NOTE:

1. Notele arată că s-a folosit o descriere făcută Principatelor de ofițerii Statului Major rus
2. Veche unitate de măsură rusă care reprezintă aproximativ 210 litri
3. O verstă = 1km și 75m

APARIȚII EDITORIALE

prof. Aurel Anghel

Profesorul Aurel Anghel s-a născut la 23 iunie 1938 în comuna Cocora, județul Ialomița. În anul 1951 se înscrie la Liceul Pedagogic din Buzău, pe care l-a absolvit în anul 1955. Timp de 3 ani a lucrat ca învățător în Colilia și Cocora, județul Ialomița. De Școala Normală se va simți legat întreaga viață, fiind nelipsit de la întâlnirile colegilor, de la frumoasele sărbători și manifestări culturale organizate aici. Marii profesori de limba și literatura română - George Beldescu și Tiberiu Bordea au avut un rol fundamental în alegerea profesiei și formarea sa ca dascăl.

În anul 1957 începe cursurile unui colegiu postliceal în cadrul Institutului „I. L. Caragiale” din București pentru a studia vioara, pe care le întrerupe neavând susținere materială. În anul 1958 devine student bursier la București, unde studiază limba rusă și limba română. După absolvire, în anul 1963, este numit prin decizie guvernamentală ca profesor la Școala medie nr. 1 din Buzău. Colegiul „B.P. Hașdeu”, „a doua mea casă”, cum îi place să spună, este locul în care și-a desfășurat activitatea timp de 38 de ani, apoi se pensionează, fiind în continuare prezent în mijlocul elevilor și colegilor de care se simte apropiat prin dragoste și respect. Animator cultural, iubitor de muzică și literatură, profesorul Anghel este cunoscut de elevii săi mai ales pentru inegalabilele călătorii în lumea literelor și a muzicii. Ceea ce le-a transmis este bucuria și fascinația cuvântului sau a sunetului, universuri de bucurie și candoare în care i-a atras pe elevii săi.

Marea sa iubire a fost și a rămas lumea copilăriei, pentru care are o înțelegere aparte. Prima sa carte dedicată acestei vârste a apărut la 1 iunie 2000, la Editura Casei Corpului Didactic și are un titlu semnificativ: „Poezii din cosul cu jucării”. Autorul știe regulile jocului copilăresc și o face cu sinceritatea copilului și maturitatea pedagogului instruit. Ca un bunic adevărat, se joacă cu cele două nepoțele, transfigurându-le cuvintele și emoțiile în vorbe cu har, glumețe și săltărețe, răsând și mângâietoare. Cărțile ce vor urma (câci vor urma) sperăm să continue prospețimea și dialogul cu vârsta copilăriei, cu jucăriile ei, cu aceste minunății pe care le primim o singură dată în viață.

Primum și noi cu nespuse bucurie cartea aceasta de poezii proaspete și adevărate, ca și autorul lor, acest copil mare și bun.

prof. Viorica Nebel
Colegiul Național „B.P. Hașdeu” Buzău

Arhim. Arsenie Papacioc

(urmare din nr.5/37)

VEȘNICIA ASCUNSĂ ÎNTR-O CLIPĂ

Motto: „Iubiți lumea așa cum este ea și sigur bunul Dumnezeu vă va iubi așa cum sunteți voi.”

Arhim. Arsenie Papacioc

Dar și aici, în primul rând, trebuie evitate acele aparențe care te păcălesc pe tine însuși crezând că faci bine ceea ce faci. Sfinții spun că odată, a venit diavolul la ușa unui călugăr. Împingea diavolul să intre, împingea și călugărul dinăuntru, să nu-l lase și se ruga în timpul asta: „Doamne Iisuse, ajută-mă, miluiește-mă!”. Dar dracul împingea și mai tare și tot mai tare, și era mai-mai să-l biruie, când, de teamă, a strigat călugărul cât a putut de tare: „Doamne, iartă-mă și ajută-mă!” și imediat a dispărut diavolul și lângă el a apărut Mântuitorul. „De ce n-ai venit până acum?”, l-a întrebat călugărul.

„Am venit când M-ai chemat cu adevărat!”. Deci, rugăciunea și gândul la Dumnezeu, dacă nu pleacă din inimă, sunt spioală. Câți dintre noi nu pățim, asemenea călugărului, la ușa sufletului nostru? Aparent ne rugăm, ne împotrivim păcatului, dar numai când suntem copleșiți, în momente de mare cumpănă ne gândim cu adevărat la Dumnezeu. Melcul merge încet, dar merge cu tot, așa și noi să plecăm cu totul spre Dumnezeu.

Dar eu sunt foarte sigur - și mă gândesc aici mai ales la români, la creștinii noștri români - că, atunci când aud bătaia clopotelor care „cheamă viii, plânge morții și împrăștie viforele (vivos voco, mortuos plango, fulgura frango)”, chiar dacă nu este un trăitor ales al legilor bisericesti, se închină totuși, instinctiv, fiindcă simte că acest sunet este o chemare sufletească. Acest moment de tresărire este foarte important. Această tresărire cu finețea unui suspin aș încerca să o recomand. **Orice clipă înseamnă un timp și orice suspin poate fi o rugăciune.** Această clipă ne interesează de fapt: *clipa ce vădește starea ascunsă a fiecăruia.* Tocmai de aceea este importantă clipa, de care vorbeam, când omul are în sinea lui, o tresărire. Trist este dacă nu există tocmai această tresărire.

A, este un moment de vid, care nu caracterizează numaidecât. Este numai o întâmplare, dar el își revine, pentru că, practic, este supravegheat de Dumnezeu, are inger păzitor. Omul e făcut de Dumnezeu singur, numai pentru Dumnezeu și nu putea să nu-l înzestreze cu ceva cu care să țină legătura cu Dumnezeu, adică cu rugăciunea. În închisoare, în pădure, rugăciunea se adâncește. Oricine este înțepat vrea să scoată ghimpele. Ghimpele nu iese și „Instrumentul” sau „Meșterul” care poate să scoată ghimpele este Dumnezeu și la El apelăm.

Dumnezeu nu l-a lăsat neîmbogățit pe om - are multe forțe în el ca să-l tragă spre cer. Asta nu înseamnă că desființăm iadul, că mulți se duc în iad pentru o nepăsare justificată. Păcatul este crunt, este extraordinar de grav. Cum adică, nu ai avut atâta puțință, suflete, să te închini, să te rogi? Pentru ce nu te-ai rugat? Pentru ce te rogi superficial? De ce uiți să te rogi? Burtica nu o uiți că e flămândă? Cui cerem noi? Cerem la un director de instituție?

Mare dușman, nesuferit dușman este nepăsarea, delăsarea. Cine spune aceasta? Cei de sus, cei mântuiți, care au mișcat puțin în bine să nu rămână nici rect, nici căldice. Nu simți nevoia să fii și tu legătura cu Cel care te-a creat? Stai ca o scândură pe care o bat ploile și putrezește. Nu ești în stare să intri în construcția întregii tale vieți, cum ar face o scândură dacă e prelucrată? Rugăciunea este viața noastră. Dușmanul este lipsa de credință în Dumnezeu, lipsa educației de a te controla - ce-i cu tine pe lumea aceasta? Cum zic și poezii: „Dacă suntem născuți numai până la moarte, atunci de ce mai suntem născuți?” Urmează viața de dincolo de moarte. Între timp și Veșnicia este numai un pas - dar teribil.

După ce își face pravila, omul se consideră achitat de obligația rugăciunii și se retrage fără nimic, amăgindu-se. Rugăciunea de tipic o termini într-o oră. Nu trebuie renunțat la ea. A citi un paraclis sau un acatist e foarte bine. Dar ceea ce, de fapt, trebuie adus la cunoștință, căci lucrul acesta e mai puțin discutat,

este prezența continuă a inimii. Chiar o serie întreagă de inși îmi spun la spovedit că nu și-au făcut canonul. Atunci nu prea sunt de părere pentru canoane dintr-astea care se fac repede, ca să se scape de ele, sau le fac rațional, fără simțire, sau nu se fac deloc. Suspina, însă, nu îți ia timp. E la îndemână și angajează toată ființa ta: „Of, Doamne!”, și ai făcut mai mult decât acela care a zis de 15 ori „Tatăl nostru”, că-l știa pe de rost și l-a zis repede. Sau faci o sută de metanii: tr-tr-tr; și chiar de le-ai face cum trebuie; dar ce faci după ce le faci? Avem nevoie de o prezență continuă a inimii, de această stare continuă de dragoste. Se spune: „Mult a iubit, mult i se iartă!”. Atunci când iubești, inima ta e prezentă, se trezește. Pravila nu este bine să o facem numai din obligație, pentru că devenim cazoni. Să o facem dintr-o dragoste cu orice chip și atât cât putem. Pentru că Dumnezeu nu ne ține pentru că suntem noi vrednici. Ne ține pentru că este foarte milostiv și de aici vine și toată mila noastră față de alții.

Trebuie mers pe calea Domnului, drept, adică a unei liniști sufletești fără de aglomerări sau încurcături tipicale, unde de multe ori se pierde forța, dulceața și evlavia lucrării, a trăirii.

Nu te poate obliga nimeni să duci o viață de mare ascet, care după unii este o nebulie, ea fiind, de fapt, o sfântă nebulie; dar ai putea spune de la câte lucruri bune, în preocuparea de azi, ca o ființă aleasă, cu nume mare și frumos, te-ai lipsit, ținând cont de subțietatea sufletului în rugăciuni, meditații, dăruiri și altele multe, pentru armonia cu toți unde trăiești? Deci, ori abdică de la plăcerile păcătoase și vei câștiga viața de veci, pe care să ne-o adăugăm în fiecare zi, ori trăiești îngreuiat, fapt care te duce la a nesimțire, spre o moarte veșnică. Alege, iubite frate!

Nu socotești oare o fericire să știi să vorbești cu Dumnezeu în rugăciune? Să-ți placă să-L iubești și să fii potolit și liniștit în fața multor pasiuni care te neliniștează și să fie evitate multe păcate și încurcături de conștiință? Dumnezeu ne iubește și ne cere în schimb voința noastră. Noi suntem departe de a avea atâta iubire cât ne trebuie să putem spune că-L putem iubi pe Dumnezeu și totuși, mizerabili ce suntem, noi risipim iubirea și o vărsăm fără rost în lucruri deșarte și ușuratică ca și când am avea de prisos.

Puneți la inimă ce vă învăț: cum v-ați deșteptat dimineața, nu mai amânați o clipă, zicând: „Să mă mai încălzesc olecută!”, căci vă păcăliți, fraților, ci dintr-o dată și repede, cu inima arzătoare de drag, ziceți: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!” Pentru că ceea ce ați apucat să măcinați în coș, la moara gândurilor, mai întâi, la deșteptare, aceea veți măcina toată ziua.

Unii pierd din calitatea rugăciunii, altora care s-au rugat cu smerită inimă, le-a venit un fel de mângâiere și de aceea, cu părere de bine, se roagă numai să le vină mângâieri, dar este o simplă amăgire, un fel de a ne târgui și astfel de mângâieri pot veni și de la diavoli, că simți falsă satisfacție a amăgirii. Diavolii sunt bucuroși să te țină în starea aceasta de falsă liniște, ca tu să rămâi insensibil față de adevărata mângâiere a unei rugăciuni rupte fără interes și fără oprire. Nu trebuie să încetăm a ne ruga măcar cu mintea. Momente de vid sau de urcuș sau coborâș se constată și-n lumea sfinților, pentru smerenia lor. Dumnezeu cumpănește darurile cu fiecare, pentru un echilibru duhovnicesc.

Ești sport în rugăciune, când simți nevoia să te rogi, așa cum simți nevoia de aer și de apă.

Bunăoară, știi că Psaltirea este foarte bună și te apuci să o citești din scoarță în scoarță. Lipsă de dreaptă socoteală! S-a constatat că diavolului nu-i prea place cititul la Psaltire. Eu recomand o catismă la 24 de ore. Două catisme dacă-i mai avansat. Trei catisme, dacă-i prea avansat. Te bagi singur la adânc și dai o bătălie... Poți să birui, dar să știi să înoți, să știi să birui. Pe mine nu mă interesează, dragul meu, că ai

citit multe acatiste, paraclise, în genunchi. Să aveți prezența inimii la Dumnezeu, nu doar să ziceți; că la urma urmei, o rugăciune adâncă înseamnă o tăcere adâncă.

Nu: „am zis multe!”. Știi ce faci după ce zici multe: „Doamne, am zis de... am depășit pe mulți!” Totuși, în cazul în care ești într-o ascultare să citești Psaltirea (se mai citește, de exemplu, la Sihăstria); atunci poți citi fără oprire cât durează timpul ascultării.

Mi-a spus cineva că n-a avut timp să citească rugăciunile de dimineață, dar le-a citit seara, numai să fie făcute... Nu e bine deloc. Mergi pe drum, n-ai avut timp, n-ai dormit bine, ai avut copii, în sfârșit, trebuia să zici: „Doamne, Iisuse...”, într-un fel să fii prezent cu mintea la Dumnezeu.

Dacă pomenim pe cineva, este, poate, departe de tine, nu are cum să știe că tu îl pomeniți. Tu chiar ești în comuniune cu cel pe care l-ai pomenit. Dumnezeu, pentru rugăciunea ta, îl ajută pe el, și tu, conștient, vrei să fii un împlinitor al poruncilor date de Dumnezeu: **te numești un mântuitor cândva și undeva.** Tu pomenindu-l pe el, îl ajută Dumnezeu. Dumnezeu și-a auzit rugăciunea.

Chiar Traian, care a fost păgân, a avut o fiică, Drosida, care a ajuns Sfânta Mucenită Drosida. S-a botezat singură, drăgălașa. Împăratului Traian i se duse vestea și a rămas vorba: „Bun ca Traian!”. Era un suflet bun, drept, nu i se cerea mai mult decât să fie drept. Sfântul Grigorie Dialogul, văzând atâtea lucruri făcute de Traian și că având un nume așa de binecuvântat, s-a rugat lui Dumnezeu pentru el ca să-l ierte. Sfântul Grigorie a trăit în jurul anului 500, de când avem Sfânta Liturghie a Sfântului Grigorie Dialogul. Și s-a rugat lui Dumnezeu să-l ierte pe Traian. Deci a intrat într-un dialog cu Cerul și a auzit un glas: „Dumnezeu și-a auzit rugăciunea, dar să nu te mai rogi pentru păgâni!”. Sfântul Grigorie a intrat într-un dialog cu Cel ce mântuiește și i-a dat puțința lui Traian să fie și el în Împărăția Cerurilor.

Sfânta Tecla, de care ați auzit, ucenica Sfântului Apostol Pavel, a fost prima mucenită a lui Hristos. A fost o femeie peste măsură de frumoasă și o poțeau guvernatorii și o trimiteau din cetate în cetate să se lepede de Hristos. Într-o noapte a găzduit la o femeie căreia îi murise fata. Fata se arată mamei sale în vis și îi spune: „Mamă, eu am murit nebotezată și am ajuns în iad. Roag-o tu pe Tecla, că ține mult Hristos la ea, să se roage Lui ca să mă ierte!”

Sfânta Tecla acceptă rugămintea și se roagă Mântuitorului Hristos: „Iart-o, Doamne, că uite, eu sunt chinuită și mama ei poartă grijă de mine!” În noaptea următoare îi apare din nou în vis maicii sale zicându-i: „Mamă, sunt fericită! Cu rugăciunile Sfintei Tecla m-am mântuit!” Aceste două persoane pomenite mai sus reprezintă două cazuri pe care le cunoaștem noi că s-au mântuit fără botez.

Tu, dacă pomeniți pe cineva, trăiești cu toată lumea, cu frații tăi de credință. Și sunt obligați față de cel care îi ajută la mântuire într-o formă anonimă - dar știe Dumnezeu. Mai departe, după rugăciune, ține relația cu omul. Aruncă-i un zâmbet, ca să vadă că nu îi ești dușman. Nu un rânjiet. Aruncă-i un zâmbet dacă te provoacă. Soluția este să-i zâmbesc, să-l pomenesc și să nu-l urăsc - așa cum este. Eu îmi doresc foarte mult să-mi păstrez această sfântă libertate, această curățire a inimii, că Hristos nu vine în inima ta dacă este un dușman acolo. Nu vă mai preocupați cu: „Uite, eu i-am zâmbit și el mi-a rânjit!”

Dacă ești pe linia adevărului poți să fii foarte sigur: „Doamne, eu sunt de vină că e fratele meu neastâmpărat!”

Cine este acela care n-are nimic de cerut Domnului Iisus Hristos și Maicii Domnului? Să aveți liniște mare în adâncul sufletelor voastre și să aveți deplină încredere în scumpa Maica Domnului care vă urmărește cu inimă de mamă cu adevărat. *Rugați-vă cu încredere la ea, dar să nu încetați a fi cu focul aprins în voi pentru Fiul ei.* Se spune Maica Domnului este supărată pe toți aceia care nu-i cer niciodată nimic. Ea este o Nouă Lume și cât poate Dumnezeu cu puterea, poate și Maica Domnului cu rugăciunea. Spre a ne schimba viața ne trebuie numai o voință tare și o încredere mare în mila Maicii Domnului și Atotputernicului ei ajutor. O fiică îmbunătățită a zis Maicii Domnului: „Maica Domnului, arată-te a-mi fi mamă!” Și Maica Domnului i-a răspuns: „Arată-te a-mi fi fiică!”

(continuarea în numărul viitor)

NOTE:
(30) Luca, 7-47

Din cartea „Veșnicia ascunsă într-o clipă”, apărută la Editura Reintregirea, Alba Iulia, 2004 Publicat sub îngrijirea prof. Anghel Papacioc

Cules (mitice)

(1)
Clipa se suspenda.
leșeam din timp, în altul care nu se sfârșea,
se repeta întruna ca o morișcă.

(2)
Mama era acolo, într-o mare oficiere:
adunam urzici, căreii roșii,
toporași și ciuperci.

(3)
Le așezam în coșuri
de răchită albă
și le îndesam ușor cu mâna
într-o mângâiere de proscomidie.
Ca într-o răstignire le rupeam, ca pentru
masa Sfântului Altar,
ca pentru Sfintele Taine și împărtășire.

(4)
Începea de cu ziuă
și se însera, se lumina
adică într-o lumină miraculoasă, în care
ochii noștri vedeau
cu alți ochi și toate în jur
deveneau lumină,
lucrul Măinilor Lui.

(5)
Noi culegeam ca în poveste,
mama era într-o oficiere mare
și eu eram diaconul ei.
(Iată, îi vedeam, ne strecuram cuminiți către sat, peste luncă,
aproape pluteam.)
Ca într-o liturghie
culegeam Fărămiturile Lui și
sângele lui,
ca sevele pure ale încolțirii.

(6)
Adiau clopotele, peste sat,
peste luncă
și aici peste pădurea biserică.
Noi înviam în Înviere,
treceam înspre sat
cu albele coșuri pline,
deplini eram ca într-un somn
treaz, lumina venea
din Lumină și Domnul Hristos
se vedea cu semnele
cuielor Lui, ale spinilor
Lui, ale bicelor și lăncii,
Ne zâmbea spunându-ne:
„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!”

(7)
Rămâneam acolo în culegere,
în pădurea biserică,
aplecați întru luminile încolțirii,
să umplem coșurile albe,
presându-le ca mângâierea proscomidiei,
înserarea luminoasă,
cu adieri și amirosuri de pâine frântă,
și de seve curate ca niște colastre,
ca vinul sângelui Lui.

(Din volumul în curs de apariție „Fast”)

POETUL... „CA O FĂCLIE”... „pururi tânăr”... pururi arzând...

În ediția Perpessicius, vol. IV, p. 335, e publicată postuma lui Eminescu „Ca o făclie” datată 1880 - 1881 - încercată încă în timpul studiilor de la Berlin - în care Poetul definește, ca în „Lucefărul”, condiția geniului:

„O, genii, ce umbra pământului sfințiți,
Trecând atât de singuri prin seculii roboți
Sânteți ca acei medici (miloși) și blânzi în
viața...”

Imaginea Poetului - „ca o făclie” apare în revista „Helis” din ianuarie 2006, pictorul Vasile Pană alăturând imaginii - ca temelie - BIBLIA - și, simbolic, arzând, o flacără, luminând în eternitate. Privind-o, au răsărit în memoria noastră, versurile „Rugăciunii” și ale sonetului „Răsai asupra mea”, postume ale lui Eminescu (apărute în ediția Perpessicius, pag. 360 - 361), poezii ce continuă evoluția stării poetice din „Epigonii”: „Voi credeți în scrisul vostru/ Noi nu credem în nimic”. În ca „O făclie”: „Eu nu țin la nimica, căci nu mai cred nimic”... „Nu cred nimic și asta mă doboară”... „Când nu crezi, să cânti mai ai putere?”

La înaintași, „sânte firi viziore”, ce creau „o altă lume pe-astă lume de noroi”, descoperirea Eminescu „candela de aur a înțelepciunii... ca o stea ce nu apune” - BIBLIA - „cu izvoare ale gândirii și cu râuri de cântări” (v.6) „adevăr scaldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeleș” (v.21)

Mureșan e numit „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet (v.42) (Monahul de la Rohia, Nicolae Stainhardt, arată în „365 de cuvinte”: „Orice mare scriitor e, într-o oarecare măsură, un profet, un văzător”) Alexandrescu, Grigore, depășind starea disperării (anului 1840) „stinge candela sperării, descifrând eternitatea din ruina unui an”

Beethoven, într-o monografie arată că „Schubert poartă în el o scânteie aflată în creația și tradiția populară, și Eminescu se relevează „ajutat în al minții zbor de foc cutezător” - Har divin - („Dumnezeu și Om” 1873) sau „Este un ce măreț în firea noastră” („Demonism”)

Ca înțeleptul Solomon, Poetul cerea Divinității înțelepciune: „Eu adevăr nu cat, ci-nțelepciune” („În căutarea Șeherezadei”) și înțelepciunea o află în CARTEA CĂRȚILOR „cartea care a ridicat de 2000 de ani popoarele din întuneric, le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui... cartea după care se crește omenirea” - mărturisirea Poetului într-un articol publicat în „Timpul”, 12 aprilie 1881, reprodus de P. Creția sub titlul „Învierea” în volumul „Mihai Eminescu, opera politică”, 1941.

Sentimentul religios dă încredere poetului în renașterea veșnică a omenirii „Pentru aceasta oamenii au nevoie de religie” (op.cit.)

Un străluminat de înțelepciunea liricii lui Eminescu afirma că „Poetul a încercat să prevină a doua cădere a noastră din Paradis”. „Eminescu e profetul, geniul divin în care se cuprinde toată știința umană... Poetul dă o lecție de construcție umanității”. (George Călinescu) De aceea, în conștiința religioasă a poporului nostru, poezia lui e asimilată ca o RUGĂCIUNE. În închisorile comuniste - se povestește - poezia era rostită ca o rugăciune.

(Întâmplător, după 1990, am descoperit, copiată, poezia „Rugăciune” la un adolescent, păstrată între actele personale.)

Poezia „Rugăciune” - imn religios închinat ocrotitoarei, călăuzitoarei Fecioare Maria - e o invocare colectivă: „Înalță-ne, ne mântuie/ Din valul ce ne bântuie/ Fii scut de mântuire /Și zid de mânăstire” - poetul constituindu-se ca exponent al celor cu care se simte solidar. La Mânăstirea Nicula, creștinii cântau și vor cânta, în 15 august la sărbătoarea „Adormirii Maicii Domnului” cântece religioase „Nu lăsa măicuță/ Să pierim pe cale...”

Valeriu Anania, menționează ca posibil izvor „Paradisul” lui Dante (cap. XXXIII) unde este exprimată aceeași fervoare a adorației: „tu faci ești de milă și-ndurare... pe pământ fântână de doruri și nădejdi izbăvitoare...”

Tematic „Rugăciunii” se asociază și sonetul „Răsai asupra mea”: „O, maică sfântă, pururea fecioară/ În noaptea gândurilor mele, vină// Speranța mea tu n-o lăsa să moară... redă-mi credința...”

Versul „Răsai asupra mea, Lumină lină” - se poate asocia cu versete din cartea lui Iov (29, 2-3) „Domnul a ținut deasupra capului lui candela Sa și luminat de ea a străbătut prin întunericul vieții”.

Sfântul-Efrem Sirul, în scrierile sale îndeamnă: „Pregătește-ți în fiecare zi candela. Așteaptă moartea în fiecare zi ca un înțelept.” (Proloage)

Și Eminescu a învățat lecția lui „a muri”, de la Iov? de la Efrem Sirul, din învățăturile Evangheliei.

„Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”, /Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi”. Din zbatere tainică, „pe propriu rug topit în flăcări.../ Pot-să mai reinviu luminos din el / ca / Pasărea Phoenix?” - „Odă - în metru antic” (V, 14-16)

Interogația retorică e nădejdea vieții de după moarte, e dorința de a se întoarce la „înălțimea părăsită”, a sentimentului renașterii - Învierii, exprimat și în articolul și postuma „Învierea”.

(Ideea am întâlnit-o la Părintele Dumitru Stăniloae - „Restaurarea ființei”)

Sentimente antonime: tristețe („nepăsare tristă”) și împăcare (să pot muri liniștit) nu se nasc din sentimentul clipei „cea repede! ce ni s-a dat, ci, dimpotrivă, izvorăște din sentimentul celor veșnice, nemurirea nativă la care aspiră” (D. Caracostea)

(„Căci toți se nasc spre a muri/ Și mor spre a se naște!) - e înțelesul adânc al spiritului Evangheliei.

Credința Poetului în „restaurarea ființei”, în transformarea suferinței în bucurie străbate în postuma „ÎNVIEREA” lăsată, coborând, răstignit, până în adâncul durerii, a transfigurat suferința, în bucurie, mânduindu-ne

„Un cloot lung de glasuri vii de bucurie...

Colo-n altar se uită și preoți și popor

Cum din mormânt răsare Christos învingător
Iar inimile toate s-unesc în armonie.”

Moartea, în lupta cu veșnica viață, a fost învinsă, lăsată „Lumină ducând-o/ celor din morminte”.

Poetul crede în miracolul mântuirii prin rugăciune: „îngenunchem, rugându-te/ Înaltă-ne, ne mântuie/ Din valul ce ne bântuie.” („Rugăciune”); „Nimica înainte-ți e omul ca un fulg/ Și acest nimic îți cere o rază mângâietoare” (Învierea)

În suferințe, bolnav, neputincios, împresurat de umbra durerii din urmă, Poetul caută alinare în mărturisire, în spovedanie.

P. Creția, în op.cit., arată că în 8 noiembrie 1866, la Mânăstirea Neamț, spovedindu-se, Poetul îi spune preotului: „Părinete, să mă îngropați la țărmașii și să fie într-o mânăstire de maici și să ascult în fiecare seară, ca la Agafton, cum cânta „Lumină lină”.

Ruga aceasta o exprimase Eminescu în cel mai senin testament liric din literatura noastră: „Mai am un singur dor” apărut în singura ediție de poezii antumă - a lui Maiorescu (1883) Candelă pe pământ - „troieniri de aduceri aminte”, candelă-n cer „luceferi, prieteni”. Poetul pururi arzând, luminând cu candela POEZIEI, asemenea lui Constantin Brâncoveanu - cu a vieții, asemenea lui Ștefan cel Mare cu a luptei, a jertfei.

Elena CÂRJAN

MIȘCĂRI SOCIALE ȚĂRĂNEȘTI ÎN ANUL 1888 ÎN JUDEȚUL IALOMIȚA

Primăvara anului 1888 se anunța deopotrivă încărcată de tensiuni atât politice cât și sociale, consecințe ale unor stări de lucruri din societatea românească ce își aveau obârșile în lupta pentru putere dintre partidele și grupările concurente, dar și în nevroza problemă agrară ale cărei rădăcini se aflau pe terenul instabil al relațiilor contractuale dintre țărani și proprietarii de pământuri și autoritățile locale. La 19/31 martie 1888 a demisionat guvernul condus de Ion C. Brătianu după un mandat de 12 ani care punea astfel capăt perioadei „viziratului” datorită tensiunilor politice și sociale acumulate în timp, alimentate și de grupările adverse liberalilor: „Opoziția unită” și „Liga de rezistență” la care se adăugau grupările de sorginte rosettistă conduse de Gheorghe Panu. Vreme de un an, între 22 martie 1888 și 29 martie 1889 România a fost guvernată de conservatorii junimiști în frunte cu Theodor Rosetti. În timpul acestei guvernări se vor acutiza diferențierile existente dintre cele două grupări conservatoare alcătuite din: liberali-conservatori (Lascăr Catargiu și Gheorghe Vernescu), conservatorii puri (Gheorghe Manu și Alexandru Lahovari) și junimiști (Petre P. Carp, Theodor Rosetti, Titu Maiorescu și Alexandru Marghiloman). Guvernul condus de Theodor Rosetti s-a văzut confruntat încă din primele zile ale existenței sale cu agitații în lumea satelor care vor alarma autoritățile. Titu Maiorescu se va referi într-una din lucrările sale importante despre frământările țăranilor români la sfârșitul lunii martie și începutul lui aprilie 1888 descriind conjunctura în care au avut loc, precum și motivele izbucnirii răscoalei: „Ministerul de la 23 martie 1888 în primele zile ale funcționării sale, alături de lupta din parlament și de obișnuitele frământări ale schimbărilor de regim, este mai ales preocupat de răscoala țăranilor. Izbucnită în câteva sate din județul Ilfov, mișcarea se întinde curând și peste județele învecinate. Țăranii, unii ademeniți și o bună credință, alții ca pretext, cer cu zgomot sământ, fie de la stat, fie de la particulari. Câtă vreme actele de violență se îndreaptă numai împotriva autorităților comunale, guvernul încearcă înăbușirea lor prin blândețe; când însă țăranii instigați atacă viața oamenilor și proprietățile oamenilor, reprimarea mai spre devine inevitabilă, și guvernul se vede pus în situație de a trimite armata în contra celor răzvrățiți”¹ Titu Maiorescu schița un tablou general al acestor tensiuni sociale din mediul rural care aveau ca motiv declarat din partea protestatarilor: caracterul lor în învoielilor agricole deosebit de împovărătoare, aici și furia țăranilor împotriva registrelor aflate la dispoziția primăriilor din comune și violența îndreptată spre distrugerea acestor documente. S-au făcut și unele presupuneri legate de persoane care au instigat pe țărani, Titu Maiorescu citând în acest sens arul „Voința națională” care aducea învinuiri împotriva unor membri ai „Opoziției Unite” amestecului lor agenți ruși și a unor socialiști, dar toate acestea au presupuneri și nu au fost însoțite de probe, instantan Gane, principalul biograf al omului politic conservator Petre P. Carp asociază agitațiile țăranilor evenimentele din București când opoziția împotriva Ion C. Brătianu și a guvernului condus de acesta a determinat demisia cabinetului respectiv care s-a dus însă după declanșarea răscoalei: „La 20 martie izbucnește o revoltă țărănească în satele din jurul capitalei. Focarul e la Urziceni. La 21 și 22 răscoala se întinde în tot județul Ilfov, Prahova, în Ialomița, în Mbovița”. La 23 martie, Ion Brătianu demisionează. Se poate spune că evenimentele din capitală n-au contribuit la demisia guvernului. Dar e totuși învederează că ea n-a fost dată după izbucnirea și lăptirea răscoalei țărănești. C. Gane îl consideră pe C.A. Rosetti responsabil de aprinderea scânteii care a produs răzvrăta deoarece liberalul-radical ceruse modificarea învoielilor agricole și o reformă administrativă în

lumea satelor menită să înlăture pe zapcii hrăpăreți care exercitau o speculă nerușinată asupra țăranimii. Și după cum consemna C. Gane: „scânteia aceasta aprinsese un foc care mocnea de câțiva ani, și izbucni deodată din mai multe părți”.² Bărăganul ialomițean, ca de altfel și alte zone rurale din România, a cunoscut un complex de situații critice, de natură social-economică suportate de o țăranime spoliată pe diverse căi și cu mijloace multiple de către moșieri, arendași, funcționari din aparatul administrației locale, la care s-a adăugat ca un corolar nefericit la cortegiul năpăstuirilor și seceta nemiloasă din 1887 cu o arie foarte largă în țară, contribuind la provocarea unei foamete greu de suportat în rândurile populației rurale. Formele de manifestare ale răscoalei în județul Ialomița s-au exprimat, ca și în celelalte părți ale țării prin devastarea de către țărani a conacelor și primăriilor, și refuzul lor de a încheia cu proprietarii învoielii agricole în condițiile vechi extrem de împovărătoare pentru lucrătorii ogoarelor. La începutul lunii aprilie 1888 st. n. concomitent cu agitațiile țărănești din Ilfov și Prahova, încep și primele manifestări de revoltă în Ialomița. Principala revendicare a protestatarilor era formulată îndeobște prin sintagma, din zece una și ierbăritul un leu, care concentra principala revendicare economică, de fapt o nouă și mai echitabilă relație contractuală a înțelegerilor dintre țărani și proprietari. Nemulțumirile acumulate de țărani de-a lungul anilor s-au exprimat față de cele mai multe ori, și în special, prin manifestări violente îndreptate contra primarilor și notarilor. Explicația acestor atacuri împotriva reprezentanților autorităților locale consta în faptul că sediile primăriilor erau depozitarele registrelor de învoielii agricole atât de insuportabilă pentru țărani și, din această cauză, multe din localurile respective au fost atacate și devastate. Marii proprietari și arendașii nu au fost nici ei scutiți de valul protestelor și al violențelor fizice, care, nu s-au manifestat însă peste tot cu intensitate. Spiritul de nemulțumire care frământa pe țărani împotriva grelelor condiții ce li se impuneau prin învoielile agricole avea rădăcini mai vechi, anterioare anului 1888 și s-a manifestat, printre altele, și prin nesupunere la lucru pe proprietățile moșierilor, o situație de acest fel întâlnindu-se și în județul Ialomița, în anul 1879, de pildă când arendașul moșiei Cegani informa autoritățile județene că locuitorii de aici se comportă cu multă semeție și se manifestă potrivnic față de autorități, au un limbaj dur exprimat prin vorbe aspre și insulte la adresa primăriei, care prin funcționarii ei le-a pus în vedere să execute lucrări de arat pe pogoanele afectate, dar țăranii s-au împotrivit acestei solicitări. Cunoscutul economist și specialist în istoria relațiilor agrare din România, Vasile M. Kogălniceanu, fiul marelui om politic Mihail Kogălniceanu, scria cu privire la caracterul spoliator al învoielilor agricole pentru situația materială și așa destul de precară a țăranilor din județul Ialomița, în ultimele decenii ale secolului XIX: „La o moșie din Ialomița, de 8000 pogoane, arendată, valoarea a ceea ce dădea țăranul învoit arendașului era de 699 de lei, iar valoarea a ceea ce primea el, de 558 de lei, o pagubă pentru țăran prin urmare de 141 de lei”³ Același autor sublinia despre situația socială precară a lucrătorilor ogoarelor care nu își calculau pierderile trudind într-o inerție vecină cu un fatalism demn de o cauză mai bună: „Dacă cu toate pagubele acestea țăranul mai poate dăinui, pricina e că el nu-și socotește munca lui; o dă pe degeaba (...) Țăranul e mereu în pagubă, chiar și în anii cei mai buni el se spetește muncind, fără a avea altceva în schimb decât o viață în vecinică lipsă și sărăcie”⁴ Primele agitații țărănești în județul Ialomița s-au produs la începutul lunii aprilie 1888. În prima zi a acestei luni prefectul județului anunța pe ministrul de interne că 30 de săteni răsculați din cătunul Gambeta au încercat să pătrundă în

Călărași iar dintre aceștia 9 au fost nevoiți să se retragă, somați, sub amenințarea armelor, că vor fi împușcați.⁵ Spre Urziceni s-au îndreptat în primele zile din aprilie 1888 delegații ale țăranilor din localitățile Manasia, Bărbulești, Alexeni, Cotorca, Grindu și Armășești care cereau autorităților porumb și locuri pentru arat.⁶ Administrația centrală a țării a fost nevoită să recunoască mobilul general just al revendicărilor protestatarilor, anume obținerea unor condiții mai avantajoase pentru contractarea dijmei în sensul micșorării cuantumului acesteia precum și a plății ierbăritului. Totodată se apela la proprietari și arendași să încheie cu țăranii învoielii agricole cu clauze mai puțin împovărătoare cu prilejul preschimbării contractelor.⁷ Alarmate de numărul mare al localităților răsculate din județe, primul ministru Theodor Rosetti a cerut prin telegrama din 8 aprilie 1888 și prefectului din Ialomița să întreprindă măsuri energice pentru restabilirea și menținerea ordinii publice: „Veți aresta peste tot locul capii răscoalei și veți reprimă dezordinea cu orice preț și fără cruțare”.⁸ Intervenția armatei era apreciată ca un mijloc obligatoriu pentru reprimare: „Autoritățile militare sunt autorizate la nevoie și fără prezența autorităților civile, după somațiunile legale, a face uz de arme, a restitui ordinea cu orice preț.”⁹ se preciza în telegrama amintită. În ziua de 5 aprilie 1888 st. n. au intrat în orașul Călărași peste 200 de țărani care s-au îndreptat spre prefectură cerând pământ.¹⁰ Armata a făcut uz de arme, din rândurile țăranilor fiind uciși câțiva și înregistrându-se foarte mulți răniți și arestați. În presa timpului au apărut știri potrivit cărora țăranii arestați au declarat că s-au răsculat fiindcă mor de foamete.¹¹ Și în zilele următoare a continuat pătrunderea în Călărași a multor țărani din comunele apropiate de oraș care veneau cu plângeri îndreptate împotriva arendașilor.¹² La jumătatea lunii aprilie 1888 se telegrafia din Călărași la București către Comandamentul Corpului 2 Armată că țăranii revoltați au înconjurat trupele amplasate în reședința județului Ialomița și se cerea într-o astfel de situație gravă permisiunea pentru declararea stării de asediu.¹³ La 15 aprilie 1888 s-au înregistrat cazuri de revoltă a unor locuitori din Slobozia, dar ca măsură de represalii împotriva lor a fost concentrată o companie pentru a-i împrăști.¹⁴ Un puternic centru al răscoalei din județul Ialomița a fost comuna Ulmu unde țăranii s-au adunat în ziua de 3 aprilie 1888 în fața primăriei exprimându-și protestele împotriva arendașului Gheorghe Driva care, cu câteva zile în urmă, omorâse vitele unor săteni. Tentativa arendașului de a fugi din comună nu a izbutit, el a fost prins și bătut de țărani iar casa i-a căzut pradă devastării. Notarul aceleiași comune, Dumitru Hănțescu, a fost obligat de țărani să deschidă cancelaria și dulapurile primăriei pentru a le arăta țăranilor diferite acte care aparțineau proprietarilor și arendașilor locali. La 5 aprilie 1888 s-au adunat în fața primăriei din Ulmu aproape toți locuitorii comunei. Din rândurile acestor oameni s-a desprins săteanul Dumitru Burtea care a rupt registrul de tocmeli agricole.¹⁵

(continuarea în pag. 18)

NOTE:

1. Titu Maiorescu, *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I*, Editura Humanitas, 1994, p. 166
2. C. Gane, *P.P. Carp și rolul său în istoria politică a țării*, volumul I,
3. Editura ziarului „Universul”, București, 1936, p. 372
4. Vasile Kogălniceanu, *Un cuvânt asupra învoielilor agricole*, 1907, p. 23
5. Ibidem
6. *Răscoala țăranilor din 1888*, Editura Academiei, București, 1950, p. 6
7. Ibidem, p. 7
8. Ibidem, p. 10
9. Ibidem, p. 12
10. Ibidem
11. „Universul” din 6/18 aprilie 1888
12. „Lupta” din 6/18 aprilie 1888
13. *Răscoala țăranilor*, p. 88
14. Ibidem, p. 82
15. Ibidem, p. 63

MIȘCĂRI SOCIALE ȚĂRĂNEȘTI ÎN ANUL 1888 ÎN JUDEȚUL IALOMIȚA

(urmăre din pag. 17)

Răsculații din Ulmu s-au deplasat apoi spre cătunul Făurei unde locuia arendașul moșiei, Nicolache Antoniu. Furta țăranilor s-a îndreptat nu numai împotriva arendașului și a locuinței acestuia ci, mai ales, contra condicilor în care erau consemnate datoriile sătenilor, a diferitelor acte cu înscrisuri privind aceste multe și grele obligații contractuale. Toate documentele au căzut pradă flăcărilor.¹⁶⁾ Răscoala sătenilor din Ulmu a durat 48 de ore, localitatea constituind principalul focar al mișcării sociale din județul Ialomița și totodată un centru de iradiere a nemulțumirilor sociale care au cuprins și localități învecinate.¹⁷⁾ Manifestări ale protestelor țăranilor ialomițeni s-au produs și în alte numeroase sate și comune din județ în prima jumătate a lunii aprilie 1888. La Maltezi, de pildă, în ziua de 12 aprilie un număr de 200 de țărani telegrafiau prefectului că doresc schimbarea primarului și numai după înlocuirea acestuia se vor liniști. În aceeași zi mai multe cete de răsculați din Miloșești s-au îndreptat spre casa arendașului local proferând amenințări la adresa lui.¹⁸⁾ Situații și atitudini asemănătoare au fost semnalate la Ciocănești-Mărgineni unde primarul și arendașul au fost bătuți iar casa celui de al doilea devasată.¹⁹⁾ La Ciocina nemulțumirea țăranilor s-a revărsat asupra fiului arendașului care a fost molestă.²⁰⁾ În localitatea Buești agitația locuitorilor s-a manifestat prin fermitatea cu care ei au cerut destituirea primarului²¹⁾, la fel ca și la Valea Mare și Valea Rusului. La Lupșanu, țăranii au devastat locuința proprietarului Ioniță Petcu, i-au spart magazia de cereale și au încărcat o căruță cu porumb de care aveau nevoie pentru hrana lor și a familiilor.²²⁾ Una dintre măsurile de liniștire a stărilor de spirit agitate din mai multe comune ialomițene a constat din distribuirea unor pământuri pentru țărani, în vederea efectuării arăturilor de primăvară.²³⁾

În afara celor care au intrat în Călărași și au

căzut victime represaliilor: uciși, răniți sau arestați, în unele comune intervenția armatei a secerat vieți omenești, numeroși săteni s-au ales cu răni, alții au luat drumul închisorilor. O statistică a morților, răniților și arestațiilor din județul Ialomița nu avem cunoștință că există, dar diferite cifre disparate sunt semnificative: 7 morți, 2 răniți și 8 arestați în Valea Rusului²⁴⁾ 3 morți și 5 răniți la Ciocănești²⁵⁾ 100 de arestați în comuna Ulmu²⁶⁾ ș.a.m.d. După aproape trei săptămâni de la declanșarea răscoalei aceasta a început să înregistreze un recul, pentru a se stinge în jurul intervalului 20-23 aprilie 1888, când autoritățile militare au ordonat desconcentrarea trupelor.²⁷⁾ În iunie 1888 la Călărași se aflau închiși în penitenciarul orașului 62 de țărani care prin avocatul lor cereau imperios Ministerului de Justiție să fie eliberați pentru a se întoarce la casele lor și a putea lua parte la muncile agricole ale câmpului specifice verii.²⁸⁾ Unul din țărani răsculați și închiși, Marin Anghelescu, expediase la 1 noiembrie 1888 Ministerului de Justiție o telegramă din cuprinsul căreia răzbăteau notele grave ale deznădejdi și accentele dramatice ale durerilor încercate de cei închiși: „În arestul Ialomița se află 27 arestați, sunt 7 luni (de când) am pierdut munca, (am) rămas săraci, familia pe drumuri după intrigile primarilor, vă rugăm puneți-ne în libertate pentru ajutorul familiilor noastre.”²⁹⁾ În luna ianuarie 1889 a fost convocată o sesiune extraordinară a Curții de Justiție din județul Ialomița pentru a se judeca patru procese intentate țăranilor răzvrățiți: 89 de oameni implicați în răscoala din anul precedent. Dintre cei acuzați 18 proveneau din Ciocănești, 29 din Ulmu, 16 din Vărăști și 26 din Valea Mare și Valea Rusului. Din cei 89 de acuzați erau deținuți 29 de persoane din aprilie, 14 din mai, 8 din iulie iar restul deși se aflau temporar în libertate primiseră mandate de arestare în luna decembrie 1888.³⁰⁾ După evenimentele din primăvara anului 1888 se impuneau măsuri necesare

din partea guvernelor României care să contribuie la ameliorarea situației economice a țăranilor, deoarece chestiunea agrară la sfârșitul secolului XIX afecta serios segmentul social cel mai numeros dar și cel mai vulnerabil al societății românești. În mod evident populația din mediul rural trăia în majoritatea ei în sărăcie și se afla ca atare într-o stare precară evidentă, de necontestat față de marii proprietari de pământuri. Au fost întreprinse măsuri ameliorative menite să ușureze condițiile de viață și de muncă ale țăranimii: înființarea Creditului Agricol, încă din 1881, prin care se acordau credite familiilor țărenești, a fost adoptată legea pentru vânzarea proprietăților statului la țărani (1889), s-au constituit băncile populare care au ajuns în anul 1914 la numărul de 1900, adoptarea în 1904 a legii care permitea țăranilor să formeze obști sătești cuprinzând circa 72000 de membri. Fără îndoială că agitațiile și manifestările revendicative ale țăranilor români din anul 1888 au fost expresia unor nemulțumiri legitime de care a trebuit să se țină seama în anii următori.

NOTE:

16. Ibidem, pp. 439-440
17. Ibidem, p. 441
18. „România liberă” din 7/17 aprilie 1888
19. „Universul” din 13/25 aprilie 1888
20. *Răscoala țăranilor*, p. 89
21. Ibidem, p. 87
22. „Monitorul oficial” din 13/25 aprilie 1888, p. 228
23. *Răscoala țăranilor*, p. 432
24. „Monitorul oficial” din 10/22 aprilie 1888, p. 184
25. „Universul” din 9/21 aprilie 1888
26. *Răscoala țăranilor*, p. 105
27. „Democrația” din 12/24 aprilie 1888
28. *Răscoala țăranilor*, p. 166
29. Ibidem, p. 204
30. Ibidem, p. 212
31. Ibidem, p. 213

Mla POPA

Alteratie

E luni. Azi îți voi scrie-n cheia sol,
Pianissimo, cu jarul din cărbuni
Și-o să-ți agăț la gleznă un bemol.
E luni.

E mai. Tu urci pe gamă în zadar
Spre do de sus, de noi, spre do de rai,
Cu pași de cavalier andante rar,
E mai.

E-un portativ nescris, pe care pleci,
În taină plec și eu spre-un sol-abis,
Călcăm spășiți pe ghimpi de note reci,
E-un portativ nescris.

Să-l scriem deci!

Unu

Trăim din nou povestea nimănu
Și tot mai lasă-n urmă albe foi
Să-mi spui:
De când o tot purtăm în noi?

Uităm același fir de iarbă,
Nisip în glasul oricărei secunde.
Întreabă:
Cine crezi că-ți va răspunde?

Te-astept de-acum, sau de demult,
Să-mi spui din nou povești, sau lasă,
N-ascult!
E-același mit! Aceeași „preafrumoasă”!

Nu acum

Sunt lângă patul tău, spre răsărit,
Când nu mă recunoști, învață
Să mă-nconjeri cu glasul obosit,
Dar nu acum, mai către dimineață.

Poate-am ales, sau doar a fost să fie

Să-ți leg la negre gânduri albă ață
Aștept în schimb un strop de veșnicie,
Dar nu acum, mai către dimineață.

Vom mai fi fost aici, sau doar mă mint,
M-am regăsit, sau doar mă pierd pe drum,
Vreau doar să-mi faci cărare de argint
Dar nu acum.

Pentru că

Când seara îmi cuprinde somnul tot,
Mă rătăcesc în mituri de demult.
Ce-mi spune vântul astăzi, eu n-ascult
Pentru că pot.

Am mai visat același vis stingher
Când îmi făceam sub gânduri adăpost.
Ce-aduce vântul seara, n-are rost
Și nici nu cer.

Am mai trecut pe-aici, în alt decor,
Popas am inventat pe mușchiul crud.
Ce-mi cere vântul noaptea, eu n-aud,
Poate de dor.

Ca pădurea

De odihnă-i locul, jos, pe iarba vie,
Uita-vom ce ne-a fost îngăduit,
Copaclul ce mă-mbie
L-am mai trăit?

De zbor e creanga, sus, pe gândul verde,
Vom ști cum să nu fim și cum n-am fost
Cuvântul ce se pierde,
Mai are rost?

Toată pădurea doar me în tăcere
Și-acoperă un ultim gând păgân,
Doar azi o las să spere
C-o să rămân.

Geometrie

Sunt cerc pentru-o mie de raze,

Sunt rază-ntr-un cerc de pământ,
Nisip într-o mie de oaze,
Adânc cercuit.
Sau nu sunt?

Formulă ce stă să se sfarme,
Răspuns ce mă-nconjură tot,
Soldat biruit fără arme.
Pot tot ce nu știu.
Sau nu pot?

Sunt cerc pe nisip, cădere-n abis,
Erou rătăcind în pustiu,
Sunt cartea ce-n taină s-a scris.
Știu tot ce-am mai fost.
Sau nu știu?

***

O să-mi plantez un pom la rădăcină
Să mă rodească-n zilele ce curg;
Străină
Mi-e azi sămânța cuibărită-n parg.

O să-mi compun un zămbet dinspre moarte
Soldat umil, rătăcitor soldat,
Depart
E tot ce n-am primit și ce n-am dat.

O să-mi aștern un fulger printre pleoape
În ochi lumina să mi-o scrie pur
Încăpe
În „mai aproape” tot ce-i împrejur.

Incolor

Popas albit, cărare albicioasă,
Alb-astrul cer pe bolta care-l ține,
Când pânza vremii albe tample-mi lasă,
Albește curcubeul pentru mine!

Alb gând, alb prizonier, în albă casă,
Secundă alburie, alb apus,
Albind absent. Mă lasă
Luminii albe care încă nu-s!

Festivalul Oratoric „Sfântul Ioan Gură de Aur” în județul Ialomița

DIARI

Episcopia Sloboziei și Călugărilor în colaborare cu Inspectoratul Școlar al Județului Ialomița au organizat anul acesta, la 30 mai, Festivalul oratoric „Sfântul Ioan Gură de Aur” înfișat de Organizația Internațională pentru Caritatea Creștină Ortodoxă, cu elevi din licee, pe două grupe de vârstă: seniori - elevi din clasele a XI-a și a XII-a, juniori - elevi din clasele a IX-a și a X-a.

De organizarea Festivalului Județean de Oratoric Creștin s-a ocupat părintele paroh, preot inspector școlar de religie Dragoș Stănicu, care a avut amabilitatea să ne pună la dispoziție toate despre festival și materiale folosite ca suport oratoric.

Din juriu au făcut parte, în calitate de președinte P.S. dr. Damaschin Coravu, pr. prof. Badea Gabriel, directorul Seminarului Teologic Slobozia, Croitoru Mihai - consilier juridic, judecătorul Ciparu Constantina și prof. Antonescu Gheorghe, inspector al ISJ Ialomița.

Consolidăm rezultatele festivalului:

Seniori:

- Locul I - Tușianu Cătălina, cls. a XI-a, Liceul de Artă;
- Locul II - Bădică Andreea, cls. a XI-a, Colegiul Național „Mihai Viteazul”;
- Locul al III-lea - Popescu Adriana, cls. a XI-a, Grupul Școlar „Mihai Eminescu”;

- Locul al III-lea - Țigău Virginia, cls. a XI-a, Liceul Teoretic Tândărei;
- Mențiune: Isopescu Mihai, cls. a XI-a, Liceul Teoretic Tândărei

Juniori:

- Locul I - Varian Oana, cls. a IX-a, Colegiul Național „Mihai Viteazul”;
- Locul al II-lea - Baltă Daniela, cls. a X-a, Liceul Pedagogic;
- Locul al III-lea Ducuță Ana-Maria, cls. a IX-a, Colegiul Național „Mihai Viteazul”;

- Mențiune - Grigore Carmen, cls. a IX-a, Grupul Școlar „Mihai Eminescu”.

Transcriem în continuare fragmente din textele suport pentru Festivalul Oratoric, considerându-le prețioase pentru trăirea creștină, interesante pentru problemele existenței de azi, mai ales că ele vin de la tineri.

prof. Anghel PAPACIOC

Matei Ioana - clasa a X-a

Împotriva Evangheliei lui Iuda

Așa numita „Evanghelie după Iuda” pretinde că Iuda ar fi fost ucenicul preferat, singurul care ar fi înțeles misiunea lui Iisus, respectiv a „eliberării” omului de ignoranță și de materie, ce este considerată drept sursa răului. Astfel, Iuda apare ca cel care l-ar fi ajutat pe Iisus să-și împlinească misiunea, dându-i morții, adică eliberării. Textul reia astfel teme gnostice specifice: mântuirea depinde de cunoaștere (cu cât mai secretă, cu atât mai „adevărată”); negarea firii umane a lui Iisus (adică a realității Întropării); în fine, prin privilegierea lui Iuda în raport cu ceilalți ucenici se regăsește o altă temă tipic gnostică: respingerea totală sau parțială a celorlalte scrieri din Vechiul și Noul Testament împreună cu respingerea totală a autorității Bisericii și a tradiției ei, ceea ce arată din capul locului incompatibilitatea radicală dintre sistemele gnostice filozofico-religioase și creștinism. Această incompatibilitate subliniază încă o eroare, atât de evidentă încât nu poate fi explicată decât prin faptul că realizatorii documentarului difuzat pe National Geographic, au ignorat-o cu bună știință. Căci nu se poate vorbi despre „gnostici creștini” atâta vreme cât una din dogmele fundamentale ale creștinismului este învierea trupurilor, adică tocmai ceea ce pentru gnostici reprezintă suprema absurditate! În plus, gnosticismul nu este caracterizat doar printr-un dualism absolut; el este în egală măsură sectar (împărțind lumea în „aleși” sau „iluminați” și „condamnați” la ignoranță și întineric veșnic) și sincretist, combinând elemente diverse împrumutate din cultele elenistice de

mistere, cabala iudaică, dualismul iranian, mitologia babiloniană și egipteană. Din creștinism, sistemele gnostice preiau câte ceva din ritual și din Scripturi, reinterpretează însă totul potrivit schemei de gândire specifice fiecărui curent gnostic. În contextul unui astfel de amalgam, venirea lui Hristos este oarecum de prisos, având cel mult rostul de a confirma ceea ce „maril inițiat” au crezut și cred că știu dintotdeauna: că lumea materială a apărut printr-un accident, că trupul e rău iar „mântuirea” ar consta în sublimarea trupului și în desprinderea de materie. Astfel, toată miza Întropării și toată noutatea creștinismului dispar, de vreme ce este anulată însăși Jertfa Fiului Întropat; căci ce nevoie mai este de jertfă dacă omul nu mai are nevoie de mântuire? Felul morții lui Iuda demonstrează însă contrariul.

Evanghelia după Iuda a redeschis poarta după apocrife, constantă istorică a unei omeniri ahtiate după lucrurile de sub lumânare. Cei ce o promovează se simt hidrologi sovietici, fac muncă de faraon, încearcă să devieze marele fluviu creștin, vor să-l blocheze în valea lui Iuda. Au ales un timp prielnic, din 1789 apele tot scad.

Tentația apocrifă nu-i rezistă ușor nici chiar teologul, dărnice mireanul din fotoliu. Părinții au numit-o așa când au detectat legătura domestică a ei cu erezia. Bineînțeles, sunt și apocrife neeretice (Evanghelia după Iacob, Evanghelia după Nicodim), care n-au fost alese pentru a intra în canonul scripturist. Nu și Evanghelia după Iuda. Aici istoria, rufă uitată pe sârmă încă de la Facere, e smulșă violent,

ciopârțită pentru volumul strâmt al tabernacolului și băgată mototolit înăuntru. Textul apocrif nu este unul festiv, cu cravată. Textul apocrif este unul dramatic, nu-l poți privi peste umăr, nu-l poți trata cu pătura în cap. Ni se

Ana Maria DUCUȚĂ - cls. a IX-a G, Colegiul Național „Mihai Viteazul”

Jertfa lui Iisus - un model pentru noi, creștinii

„Eu sunt Ușa, a zis Hristos. De va intra cineva, prin mine se va mântui”.

Hristos este ușa către Împărăția Cerurilor, pe care o putem afla înăuntrul nostru chiar din vremea acestei vieți și care dăinuiește ca o veșnicie. Poarta către Hristos o putem găsi dacă urmăm linia străvechii ortodoxii.

Ortodoxia este deplinătatea creștinătăii vechi, apostolice.

Impactul lui Iisus asupra istoriei omenirii este incontestabil. De-a lungul timpului, creștinismul a avut mai mulți adepți decât oricare altă religie.

Iisus a vorbit și a lucrat în numele, cu autoritatea și puterea lui Dumnezeu. El a formulat percepțiile etice de bază ale creștinismului precum și perspectiva spirituală fundamentală cât și principalele idei privind condiția umană.

Pentru Iisus era important ca normele atitudinii etice să fie interiorizate de către fiecare om în parte și nu ca acestea să acționeze doar pe baza unor legi impuse. Iubirea de Dumnezeu ne ajută să interiorizăm aceste norme dar și să întrezărim țelurile Sale cele mai înalte.

Prin natura Sa, prin esența Sa profund umană, OMUL este supus greșelii și căderii în păcat. De aceea, există necesitatea unui model, iar acest model poate fi regăsit în chip desăvârșit în persoana Mântuitorului.

Deși Iisus a predicat iudeilor, învățătura lui are un caracter universal, fiind destinată întregii lumi.

Iisus Hristos și-a afirmat divinitatea Sa nu numai prin cuvinte ci mai ales prin faptele, minunile și profețiile Lui. Minunea Sa cea mai mare, care a confirmat că El este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, este învierea Sa din morți.

Iubirea e cea mai mare poruncă dată de Iisus și cea mai mare realizare a vieții creștine: iubirea față de Dumnezeu, ca Tatăl ceresc al tuturor oamenilor și iubirea de oameni ca filii ai lui Dumnezeu și frați ai noștri.

După mărturia Sfântului Apostol Ioan: „dragostea este de la Dumnezeu... căci Dumnezeu este iubire. Noi iubim pe Dumnezeu fiindcă el ne-a iubit cel dintâi”.

Iisus a unit strâns credința și fapta, religia și morală. Prin concepția Sa spirituală, prin accentuarea nemuririi omului și a răspunderii lui înaintea lui Dumnezeu, prin curățirea și intensificarea sentimentului religios și moral, prin concepția despre Dumnezeu și om, Iisus Hristos a ridicat considerabil sensul și valoarea religiei

propune, nici mai mult, nici mai puțin decât a săruta icoana lui Iuda, cel pe care Evangheliile îl numesc Iscarioțeanul și vânzător al lui Hristos.

Să încercăm nu numai pictarea pe tămplă a lui Iuda în locul Dozătorului, ci, mai ales, ridicarea icoanei lui la înălțimea celei a lui Hristos, ceea ce este împotriva lui Hristos. Toate aceste încercări sectare, nu vor avea efect, dacă noi, creștinii adevărați ne vom împotrivi „Iupilor în blana de oaie”. Amin!

și a lărgit orizontul ei ca religie revelată, dumnezeiască.

Hristos este totul - iubire jertfelnică, sacrificiu, iar puterea Sa dumnezeiască a întrebunțat-o pentru noi, oferind-o, transformând-o integral în slujirea vieții oamenilor (seminilor).

Actul supremei dăruiri jertfelnice este crucea. Este actul unui sacrificiu final, când Domnul „Și dă viața răscumpărare pentru mulți, pentru toți cei care vor să o primească”. Dar, chiar în acest moment suprem, mântuitor, Iisus a fost ispitit să se „salveze” pe Sine, folosindu-se de Dumnezeire: „Pe alții l-a mântuit, să se mântuiască și pe sine însuși, dacă El este Hristosul, Alesul lui Dumnezeu...” „Mântuiește-Te pe Tine însuși și pe noi” îi spune unul dintre răstigniți.

Iar acum pe cruce, El, fiul lui Dumnezeu îndură toate chinurile pe care niște flințe a căror judecată a fost profund întunecată decid că trebuie să le îndure.

Iisus a trebuit să treacă prin toate etapele vieții pământești, de la naștere până la moarte, dându-le un nou sens prin atitudinea față de ele.

Răstignirea Acestuia poate fi recunoscută și pur și simplu ca un act de condamnare lumească din acele vremuri, înfăptuită în acest caz prin practici evident înșelătoare, ilegale și materialiste de către dușmanii Lui.

Răstignirea lui Iisus este o jertfă făcută pentru umanitate, suferința Sa fiind un simbol, un simbol care ne amintește de fiecare dată că oamenii au tendința de a refuza să meargă mai departe, considerând anumite situații și conjuncturi foarte dificile sau chiar imposibil de depășit.

Iar în aceste situații, creștinii ar trebui să se gândească la faptul că Iisus a îndurat suferințe și umilințe mult mai dureroase și că El este Cel care trebuie să fie modelul nostru în tot ceea ce facem, simțim și gândim.

Fiul Domnului nu se aduce numai pe Sine ca jertfă Tatălui, ci oferă și firea Sa umană. O oferă și o sfințește: „Ceea ce este oferit e sfințit”. Și e sfințită firea deodată: prin jertfa și prin marele dar al Învierii, prin oferire și primire, în acest schimb de vieți. Căci, firea umană dăruită, deschisă de El Dumnezeu și umplă de darul vieții dumnezeiești, învierea.

Porunca lui Iisus rămâne o dovadă incontestabilă de iubire: „Precum M-a iubit pe mine Tatăl, așa v-am iubit și Eu pe voi; rămâneți întru iubirea mea: Să vă iubiți unul pe altul precum v-am iubit EU!”

„CONSERVATORISMUL ROMÂNESC ȘI PROBLEMA INDEPENDENȚEI ÎN CONTEXTUL CRIZEI ORIENTALE”

(urmărire din nr.5/37)

STUDIU - pilot IV

Monitorul oficial nr. 257 din 27 noiembrie 1873 publicând adresa de răspuns la mesajul tronului prezenta pe larg dezbaterile din Cameră asupra politicii externe a guvernului conservator al României reprezentată în persoana d-lui B.Boerescu. La interpelarea deputaților M.Kogălniceanu și N. Ionescu, ministrul de externe sublinia din nou faptul că relațiile cu turcii aveau la bază vechile capitulațiuni și tratate încheiate de-a lungul timpului și care admit suveranitatea și autonomia țării. Criticile adversarilor săi politici doreau să scoată în evidență proastele relații pe care guvernul conservator le-ar avea cu Poarta. Malțiozitatea afirmațiilor celor doi critici era demontată sistematic de Boerescu prin trimitere la opinia Principelui rezultată din adresa și care sublinia că simțămintele Suveranilor Europei "sunt pentru mine o nouă dovadă de considerațiune de care țara noastră se bucură în străinătate"²¹. Insistențelor celor doi critici precum că România ar dori să rupă relațiile cu Poarta și să-și proclame independența, Boerescu le răspundea „că relațiile noastre cu puterile străine (implicit cu Poarta-n.n.) sunt satisfăcătoare, conforme cu adevărul;²². „Noi, din parte-ne (sublinia Boerescu), dorim să conservăm cele mai bune relațiuni cu Înalta - Poartă, însă aceste relațiuni nu pot fi decât bazate pe tractatele în ființă. Drepturile noastre, D-lor, există în puterea tractatelor încheiate de strămoșii noștri cu Înalta Poartă. Nimeni nu ne-a creat, nu ne-a dăruit acele drepturi: ele existau din timpii cei mai vechi; și puterile europene cele mari nu ne-au făcut decât a garanta aceea ce exista deja. Țara noastră nu a fost niciodată conchisă cu armele; ea a încheiat de bună voie tractate cu Înalta Poartă, și și-a menținut toate drepturile suveranității, la care ea nu a renunțat. Prin urmare, acele drepturi nu ni s-a conces grațios de nimeni, după cum se obișnuiește foarte eronat a se repeta prin unele acte străine. Prin acele tractate vechi ale noastre, țara nu a renunțat la nici un drept suveran.....Acesta este dreptul nostru politic așa cum rezultă din tractatele pe care puterile europene le-a recunoscut anume prin convențiunea de la Paris din 1856"²³. Și mai departe Boerescu completează cu privire la independență: "D.Kogălniceanu recunoaște singur și declară că noi suntem în adevăr independenți. Așa este. În drept noi suntem independenți. Dacă, ca și alte State din vechime, ne-am supus, prin tractatele strămoșești, la plata unui tribut, aceasta nu va să zică că am renunțat la celelalte drepturi ale suveranității.....Deschideți istoria, citiți publiciștii, și veți vedea că un Stat ce plătește numai un tribut, fără a renunța la celelalte drepturi, este pe deplin suveran și rămâne independent.....Timpul va completa opera și va face ca toate drepturile României independente să fie exercitate pe deplin"²⁴. Acest gen de luare de poziție va deveni o constantă a intervențiilor lui Boerescu și în perioada următoare până la încheierea convenției comerciale.

Proiectele conservatorilor de cucerire a independenței pe cale diplomatică, cu sprijinul puterilor nordului au fost întâmpinate cu critici din partea fracțiunilor liberale. Radicalii mai ales, nu acceptau ideea unei independențe obținute cu concursul unor puteri autoritare. Acest lucru ar fi însemnat un puternic sprijin pentru conservatori. În contextul echilibrului european existent, radicalii afirmau mai curând o politică de neutralitate. Radicalii nu eludau în totalitate proiectul lui Boerescu privind proclamarea regatului dar mai înainte trebuiau îndeplinite anumite condiții. România trebuia să devină un stat puternic și prosper, capabil să rupă legăturile vasalice cu Poarta și, la nevoie, să se apere singură de veleitățile puterii suverane, determinând, în final, puterile garante în recunoașterea faptului împlinit²⁵.

O altă soluție, mai apropiată de realitățile timpului, lua în calcul proclamarea independenței de stat în condițiile redeschiderii „problemei orientale” și implicat a unui conflict regional în care România să poată demonstra o implicare activă și energică. Românii ar dobândi astfel dreptul de a formula „cereri” și autoritatea de a le consacra într-o conferință internațională. O asemenea inițiativă ar fi trebuit să aparțină popoarelor aflate sub dominație otomană nu marilor puteri. Deocamdată însă, mișcarea de emancipare a popoarelor balcanice dovedea slăbiciune, lipsă de organizare și coeziune. Existau și suspiciuni reciproce între naționalitățile implicate în evenimente respectiv români, greci sau sârbi. Principiul egalității în drepturi între națiuni care trebuia să reprezinte baza „unei federațiuni moștenitoare a Turciei” nu devenise încă dominant în cadrul mișcării de emancipare²⁶.

Până când etniile balcanice ar fi fost în stare să-și ia soarta în propriile mâini era de preferat menținerea suveranității otomane, asta și pentru a evita ca micile state balcanice să devină o pradă ușoară pentru imperiile vecine. Condiția obligatorie pentru înfăptuirea independenței pe una din cele două căi menționate presupunea și o intensă activitate de dezvoltare a sentimentului de naționalitate, de independență, de „fală română”, spre a se face din acest deziderat un obiectiv al luptei întregului popor. În viziunea politică a radicalilor independența trebuia să fie consecința eforturilor întregului popor. Ea nu trebuia să depindă exclusiv de atitudinea binevoitoare a marilor puteri. În condițiile realizării dezvoltării economice a țării și al întăririi forțelor materiale și spirituale interne s-ar fi putut acționa „pe tărâmul legal creat de tratate, în contra încălcărilor străine”, punându-se la „jocul său” chiar Turcia, dacă și-ar manifesta „absurdele-i pretențiuni asupra statului nostru”, iar atunci când evenimentele vor fi favorabile,

se va crea României „prin propria noastră valoare acea pozițiune pe care i-o desemnă situațiunea geografică, numărul fiilor săi, inteligența și gloriul lor trecut”. Căci, în acel moment, nu mai era în puterea imperiului otoman de a diminua importanța dobândită de naționalitățile aflate sub suzeranitatea ei²⁷. De asemenea și radicalii agreeau modalitatea diplomatică de obținere a neatămării, cu condiția ca una sau mai multe din marile puteri să fie interesate în crearea unui stat român solid la grupele Dunării²⁸. Situația aceasta apăruse în 1856 când idealul românesc fusese sprijinit de Franța, care a încercat să-l consacre prin acorduri internaționale. Comparativ cu perioada războiului Crimeii, la 1873 situația era total diferită mai ales după înfrângerea Franței (la 1871). Liberalismul pierduse teren în favoarea conservatorismului iar cele trei noi puteri europene, Germania, Austro-Ungaria, Rusia așteptau, fiecare în parte, momentul favorabil „de-a înghiți România”²⁹. Deși Austro-Ungaria și Rusia puteau fi privite ca principalele pericole pentru popoarele balcanice totuși Germania părea să reprezinte o primejdie și mai mare. La o analiză de perspectivă imperiul dualist părea efemer astfel încât, măcinat de mișcările naționalităților din interior părea incapabil de o politică expansionistă proprie și devenea inevitabil o unealtă în mâinile diplomației germane³⁰.

Scopul celor două puteri ale nordului era un protectorat asupra micilor state din sud-estul Europei și transformarea Dunării într-un fluviu german. Într-o astfel de strategie, România reprezenta - în viziunea radicalilor - poarta spre Orient „a marelui curți a Habsburgilor”. Din această perspectivă radicalii apreciau că nu se putea avea încredere în puterile nordului pentru a sprijini idealul românesc de emancipare politică a statului național. Inițiativele diplomatice și acțiunile politice ale celor două puteri nordice mai mult afectau autonomia României³¹.

În acest context, susțineau radicalii, lansată în acea conjunctură externă, ideea transformării statului național într-un regat independent pe cale diplomatică era „o sărmană licărire falsă, efectul unui miraj”³². Până nu se vor găsi alte garanții „mai solide și mai pozitive” era inadmisibilă schimbarea statutului internațional al țării³³. În acele condiții o eventuală acțiune a României de consacrare a independenței politice nu ar face decât să ducă la înlocuirea protectoratului colectiv al puterilor garante cu acela exclusiv al Austro-Ungariei.

Această viziune era împărtășită și de moderații din jurul lui Mihail Kogălniceanu. Acesta aprecia că în acel moment independența absolută ar fi fixus țara la grave pericole externe, ba chiar la nimicire, întrucât dispăreau garanțiile marilor puteri³⁴. Aceeași poziție o avea și Nicolae Ionescu atunci când declara că era periculos a se risca „o independență care ne este asigurată de puterile garante pentru o iluziune de independență”³⁵. Poziția marilor puteri, divergențele dintre acestea privind proiectele României precum și modificarea raportului de forțe de pe scena europeană după 1871 l-au determinat pe Boerescu să renunțe la planul său. Era doar o modificare de tactică. Ministrul român de externe aprecia că, în condițiile date, era mai util să angajeze țara în negocieri economice cu marile puteri. Prin acordurile economice încheiate s-ar fi obținut tratarea României ca partener cu drepturi egale și astfel s-ar fi netezit calea spre independența dorită cu atâta ardoare³⁶.

Problema unor raporturi economice ale României cu marile puteri a fost abordată de Boerescu cu ocazia unei vizite la Viena și Pesta în vara anului 1873. În nota din 2/14 noiembrie 1873 către reprezentanții puterilor garante de la București, ministrul român de externe căuta să-și motiveze demersurile prin invocarea unor documente din trecut care, în ciuda suveranității otomane, confirmau dreptul Principatelor de a încheia tratate economice. Primele demersuri s-au îndreptat spre Austro-Ungaria. Atență la sensibilitățile puterilor garante, Austro-Ungaria iniția în iunie 1874, demersuri diplomatice pe lângă Poartă cu scopul dobândirii asentimentului încheierii unui acord comercial cu România. Importanța acestor inițiative pentru Româniea este evidentă în măsura în care ele contribuiau la slăbirea suzeranității otomane asupra țării și deschidea drumul posibilității unor tratative directe cu marile puteri.

Inițiativa Austro-Ungariei din iunie-decembrie 1874 marca apariția în documentele diplomatice a numelui statului național, România. Până la acea dată consiliul monarhiei habsburgice utilizaseră în formulările diplomatice denumirea de Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei. Elaborarea, între timp, a unui tarif vamal care viza aplicarea de taxe mărfurilor statelor care nu negociau acorduri directe cu România va grăbi lucrurile. În vara anului 1874 această inițiativă privind consacrarea dreptului țării de a încheia tratate economice era intensificată. Atât Turcia cât și unele puteri garante căutau o cale de mijloc care să nu afecteze statutul de putere suverană al Porții. Guvernul otoman avea intenția de a elabora un firman prin care să transmită României dreptul de a negocia acorduri comerciale. Agenții români din statele europene primeau instrucțiuni să demonstreze puterilor europene în care erau reprezentanți ai României, faptul că și în trecut România încheiase acorduri comerciale fără restricții din partea Porții. În noile condiții istorice și politice nu putea fi abandonat un asemenea drept. În acest sens guvernul României a încercat să obțină sprijinul Franței. În acest scop, la 9 noiembrie 1874 era trimis la Paris Ion Strat. Acesta comunica indiferența

Franței în această problemă precum și refuzul acesteia de a sprijini demersurile diplomației românești.

O poziție similară adoptase și Anglia, care aprecia că acordarea dreptului României de a negocia tratate economice echivala cu un atentat serios la prevederile tratatului din 1856. Englezii nu erau dispuși să renunțe la integritatea Imperiului otoman în care vedeau un element de echilibru regional din care România făcea parte integrantă. Germania, deși inițial refuzase să accepte ideea, ulterior și-a nuanțat poziția dacă România beneficia de asentimentul Porții. Reprezentantul României la Berlin, N.Kretulescu, remarcă în final o anumită înțelegere din partea autorităților germane. Rusia, deși reticentă la ideea de independență, s-a arătat maleabilă în privința dreptului României de a încheia tratate economice, mai mult pentru a face o concesie politică Austro-Ungariei. Italia rămânea în așteptare pentru a menaja Franța. În toată această perioadă 1874-1875, Poarta va căuta pe toate căile să obțină concursul marilor puteri spre a condamna intențiile de independență economică ale României. Diplomația turcă va oscila de la amenințarea cu forța spre conciliere în fața incapacității de a stăvilii emanciparea economică a României.

În continuare, în capitalele occidentale se va purta o campanie propagandistică intensă inclusiv prin intermediul presei în sensul conștientizării opiniei publice în legătură cu dorințele societății românești de a constitui o comunitate economică distinctă de Imperiul otoman. Cel mai important rezultat al acestor eforturi diplomatice era convenția comercială cu Austro-Ungaria încheiată la 22 iunie/4 iulie 1875. Era un pas important în direcția deschiderii negocierilor directe cu marile puteri, de redobândire a unui drept suveran care după V. Boerescu nu mai fusese exercitat de trei secole³⁷. Cu acest eveniment se apropia „de egalitatea recunoscută cu statele suverane”³⁸. Iată conținutul expunerii de motive privind încheierea acestei convenții așa cum a prezentat-o Boerescu în Camera și cum a fost publicată în Monitorul Oficial din 29 iunie 1875:

„Expunerea de Motive

„Atragem deosebită atenție a cititorilor în privința acestei convenții căci este actul politic și economic cel mai însemnat al guvernului conservator dela 1871-1875. Această convenție, prima convenție comercială, care adaugă mult la gloria guvernului conservator de atunci, se datorește în cea mai mare parte lui Boerescu. Încă din 1873, de la intrarea lui în ministerul Catargiu, Boerescu care se bucura de o mare trecere în fata puterilor Europei, începe cu Austro-Ungaria tratativele de încheiere a acestei convențiuni, și după doi ani de stăruință convențiunea se semnează în anul 1875. Cu aceasta s-a făcut încă un pas mai departe spre realizarea deplinei independențe, căci prin ea s-a câștigat independența economică a țării noastre.”

„Suntem în ajutorul de a săvârși actul cel mai important care s-a făcut la noi dela unire și dela fundarea dinastiei:suntem în ajutor de a săvârși neatămarea noastră economică” zicea d. Carp în discursul ținut cu acest prilej. (I.P.Carp, Discursuri: vol.1 pag.84).

„Si totuși opoziția a fost aprigă, și mulți nu voiau să-și dea seama de importanța politică și economică a actului ce se săvârșea. Pe când partizanii convenției socoteau cu drept cuvânt că se câștigă neatămarea economică, alții voiau să creadă că România era subjugată. Ziarul liberal al lui Rosetti în ziua semnării convenției publica pe prima pagină următoarele cuvinte încadrate în chenare negre de doliu.”

„Ieri 29 iunie s'a înfipt cuțitul până la mâner în pântecile României: corpul ei palpitând încă fu îmbrâncit la picioarele contelui Andrassy. Contele Andrassy este domn, suveran al robitei României”.

„Dar ca să ne dăm și mai bine seama de importanța economică și politică a convenției comerciale cu Austro-Ungaria să lăsăm să vorbească d.Maiorescu, care a știut să dea întotdeauna o dreaptă apreciere faptelor politice: -„La activul ministerului Lascăr Catargiu (mărginindu-se în politica lui generală și fără a intra, în resorturile speciale, unde s-au făcut îmbunătățiri durabile), se cuvine să mai adăugăm Convenția comercială cu Austro-Ungaria,negociată sub ministerul de externe al lui Vasile Boerescu și semnată la 22 Iunie/4 Iulie 1875 de Costaforu, agentul diplomatic la Viena,și de contele Andrassy ministrul de externe al Austro-Ungariei. Oncare ar fi fost valoarea economică a acestei convenții,dealtminteri limitată la 10 ani și denunțată înăuntrul acestui termen,valoarea ei politică a fost din cele mai semnificative”.

Prof. Ioan TILEA

NOTE:

21. B.Boerescu, Discursuri politice, 1859-1883, vol.I, 1859-1873, București, Editura Socec, 1910, p.658.
22. Ibidem, p.662.
23. Ibidem, p.665-666
24. Ibidem, p.667-668
25. „România”, an XVII, 1873, p.451.
26. Ibidem, p.835.
27. Ibidem, p.815.
28. Ibidem, p.455.
29. Ibidem, p.835.
30. Ibidem, p.439,523,527.
31. Ibidem, p.455,515,519.
32. Ibidem, p.455.
33. Ibidem, p.815.
34. „Monitorul Oficial”, nr.257, 1873, p.2268.
35. Ibidem, p.2269.
36. Apostol Stan, Op.cit. p.394.
37. „Pressa”, an VIII, 1875, nr.135, p.1; nr.142, p.1.
- 38.Titu Maiorescu, Discursuri parlamentare cu privire asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I, vol.I, București, 1897, p.489

Decadența

Dispariția virtuții personale și înlocuirea ei cu sloganuri politice și psihologice

(urmăre din nr.5/37)

Virtuțile vieții în familie

Dacă economia este o virtute care privește comportamentul economic al unui individ, iar dezinteresul o virtute care privește administrația, grija pentru familie, administrarea bunurilor familiei și succesiunea sunt, înainte de toate, virtuți domestice. Simon Green ne reamintește importanța pe care au avut-o aceste virtuți. Originile familiei patriarhale, acea instituție care subordona soțiile bărbaților, copiii părinților și fiecare membru al familiei perpetuării organice a familiei, pot fi regăsite în dreptul roman. Revelația și rațiunea, împreună, au aplicat dispozițiile dreptului roman în întreaga civilizație creștină. Atât dreptul roman cât și civilizația creștină considera familia ca fiind prima instituție socială, baza binelui comun. Ea era la baza nu numai a unui regim politic ordonat, dar și la baza unei societăți progresiste și comerciale, Anglia victoriană, descrisă de Disraeli ca fiind „o țară domestică”, un loc unde „casa este venerată și căminul sacru”.

În practică, familia patriarhală însemna o autocrație prezentă în toate lucrurile, mici sau mari: de la împărțirea proprietății până la autorizația de căsătorie, prin nomenclatura personală sau poziția la masă și chiar împărțirea spațiului privat. Sancțiuni severe existau pentru a menține această ordine: dreptul englezesc permitea soțului să-și pedepsească soția utilizând un băț de grosimea degetului mare. Obiceiurile englezești permiteau de asemenea ca un părinte să-și dezmoștenească copilul nerecunosător.

Această familie patriarhală contravine sensului modern al justiției sau chiar al individualității. Dar, noi ignorăm virtuțile ei, cum ar fi soliditatea și solidaritatea. Aceste virtuți erau reale. În virtutea aceleiași convenții, care acorda un statut privilegiat bărbaților în sânul familiei, aceștia erau responsabili de datoriile soțiilor, tații de fericirea viitoare a copiilor lor. Totul era astfel organizat încât să asigure prosperitatea continuă a familiei. Nu fără motiv a insistat Montaigne asupra faptului că „este la fel de dificil să conduci o familie ca o țară întreagă”.

Chiar mai important, inegalitatea pronunțată între diferitele generații a încurajat atât un devotament peste măsură, cât și o anumită ierarhie internă între copii; aceste caracteristici s-au pierdut de atunci în avantajul familiei afective, care este preferată în societatea contemporană. Această pierdere a avut mai mult decât consecințe pur și simplu domestice. Impunând obediența tineretului, se căuta pregătirea fidelității adultului; însemna recunoașterea faptului, așa cum spune Burke, că „noi începem afecțiunea noastră publică în familie” și că „nici o persoană rece nu este un cetățean entuziast”. În același timp, prin susținerea unui regim disciplinar, care implica dispariția lui - trecerea la maturitatea de adult - se cultiva și o virtute foarte diferită, și totuși, în mod paradoxal, legată de obediență: spiritul de independență.

Nu s-a scris nici o prezentare mai bună a familiei patriarhale englezești decât opera sociologului francez Emile Boutmy. Familia, o „monarhie de drept

Editat de Digby Anderson
The Social Affairs Unit 2005

divin” domestică a creat o „rasă virilă” „obișnuită cu disciplina”, dar fiind în același timp legată și de „libertate și responsabilitate”. Cum? Înainte de toate, prin procrearea copiilor care să-și dorească libertatea; libertatea, și nu o simplă licență - copiii care aspirau să devină părinți. Apoi, creșterea unor copii care să înțeleagă că „ei nu au ajuns înaintea tatălui lor în afecțiunea mamei”. Consecința: bărbații nu aveau de-a face cu aceste „tendințe enervante” ale indulgenței părintești și au fost învățați să „conteze numai pe ei înșiși”. Acești copii nu au avut un efect boomerang asupra părinților.

Și mai era ceva, care privea proprietatea. Primogenitura nu numai că permitea supraviețuirea materială a familiei, ci - prin faptul că primul născut era dincolo de nevoile individuale -, însuși proprietarilor ideea unei misiuni sociale, și în special cea a întreținerii instituțiilor utile. Prin introducerea tinerilor gentlemani, de altfel bine născuți, în guvern și în comerț, se difuzau cele mai bune virtuți aristocratice în toată societatea. Iar acest lucru nu a favorizat numai o clasă restrânsă, ci întreaga națiune; o națiune care nu se limita la intervenții acolo unde era nevoie pentru a corecta deficiențele statului, ci, *in extremis*, era capabilă să reziste pretenției monopolistice a statului.

Justiția distributivă sau justiția socială

După părerea lui Nicholas Capaldi, conceptul justiției distributive își are originile în învățătura aristoteliană, dar ea a devenit o virtute contemporană numai după cel de-al doilea război mondial. Nici nu trebuie spus că sensul „justiției distributive” a fost transformat în întregime în contextul modern. Pentru Aristotel, justiția distributivă însemna încredințarea unor responsabilități indivizilor și recompensarea lor pe bază de merit. Pentru lumea contemporană, noțiunea meritului a dispărut complet. Virtutea contemporană a justiției distributive este o încercare de a reconfigura societatea astfel încât rolul social, oportunitățile, averile și responsabilitățile să fie bazate pe echitate.

Diferitele fețe ale naturii umane pot fi clasate în șase categorii: modelul rațional, stăpânirea de sine stoică (raționalitate + exercițiu obișnuit), stăpânirea de sine ascetică, predestinarea divină, libera voință (cu posibilitatea păcatului) și determinismul mediului înconjurător. În primele cinci categorii eșecul este posibil. Chiar mai mult, orice combinație a acestor șase categorii permite eșecul pe drumul spre starea de virtute. Numai când a șasea categorie este considerată izolată de ceilalți, se poate imagina eliminarea viciului.

Dacă ființa umană este în totalitatea ei produsul mediului social și dacă viciul este consecința insuficienței resurselor (politice, sociale și materiale), și dacă suntem în prezența creșterii bogăției și a resurselor, și dacă aceste resurse sunt distribuite (sau redistribuite) inteligent, atunci viciul va fi eliminat. Dacă determinismul mediului (social) înconjurător este acceptat, meritul nu mai este o virtute. Caritatea nu mai este nici ea o virtute, deoarece nu este decât

expresia unei distribuții inițiale ale resurselor într-un mod inechitabil; deoarece este voluntar și nu obligatoriu, și exprimă o relație ierarhică între cel care dă și cel care primește. Filantropia nu mai este nici ea o virtute pentru aceleași motive. Mărinimia nu mai este nici ea o virtute deoarece exprimă un accident istoric.

Conceptul contemporan al justiției distributive este o virtute incoerentă care nu poate funcționa. Nu există nici un acord privind lucrurile care ar trebui redistribuite sau egalizate, adică nu există un acord privind realitățile universale privind natura umană, care să facă necesară găsirea unor soluții sociale obligatorii. Considerând această lipsă de acord, apelurile la redistribuire sau egalitate nu sunt decât o mască pentru agențiile politice ale unor indivizi. Chiar dacă s-ar putea redistribui totul, astfel încât cu toții să începem pe picior de egalitate, diferențele de talent și de circumstanțe (ca de exemplu norocul) ar conduce repede la inegalități. În sfârșit, pentru a evita recidiva în inegalitate, ar fi necesară menținerea unei tiranii sociale care să cuprindă absolut totul.

Virtuțile ecologiste

Mișcarea modernă ecologistă nu face apel la virtuțile tradiționale. Totuși, după părerea lui Christie Davies, o adevărată preocupare pentru mediul înconjurător are nevoie de virtuțile tradiționale. Ecologismul modern câteodată se angajează în acțiuni care tradițional ar fi considerate ca fiind vicii. Astfel de exemplu mișcarea ecologistă nu refuză minciuna dacă aceasta o face să avanseze. Frecvent, mișcarea este remarcabilă pentru lipsa ei de judecată și de prudență. Campania clasică împotriva scufundării platformei marine Brent Spring în ape adânci, cu toate că elementele poluante au fost retrase de pe platformă, este un exemplu bun pentru lipsa de prudență. Platforma ar fi zăcut acolo unde nu este lumină, sub presiunea zdrobitoare a apei. Nu ar fi dăunat în nici un fel creaturilor vii, unele dintre ele chiar ar fi profitat de prezența ei. Ea nu ar fi împiedicat munca viitorilor oameni de știință. Acesta este un exemplu pentru o virtute ecologistă care devine un viciu. Ea înseamnă considerarea unei părți a suprafeței terestre ca fiind un spațiu secular sacru, deși ea este dincolo de experiența umană și nu poate dăuna vieții. Este un viciu deoarece alternativele erau mai rele. Parcarea Brent Spar într-un fiord era mai dăunător mediului înconjurător și, în același timp, și mai scump. Virtuțile prudenței și a judecății au fost puse de o parte pe drumul căutării unui scop absolut, care face parte dintr-o încercare pierdută de a găsi un crez secular care să înlocuiască religia și care este alimentată de un ansamblu de superstiții care nu iau în seamă știința. Același lucru se poate spune și despre opoziția față de energia nucleară sau plantele genetic modificate, care ne-ar oferi un câștig ecologic net. Ele au devenit noul diavol care trebuie eliminat, deoarece ele sunt un afront la adresa noului adorator păgân al naturii. Nimic nu e nou sub soare. Acesta este motivul pentru care nu se poate discuta cu activiștii ecologiști.

Prin urmare nu există virtuți ecologiste distincte sau separate, ci numai o preocupare intensificată pentru mediul înconjurător cauzată de noile amenințări la adresa lui, și de o mai bună cunoaștere a lui. Dar această preocupare își are originile în virtuțile vechi și are nevoie de acestea, cum ar fi prudența și economia, discriminarea și aprecierea - și dorința de a conserva - frumosul și cunoașterea; în virtuțile omului cultivat și al savantului. În căutarea acestui scop într-o lume dominată de piață și de reglementările administrative, va trebui, desigur, să facem apel la virtuțile pe care le respectăm în persoanele care lucrează în aceste sfere: onestitatea, dezinteresarea, hărnicia, posibilitatea de a avea încredere în ei, atenția la sarcina lor și curajul.

Traducere de Peter Mihok și Rodica Negre

Prof. Drd. Ștefan GRIGORESCU

O FAMILIE DE MOȘNENI IALOMIȚENI DIN SECOLUL AL XVII-LEA: MEIOTEȘTII (I)

Atestările documentare din vremurile medievale menționează existența, pe cursul inferior al Ialomiței, a multor așezări și stăpâniri ale țăranilor liberi. Amintiți ca „moșneni”, „megieși”, „cnezi”, „juzi” sau „judeci”¹, aceștia erau constituiți în comunități puternice îndeosebi în zonele subcarpatice ale Țării Românești, dar și pe cursurile de jos ale unor râuri, iar drepturile lor asupra proprietăților stăpânite, de multe ori coborând chiar înaintea „descălecatului” țării², erau întărite prin cărți domnești.

Pe cursul inferior al Ialomiței au existat asemenea comunități, de o parte și de alta a râului, iar din ele s-au ridicat, în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, familii care au dat domniei slujitori și curteni, așa cum a fost Oprea din Bucu, ajuns mare agă în timpul domniei lui Matei Basarab³. O familie de moșneni ialomițeni, cunoscută în prima jumătate a secolului al XVII-lea și devenită boierească, a fost aceea a Meiotestilor din Berlești.

Hrisoavele atestă existența a două sate cu numele de Berlești, în cuprinsul județului medieval Ialomița. Primul atestat dintre ele, numit Berlești (amintit și ca Birilești sau Bărelești) după vreun întemeietor sau întâiul stăpânitor acolo, Berilă, apare amintit într-o carte domnească din 10 aprilie 1535, când se menționa că marele vistier Radu Furcoviți cotropise morile de la Berlești pe Ialomița, pe care le ridicase voievodul Vlad Îneșatul (1530-1532) pentru mănăstirea Argeșului⁴. Primii Berlești atestați erau în partea de nord-vest a județului Ialomița, în părțile Urziceniilor. Moșia era întinsă dincolo de cursul vechi al râului Ialomița, până la apa Colceagului și atingea hotarul cu județul Ilfov, căreia acei Berlești i-au și aparținut în unele perioade, așa cum arată acte din secolul al XVII-lea⁵. Hotarele sale sunt arătate clar într-un hrisov din anul 1608, când trei megieși dădeau mărturie pentru ocinele cumpărate acolo de marele spătar Mârzea. Hotarele moșiei Berlești erau în lung „drumul lui Concicu” (Colceagul), matca Săpăturii, coasta Lupiei și în lat hotarul Gherghiței și hotarul Netezeștilor⁶. Către anul 1600 era amintit ca proprietar la Berlești dinspre Urziceni un Șușan, care lăsa moștenire ocinele sale celor patru copii ai săi. Una dintre fiice, Stana, căsătorită cu vătaful Preda din Căcalești⁷, a vândut sau a dăruit la anii 1608-1609 ocinele sale din Berlești marelui spătar Mârzea, fost căpitan în oastea Viteazului, apoi mare dregător al Țării Românești și al Moldovei. Alte părți le stăpânea acolo un postelnic Șteful, amintit și ca iuzbaș de roșii și care se înfrățea la 11 noiembrie 1622 cu Mârzea, pentru a stăpâni în comun moșia Berleștilor. Aceasta a trecut apoi ca moștenire asupra fiilor celor doi. Postelnicul, apoi spătarul Gavrițaș, fiul lui Mârzea, le-a stăpânit până către anul 1664, când era amintit ca răposat, fără urmași. Ocinele lui Șteful le-a stăpânit, după moartea sa, fiul său Stoica Berileșcul, fost pe rând postelnic, iuzbaș, agă și ispravnic al scaunului de la Târgoviște, răposat pe la anul 1675, după ce se călugărise, ca și tatăl său⁸.

Ceilalți Berlești, amintiți și sub numele de Berlești, erau în partea de nord-est a județului, în dreapta râului Ialomița. Se învecinau cu alte stăpâniri moșnenești, anume Cosâmbestii, Gimbășanii și Frățilești, în dreapta râului și Bucu și Sărățenii, în stânga râului⁹. Probabil cea dintâi atestare documentară a acestui sat este cea din 20 iulie 1607, în cartea scrisă de popa Neagoslav, protopopul de la Orașul de Floci. Stana și bărbatul ei, Arsenie din Tândărei, vindeau atunci lui Stanciul Voicăi, neguțător de la Floci, ocină în satul Sărățeni, între martorii fiind și popa Gradea din Berlești, împreună cu alții din Blagodești și Orașul de Floci¹⁰.

Familia Meiotestilor s-a ridicat din rândul neamurilor care stăpâneau moșia Berleștilor din

vremuri pentru care nu s-au păstrat hrisoave de atestare. Numele de Meiotă, Meiotă sau Meiuotă, sub care apare în hrisoave, venea probabil după un strămoș cultivator de mei. Țărani liberi ca origine socială și agricultori, ca ocupație economică, Meiotestii sunt atestați apoi ca „boiari” și slujitori domnești, frații Meiotă fiind amintiți cu preocupări militare¹¹, după anul 1610.

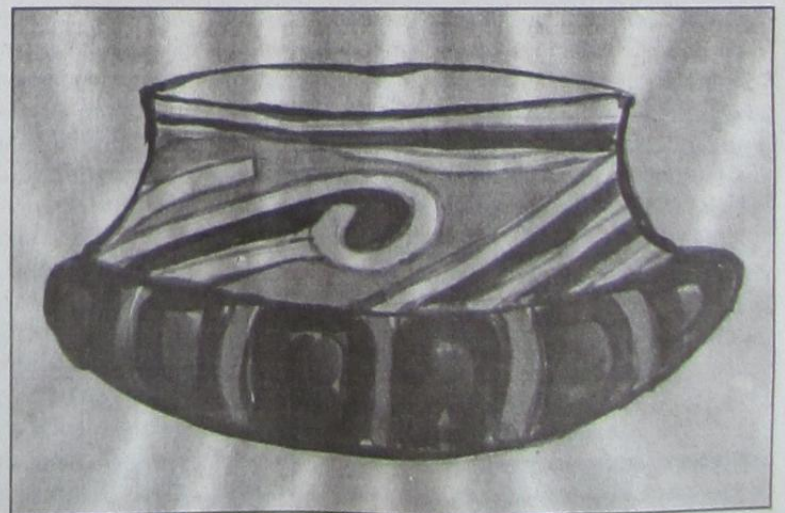
O mențiune din anul 1636 coboară atestarea familiei Meiotestilor până la „leatul 7098” (1590) în „zilele lui Mihnea voievod” (Turcitul), amintindu-se că atunci cumpăraseră ocină la Vernești, în județul Buzău, unde erau cunoscute podgorii¹². De la un părinte Meiotă, sunt atestați la începutul secolului al XVII-lea frații Neagoe, Gheorghe și Stanciul, primul dintre ei fiind cel mai cunoscut, datorită hrisoavelor. Începând cu anul 1608 apare regulat, ca martor („aldămășar”) ori ca hotarnic de ocine în părțile estice ale județului, Neagoe armaș¹³. Un an mai târziu, același Neagoe, amintit ca Neagoe Meiot, apare printre cei șase boieri trimiși prin răvaș domnesc de Radu Șerban să „cerceteze” morile și vadurile mănăstirii athonite Vatopedi, la Orașul de Floci¹⁴. La 26 mai 1613 apare atestat un al doilea frate Meiotă, anume Gheorghe postelnic, într-un hrisov prin care Radu Mihnea voievod întărea fraților Dumitru postelnic și Vintilă logofăt satul Costieni, pe care-l cumpăraseră de la moșnenii de acolo, în vremea lui Mihai Viteazul. Între martori sunt amintiți „și din Berlești, Gheorghe postelnic și Neagoe Meiuot”¹⁵. Stăpânirile Meiotestilor se întindeau în județul Ialomița și în părțile Buzăului. Pe lângă părți din Berlești, unde își aveau obârșia, ei stăpâneau și ocine la Stelnica, Păpenei, Futești, Slătioarele, Ojogeni și Vernești. Un hrisov din 28 mai 1615 al voievodului Radu Mihnea întărea lui Neagoe Meiuot din Berlești ocină la Steanca (Stelnica) „20 de stânjeni din câmp și de la baltă, ca vatră de sat și de peste tot hotarul, de la Dunăre până la Giungii”, amintindu-se că Neagoe vânduse alte două ocine acolo lui Bătrânu, fiul lui Giungea și fraților Manea și Toma, fiii unui Balea¹⁶. Neagoe Meiuot din Berlești apare la 28 ianuarie 1618, între cei șase boieri trimiși de Alexandru Iliș voievod să „cerceteze” dacă ocina Măcrinească fusese vândută sau nu lui Miho portar din Blagodești¹⁷. Aceeași însărcinare domnească era amintită și într-o carte a voievodului Gavril Movilă, datată 21 august 1618, cu Neagoe primul menționat¹⁸. La 28 decembrie 1619, Gavril Movilă întărea lui Nedelcu din Bucu și fiilor săi mai multe ocine, între care și 20 de stânjeni la Futești, „cumpărătura de la Neagoe Meiuot și înfrățire”, atestându-se așadar o altă proprietate a Meiotestilor pe Borcea¹⁹.

O carte domnească din 11 februarie 1620, dată de Gavril Movilă, menționează ocinele pe care Neagoe Meiuotă le avea în cealaltă parte a județului, la Slătioarele și Ojogeni, încă dinaintea vremii lui Mihai Viteazul. La mijlocul secolului al XVI-lea, în acele părți se întindeau moșiile boierilor din Slătioarele, rămase apoi moștenire marilor boieri Băleanu, descendenți ai lor. Hrisovul amintit nu precizează explicit cum ajunsese Neagoe Meiuot să stăpânească acolo pământuri. Menționând însă că erau ocine de dedine ale sale, adică de moștenire, încă din vremea unor domni bătrâni, nu poate fi exclusă o înrudire a Meiotestilor cu boierii din Slătioarele. Se menționa că în vremea lui Mihai

voievod, Neagoe făcuse schimb de ocine cu Vladul logofăt din Bărbulești, căruia îi dăduse partea sa din Slătioarele de Jos cu vecini și partea sa din Ojogeni, primind în loc ocină la Păpenei, partea Voicăi, jupâneasa lui Vlad²⁰.

NOTE:

1. Constantin Giurescu, *Studii de istorie socială. Vechimea româniei în Țara Românească și legătura lui Mihai Viteazul. Despre rumâni. Despre boieri*. Ediție de C.C. Giurescu. Editura Universul, București, 1943, p.252-253
2. Așa cum afirmam, bunăoară, într-un hrisov din anul 1590, moșnenii din Alexeni. Vezi *D.I.R., Veac XVI. Țara Românească. Vol. V (1581-1590)*. Editura Academiei R.P.R., București, 1951, p.464
3. Vezi la Șt. Grigorescu, *Oprea din Bucu, un mare dregător din vremea lui Matei Basarab*. În „*Helis*”, anul II, nr.5(13), mai 2004, p.25
4. *D.I.R., Veac XVI. Țara Românească. Vol. II (1526-1550)*. Editura Academiei R.P.R., București, 1951, p.178
5. *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului. Vol. VI. 1645-1649*. D.G.A.S.R., București, 1993, Indice, p.630
6. *D.I.R., Veac XVII. Țara Românească. Vol. I (1601-1610)*. Editura Academiei R.P.R., București, 1951, p.352, doc.321
7. Căcalești sau Rădulești, astăzi Malu Roșu. În vecinătatea Berleștilor, așadar
8. Despre ei, vezi la Șt. Grigorescu, *Ialomița medievală*. Editura Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, Slobozia, 2004, p.171-172
9. Că moșia Berlești sau Berlești, ajunsă mai târziu în proprietatea mănăstirii Slobozia, era acolo și nu în altă parte, o arată acte din secolul XIX. Vezi și la Aureliu V. Ursescu, *Anuarul județului Ialomița pe 1906*. Călărași, Tipografia Constantin I. Șeicărescu, 1906, unde la cap. „Sate desființate”, p.454, se menționează despre Berlești că fusese desființat în anul 1843 de către călugări, deoarece locuitorii tăiau pădurea mănăstirii. Satul fusese pe moșia mănăstirească Berlești-Popești, lângă pădurea Codoasa. Cum pădurea Codoasa era la est de actualul drum care leagă satele Mărculești și Bucu, vatra satului Berlești (Berlești) de pe moșia omonimă, poate fi localizată între satele Bucu și Ograda, pe malul drept al râului Ialomița. Vezi și *Harta topografică a României*, foaia Slobodia-Tândărei. I.G.A., București, 1899
10. *D.I.R. Veac XVII. Țara Românească. Vol. I*, p.271-272, doc.254
11. Șt. Grigorescu, *Ialomița medievală*, p.131-132
12. *D.R.H.B. Țara Românească. Vol. XXV (1635-1636)*. Editura Academiei R.S.R., București, 1985, p.324-325, doc.291
13. *Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului. Vol. II. 1601-1620*. București, 1974, p.140, doc.250. Era „aldămășar” la cumpărarea unei ocine la Păpenei de către Costea și fratele acestuia, Lazăr
14. *D.I.R. Veac XVII. Țara Românească. Vol. I*, p.413-414
15. *D.I.R. Veac XVII. Țara Românească. Vol. II (1611-1615)*. Editura Academiei R.P.R., București, 1951, p.196-197, doc. 183
16. *Ibidem*, p.394-395, doc.343
17. *D.I.R. Veac XVII. Țara Românească. Vol. III*, p.189, doc.162
18. *Ibidem*, p.248-249, doc.222
19. *Ibidem*, p.449-450, doc.408
20. *Ibidem*, p.477-478, doc.434

Col. dr. Emil STRĂINU
Maior dr. Sorin TOPOR

SPIONAJUL ELECTRONIC

„Ochii” și „urechile” spațiului pot număra acum până și firele din barba ayatollahilor aflați într-o piață persană.

Jeff Richelson

(urmare din nr.5/37)

Satețiții de comunicații

Satețiții artificiali pentru comunicații pot fi de tip pasiv sau activ.

Cei de tip pasiv au numai rolul de a reflecta semnalele emise de o stație de sol, acestea urmând a fi recepționate de o altă stație situată la o anumită distanță față de prima.

„Echo-1” era construit dintr-un înveliș plastic metalizat, prin sublimarea unei substanțe aflate în interior, după introducerea sa pe orbită. Acesta a luat forma unei sfere cu diametru de 30 m. A fost folosit ca releu de comunicații și pentru observarea influenței presiunii luminii. S-au transmis mesaje radio, fotografii și imagini de televiziune.

Din studiul principiului de realizare al retranslațiilor radio prin metoda pasivă rezultă că sistemul funcționează ca un radar, cu deosebirea că stațiile de emisie și recepție sunt distincte și la distanță una față de cealaltă.

Un satelit activ are amplasat la bordul său un dispozitiv numit transponder sau repetitor care îndeplinește funcția de a recepționa semnalele emise de o stație de sol, de a le amplifica și a le emite, de regulă, pe o altă frecvență. Transponderul de la bordul satelitului, prin misiunea sa de amplificare a semnalelor recepționate și emiterea lor, îndeplinește funcția de releu spațial și prin aceasta permite micșorarea puterii de emisie, folosirea unei antene de recepție mai puțin sensibilă, cu dimensiuni mai mici și mai ieftină, asigură stabilitatea și claritatea transmisiilor etc. Satelitul trebuie să dispună de surse de energie (celule solare), antene orientate corespunzător, sisteme de corectare sau modificare a poziției sale, sisteme de stabilire a poziției sale optime pentru realizarea unei legături sigure și fără fluctuații.

Cum funcționează un sistem de informații?

Interceptarea COMINT, în perioada de după războiul rece, a fost constrânsă de realizările tehnice, de posibilitățile fizice ale echipamentelor specializate, de încadrarea bugetelor în solicitările beneficiarilor. Procesul complex prin care informațiile prin comunicații sunt căutate, culese, prelucrate și transmise este similar în toate țările și este deseori descris sub numele de „ciclul informațiilor”.

Etapile ciclului de informații corespund cu trăsăturile tehnice și organizaționale distincte ale activităților COMINT. Spre exemplu, administrarea celei mai mari stații din lume NSA (Anglia), situată la Menwith Hill, este structurată pe trei direcții: OP - operații și planificări; CP - procesarea informațiilor culese și EP - exploatare și producție.

Planificarea implică stabilirea cerințelor beneficiarului.

Beneficiarii includ, în primul rând, ministerele principale ale guvernului care finanțează aceste operații, în mod special pe cele legate de apărare, afaceri externe, diferite amenințări, comerț, afaceri interne. Managementul general al COMINT implică identificarea măsurilor ce se impun a fi luate pentru îndeplinirea optimă a sarcinilor. Acestea constau în realizarea cerințelor de date, transformarea acestora în sarcini de îndeplinit, în priorități, analize, rapoarte, în monitorizarea calității întregii activități.

Odată cu stabilirea obiectivelor se conturează și modalitățile specifice existente sau create special pentru acel tip de activitate. Acestea sunt bazate pe tipul informațiilor solicitate, susceptibilitatea activității vizate și probabilitatea eficienței de culegere a informațiilor.

Având clar definite obiectivele se trece la pasul următor, care este accesul în mediul țintă și culegerea de informații.

După cum se deduce, rolul principal, în această etapă, îl reprezintă mediul de comunicații dorit a fi interceptat.

În trecut, acolo unde se utilizau comunicații radio cu rază lungă de acțiune, această sarcină era relativ, simplă. Unele dintre sistemele de comunicații moderne sunt mult mai complexe, necesitând metode speciale pentru penetrarea lor. Mijloacele fizice de comunicații sunt de obicei independente de tipul de informații transportate. Spre exemplu, sistemele de radiorelee în domeniul microundelor, pot transporta semnale de televiziune, telefonice, fax, legături de date, transmisii voce private, semnale video și date.

Pătrunderea în aceste sisteme nu este la îndemâna tuturor. Pentru descoperirea unei „slăbiciuni a sistemului de protecție” trebuie alocate, în unele situații, resurse deosebite de inteligență și de tehnologie, fapt destul de costisitor chiar și pentru o organizație superdezvoltată.

Dar cine vrea?...poate! ...cu siguranță.

Culegerea urmează interceptării. Această activitate este distinctă. În urma acesteia multe tipuri de semnale pot fi interceptate dar, nu și prelucrate, cu excepția, poate a procesărilor tehnice de verificare a păstrării neschimbate a condițiilor inițiale. Spre exemplu, o stație de interceptare prin satelit cu rolul de a studia un satelit de comunicații proaspăt lansat va avea o antenă de interceptare a tuturor semnalelor trimise de satelit pe pământ. Odată ce supravegherea a stabilit care semnale sunt lipsite de interes, de exemplu semnalele de televiziune sau comunicații neimportante, aceste semnale nu mai sunt prelucrate mai departe de sistem.

Culegerea presupune atât obținerea informațiilor prin interceptare, cât și transmiterea informațiilor de interes în vederea prelucrării. Datorită gradului ridicat de informații folosite în multe rețele moderne și complexității semnalelor din cadrul acestora, este acum un lucru obișnuit pentru înregistratoarele de înaltă viteză sau pentru memoriile „instantanee”, să înmagazineze temporar cantități uriașe de date, în timp ce are loc procesarea. Activitățile moderne de culegere folosesc comunicații sigure și rapide pentru a transmite datele prin rețele globale către analiștii umani care se pot afla pe un alt continent. Selectarea mesajelor în vederea culegerii și prelucrării se efectuează, în majoritatea cazurilor, în mod automat, implicând bănci de date care dețin informații despre obiectivele de interes.

Etapă următoare este, evident, prelucrarea datelor obținute.

Prin aceasta se convertesc informațiile culese într-o formă care să permită analiza sau obținerea de informații, fie pe cale automată, fie sub supraveghere umană. Datele de intrare sunt convertite în mod normal în formate standard care le identifică caracteristicile tehnice, împreună cu informația legată de mesaj sau semnal. Spre exemplu, numerele de telefon ale părților care poartă o convorbire telefonică.

Prelucrarea poate implica, de asemenea, traducerea sau „extragerea esenței” - înlocuirea unui text cuvânt cu cuvânt esență sau principalele puncte ale comunicării. Traducerea și extragerea esenței pot fi realizate în mod automat până la punct.

În urma prelucrării se vor „produce” informații. Această etapă implică analiza, evaluarea, traducerea și interpretarea datelor brute în informații finisate. Pasul final al ciclului informațiilor îl reprezintă transmiterea, adică trimiterea rapoartelor către beneficiarii informațiilor. Asemenea rapoarte pot fi constituite din mesaje brute (dar decriptate și/sau traduse), sinteze, comentarii sau analize extinse. Calitatea și relevanța rapoartelor transmise conduce la specificarea priorităților culegerii de informații, completând în acest mod ciclul informațiilor.

Modul de transmitere a informațiilor către beneficiari are un rol foarte important. Acesta beneficiază de anumite metode de securizare a informațiilor, pe nivele de importanță și urgențe. Lesne se poate înțelege că odată cu recunoașterea succesului interceptării, ținta poate să recurgă la alte

metode de protecție, întregul proces de pătrundere fiind necesar a se relua.

De aceea, într-o organizație cum ar fi Ukusa, transmiterea rapoartelor este limitată la un număr strict limitat de persoane care dețin aprobarea de securitate la nivel înalt.

Ulterior, beneficiarii, prin persoanele desemnate a citi rapoartele pot stabili cerințele și direcțiile de interes, precum și sarcinile de control.

Operațiunea SHAMROCK

Începând cu 1945, NSA (Agenția Națională de Securitate SUA) și agențiile predecesoare ei au obținut legături de comunicații prin intermediul cablurilor marilor companii de comunicații. Această activitate a fost codificată SHAMROCK. Aceste preocupări au rămas necunoscute vreme de 30 de ani, până la declanșarea unor investigații în urma scandalului Watergate. La 8 august 1975, Directorul NSA, generalul locotenent Lew Allen a recunoscut în fața Comisiei Pike a Camerei Reprezentanților din Senatul american că NSA interceptează în mod sistematic comunicațiile, atât prin voce cât și prin cablu.

El a recunoscut că „în cursul culegerii de informații referitoare la străini au fost interceptate și mesaje între cetățenii americani”. Legiuitorii americani au considerat că astfel de operațiuni ar putea fi neconstituționale, fapt pentru care, în cursul anului 1976, a fost numită o echipă a Departamentului Justiției pentru investigarea posibilităților infracțiuni comise de NSA.

O parte a raportului realizat de această comisie, a fost dat publicității în anul 1980. El descrie cum au fost obținute informații despre cetățenii americani în mod „întâmplător”, în cursul interceptării comunicațiilor internaționale audio și non-audio (ex.: cele de tip telex) și a recepției de trafic prin GCHQ (Cartierul General al Comunicațiilor Guvernamentale, agenție SIGINT a Marii Britanii) și ILC (International Leased Carrier - purtătoare închiriată).

Interceptarea radio de înaltă frecvență

Semnalele radio de înaltă frecvență sunt ușor de interceptat. Acest fapt impune doar un „mediu radio silențios”, pentru o interceptare ideală.

Din anul 1945 și până la începutul anilor '80 atât NSA cât și GCHQ au utilizat sisteme de interceptare radio destinate să culegă informații de tip ILC din mediul european, din Scoția.

Tipul cel mai avansat de sistem de monitorizare HF folosit în perioada respectivă cu misiuni COMINT, a fost bazat pe o antenă mare, circulară, sistem numit AN/FLR-9. Antenele de acest fel au un diametru de peste 40 metri. Ele pot intercepta și stabili simultan poziția semnalelor din toate direcțiile posibile și pe orice frecvență.

În anul 1964, sistemele de recepție de acest fel au fost instalate la San Vito din Normanni în Italia, la Chicksands în Anglia și Karamursel în Turcia.

În august 1966, NSA a transferat activitățile de culegere a informațiilor ILC din Scoția de la Kirknewton la Menwith Hill, în Marea Britanie.

10 ani mai târziu, această activitate a fost transferată la Chicksands. Deși instalația de la Chicksands avea rolul de a intercepta comunicațiile aeriene ale sovieticilor și ale țărilor membre ale Pactului de la Varșovia, ea a primit și sarcina de culegere date tip ILC și NDC (Comunicații diplomatice altele decât cele aparținând SUA).

De mare importanță s-au dovedit datele interceptate din rețeaua de comunicații diplomatice franceze (numită FRD), datorită bogatelor informații care au putut fi prelucrate din aceste resurse.

În cursul anilor '70 unități specializate ale Marii Britanii, staționate în Cipru au primit sarcina să culegă informații din comunicațiile în HF ale statelor aliate NATO, inclusiv ale Greciei și Turciei. Activitatea de interceptare s-a desfășurat la o unitate militară britanică din Ayos Nikolaos, în estul Ciprului.

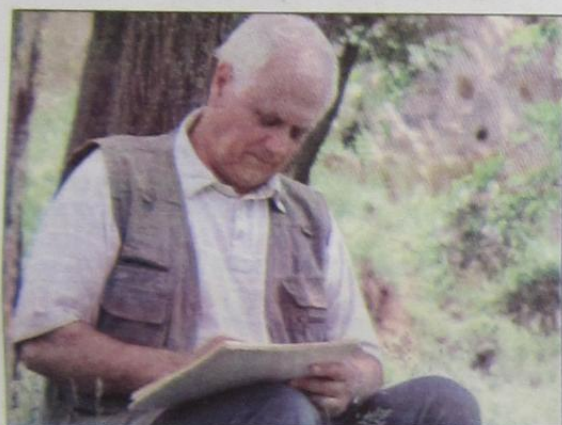
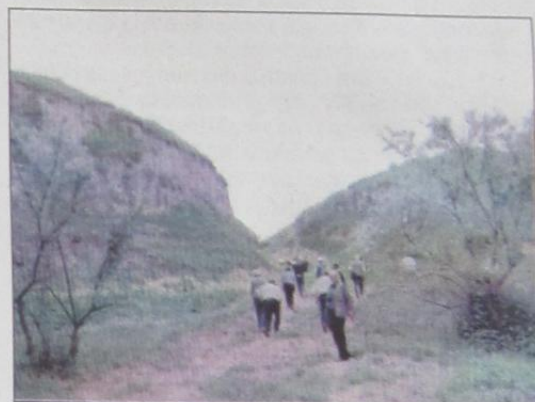
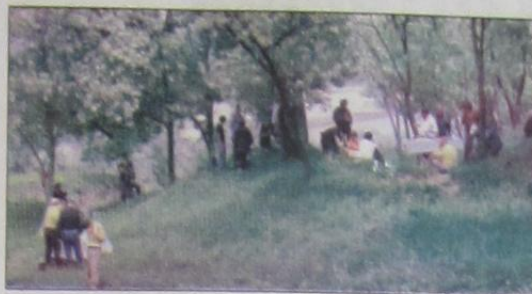
Cercetările efectuate de o comisie a Congresului american în 1975 a arătat că NSA culegea mesaje diplomatice trimise către și de la Washington de la amplasamentul COMINT al armatei situat la Vin Hill Fars, în Virginia (SUA). Țintele acestei stații includeau și Marea Britanie.

(continuarea în numărul viitor)

HELIS - PISCU CRĂȘANI

20 MAI 2006

HELIS

ADMINISTRAȚIA

E-mail: gigizap2002@yahoo.com

SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: RO 92CECEIL0143ROL0000002
Suc. CEC Slobozia

Tiparul executat la **S.C. „Tigris Com” S.R.L.**
Slobozia - Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

Revista „HELIS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028

Parteneri: Muzeul Județean Ialomița, Biblioteca Județeană Ialomița „Ștefan Bănulescu”, Centrul Creației Populare Ialomița, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”

Sponsori: CONMET Slobozia, TRANSMIM Slobozia, STRUCTURAL CONS Slobozia, CONTE Slobozia

REDAȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC
PROZĂ - Virgil DASCĂLU
POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU
FILOZOFIE - Nicolae STAN
ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ, Cristi OBREJAN
EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA
INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu
REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE
Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ioniță